

مجلة
الصراط المستقيم
گۆنئاریکی

پښتانه راسنه

گۆنئاریکی زانستی شهرعی و رۆشنبیری، وه رزییه
دهسته یه كه له مامۆستایانی ناینی ده ری ده كات

خاوهن نيمتياز و سه رنوسه ر
م / عبداللطيف أحمد مصطفى

مائپه ری به هه شه

ba8.org

مائپه ریکی ئیسلامی زانستی په روه رده یی یه و له پینا و بلا و كرده وه ی
ئه و ئیسلامه یه كه سه له فی صالح - پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه
وسلم) و هاوه لانی (رضی الله عنهم) له سه ری بوون - وه سه ر به هیچ
گروپ و لایه نیکی حیزبی نیه.

خطبة الحاجة

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إن الحمد لله ، نحمده ، ونستعينه ، ونستغفره ، ونعوذ بالله من شرور أنفسنا ، ومن سيئات أعمالنا ، من يهده الله فلا مضل له ، ومن يضلل فلا هادي له .
وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له .
وأشهد أن محمداً عبده ورسوله .

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴾ .

(آل عمران: ١٠٢)

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴾

(النساء: ١)

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ۚ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ
وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴾ .

(الأحزاب: ٧١/٧٠)

أما بعد :

فإن خير الحديث كتاب الله ، وأحسن الهدي هدي محمد ﷺ ، وشر الأمور محدثاتها ، وكل محدثة بدعة ، وكل بدعة ضلالة ، وكل ضلالة في النار .

له كه له كه دار كړدنی ماموستانایانی شوین كه وتهی

سه له فی صالح - پیغمبر ﷺ و هاوه لانی ﷺ

نیشانهای نه هلی بیدعیه

وه پیغمبره ری خوا(ﷺ) فه رمویه تی:

))

((

واته: له ئیمه نییه ئه و كه سه ی كه
رحم به بچو كمان نه كات، وه ریژ له
گه وره مان نه گریټ، وه فه رمان به چا كه
نه كات، وه نه هی له خراپه نه كات، وه
ریژی زانامان نه زانیت .

كه واته ریژ نه گرتنی ئه هلی عیلم تاوانی
گه وره یه و ده رچونه له ریبازی سه له ف
چونكه ریژ گرتنی ئه هلی عیلم له سوننه ته
وهك ئیمام تاووس بن کیسان (ره حمه تی
خوای لی بیټ) فه رمویه تی:

()

((

قورئان وسوننه ت پیوستیان كړدوه كه
ریژی ماموستانایانی شوین كه وته ی سه له فی صالح
بگرین و به نه دهب بین به رامبه ریان، وه هر به باش
باسیان بكهین، وه هر كه س به خراپ باسیان
بكات ئه وه دیاره یان دل نه خوشه، وه یان
له سه ر ریبازی سه له ف نییه، چونكه
ئه ده بییش به شیكه له عه قیده و مه نه ه جی
سه له فی، هر له بهر ئه وه ده بینین زانایان
له كتیبه عه قیده یه كاندا ئاماژه یان بو
ئه وه كړدوه:

ئیمامی له)

(دا فه رمویه تی:

)

((

() ()
(/) ()

شیخ عبدالرحمن اللویق ده فہرموی: لہ سہرہ تاکانی سہرہ لڈانی فیتنہ و نیشانہ کانی ہاتنی فیتنہ تانہ دانہ لہ پیشہ وایانی ئەم ئوممہ تہ، واتہ کہ بیستت مامؤستایانی شوین کہ وتہی سہ لہ فی صالح لہ کہ دار دہ کریں و بہ خرپاں باس دہ کریں، ئەوہ بزانیہ کہ دہرگای فیتنہ کرایہ وہ و نا کۆکی ودووبہ ریکی و کی شہ دہ کہ ویتہ ناو موسلمانانہ وہ. وہ بوؤ دنیاییش لہ م قسہ یہ سہیری ئەو فیتنہ یہ بکہ کہ لہ نیوان سہا بہ کاندایا پیدابوو، سہرہ تاکہی لہ وہ وہ بوو کہ قسہ بہ ہندیکیان دہ کراو لہ کہ دار دہ کران. پھزای خویان لی بیت. کہ واتہ وریابن ئەہی ئەہلی سوننہ پھممتی خواتان لی بیت. پروانہ)

لہ کہ دار کردنی مامؤستایانی سہ لہ فی سیفہ تی ئەہلی بیدعہ یہ :

وہ پیویستہ بزانیہ کہ لہ کہ دار کردنی مامؤستایانی سہ لہ فی - بانگہ واز کارانی پیبازی پیغہ مبر(ﷺ) - ئەم لہ کہ دار کردن و تانہ لی دانہ پیشہ و سیفہ تی ئەہلی

بہ لکو لہ وہ ش زیاتر پیزگرتنی ئەہلی عیلم لہ بہر خاتری عیلم و مہ نہہ جہ پاکہ کہ ی پیزگرتن و بہ گہ و رہ دانانی خوی گہ و رہ یہ . وہ ک پیغہ مبرہی خوا(ﷺ) فہرمویہ تی:) :

() () بہ لام ئەم پوؤ ہندی لہ نہ فامان وہ نہ دیکیش لہ دل نہ خوشہ کان پیزگرتنہ کہ یان بریتی یہ لہ گہ پان بہ شوین زہ لہ ی بانگہ واز کارانی سہ لہ ف و بلا و کردنہ وہی بہ ناو خو شہ ویستہ کانیان و غہ بیہت کردنیان، وہ بگرہ بوہتان بوؤ کردنیان پھنا بہ خوا. وہ واش دہ زانن بہ مہ دیفاع لہ مہ نہہ جی سہ لہ فی دہ کہن () () !! ()

لہ نیشانہ کانی ہاتنی فیتنہ، تانہ دانہ لہ پیشہ وایانی ئەم ئوممہ تہ:

() ()

):

(/) .

۳- وه نوعهیمی کوپری حماد فهرموویهتی:
)

بیدعهیه، وهك زانایانی سه له ف
ئیشاره تیان بو ئه و راستیه کردوه:

۱- زانای پایه بهرز الشیخ

فهرموویهتی:

]

((() .

واته: ئه گهر كه سیکی عیراقیت بینی
قسه ی ده کرد به ئیمامی ئه حمد
وبه خراپه باسی ده کرد، ئه و تۆمهت باری
بکه له دینه کهیدا. وه ئه گهر كه سیکی
به سرهت بینی قسه ی ده کرد به وه هبی
کوپری جه ریر وبه خراپه باسی ده کرد، ئه و
تۆمهت باری بکه له دینه کهیدا، وه ئه گهر
که سیکی خوراسانت بینی قسه ی ده کرد
به ئیسحاقی کوپری راهه وه ی وبه خراپه
باسی ده کرد، ئه و تۆمهت باری بکه له
دینه کهیدا.

(إمام الجرح

۴- وه

والتعدیل) فهرموویهتی:

)

(

واته: له عاده تی ئه هلی بیدعه ئه وه یه
که ئه گهر ئیفلاسیان کرد له به لگه، واتا
که به لگه یان پی نه ما و هیچ مه جالیان
نه ما، وه خه ریک بوو بیدعه کانیا ن که شف
بنو خه لک بو ی ده رکه ویت که ئه وان
ناحه قن، وه ئه هلی سوننهت له سه ر
حه قن، له وکاته دا په نا ده به نه به ر عه ییدار
کردنی ئه هلی سوننهت و زه م کردنیان.
وه مه دحی خو یان ده که ن بو ئه وه ی
خه لکی شوین ئه هلی سوننهت نه که ویت و
واز له وان به ینیت!!

()

فهرموویهتی:

() .

واته: نیشانه ی موبته دیعه کان ئه وه یه
که تانه و ته شه ر ده دهن له ئه هل و

شوینه واری سوننهت!!

که پافزییه، وه ئه‌گه‌ر که سیکی خه‌لکی شامت بینی تانه و ته‌شهر د‌ه‌دا له مه‌کحول و ئه‌وزاعی، ئه‌وه گومانته نه‌بیته که ناصبی یه، وه ئه‌گه‌ر که سیکی خورسانیت بینی تانه د‌ه‌دات له عبدالله ی کوری موباره‌ک، ئه‌وه گومانته نه‌بیته که مورجیئه‌یه .

وه ئه‌و گروهه موبته‌دیعه‌انه‌ش هه‌موویان یه‌ک د‌ه‌نگن له‌سه‌ر رق بوونه‌وه له ئیمامی احمد چونکه هه‌ر گروهه‌یان نه‌خۆشی‌یه‌ک له د‌ل‌ی‌د‌ایه‌ له بیدعه که چاره‌سه‌ری نی‌یه .

چونکه ئیمام ئه‌حمده د‌ژایه‌تی هه‌موو جوره بیدعه‌کانی ده‌کرد له‌به‌ر ئه‌وه هه‌موویان رقیان لی‌ی بوو .

وه به‌م شیوه‌یه‌ش ئه‌م‌پ‌ۆ ده‌بینین کومه‌لانی ئه‌هلی بیدعه به‌زوری رقیان له شیخ ئه‌لبانی و شیخ مقبل و شیخ ره‌بیعه وه هه‌ر که سیکیش که شوین ئه‌وان بکه‌ویته چونکه ئه‌وان به‌ ئاشکرا عه‌یبو بیدعه‌کانیان ئینکاری کردوه .

وه مه‌به‌ست لی‌ره‌دا ئه‌وه نی‌یه که گومانمان وایته که ماموستایانی شوین که وته‌ی سه‌له‌فی صالح بی‌ه‌له‌و تاوانن

واته: ئه‌گه‌ر بینیت که سیکی قسه‌ی به ئیمامی ئه‌حمده ده‌کرد وتانه و ته‌شهری لی د‌ه‌دا، ئه‌وا بزانه ئه‌وه که سه‌ه بیدعه‌چی‌یه‌کی گومرایه .

۵- وه أبو حاتم الرازی فه‌رمویه‌تی:))

((

واته: ئه‌گه‌ر بینیت که سیکی رازیانی رقی له ئه‌بو زورعه‌یه ئه‌وه بزانه که بیدعه‌چی‌یه .

۶- وه ئه‌بو زورعه فه‌رمویه‌تی:))

:

:

((() .

واته: ئه‌گه‌ر که سیکی خه‌لکی کوفته بینیت قسه‌ ده‌کات به کوری قودامه، ئه‌وه گومانته نه‌بیته

په ردهی لی هه ل ده مالیت وئابروی ده بات،
 وه له دوا رۆژیش سزای ده دات به ئاگر .
 جا که ئەم سزا تونده له سه ر که سیك
 بیئت و ته نها حه ز بکات به دل که
 موسلمانیک له که دار بیئت و سومعهی بچیت
 و به خراب ناوی بلاوبیته وه . ئەهی ده بیئت
 سزای نه وانه چۆن بیئت که ده گه رپین شار
 به شار به دوا ی کۆکردنه وهی هه له ی
 موسلمانیک عه یب نادیار ، بیگومان
 سزاکه یان گه وره تره ، به لام به داخه وه
 خویان غافلن و هه ست به گه وره یی
 تاوانه که یان ناکه ن، شه ی تان فیلی لی
 کردوون و سیفه تی مونافیقی لا
 پازاندونه ته وه به ناوی دیفاع له مه نه هج^(٦) .
 وه پیغه مبه ری خوا (ﷺ)
 فه رمویه تی:

(٦) وه زانایانی ته فسیر له لیک دانه وهی ئەم ئایه ته دا
 فه رمویانه :

• () :

() :

.(

(واته معصومون) نه خیر هه موو که سی
 جگه له پیغه مبه ر (ﷺ) هه له و تاوان هه ر
 ده کات به لام پیویسه بیوشریت و
 بلاونه کریته وه بۆ نه وهی خراپه کاری بلاو
 نه بیته وه وه که له مه وه دوا پروونی
 ده که یه وه :

(قورئان و سوننه ت پیویستیان

کردووه) هه له و تاوان و پی

خلیسکانی برواداران بیوشریت نه ک

بلاو بکریته وه)

به لگه له سه ر ئەم حوکمه شه رعیه :

. خوا ی گه وره فه رمویه تی:

]

[

[()]

واته / نه وکه سانه ی حه زده که ن
 خراپه ی برواداریک بلاو بیته وه به ناو
 خه لکیدا جا خراپه که ی کرد بیئت یان ته نها
 بوه تان بیئت بۆی کرابیئت — نه وه نه و
 که سانه سزایه کی زۆر به ئیش و ئازاریان
 بۆ هه یه ، له دونیاش و له دوا رۆژیش، له
 دونیادا خوا ی گه وره سزای ده دات و

)

()

واته ئه ئه كۆمه ئه ئه وانه ئه كه به زمان
ئيمانان هئناوه و به لام ئيمان نه چۆته ناو
دئانه وه : غه بيه تى موسلمانان مه كه ن ،
وه به شوين عه يب و عارياندا مه گه پين ،
چونكه هه ركه سئ به شوين عه يب و عارى
موسلماناندا بگه پيت ئه وا خواى
په روه ردگاريش به شوين عه بيه كانى ئه ودا
ده گه پيت و هه موى بۆخه لك ئاشكرا
ده كات و سوک و پيسواى ده كات و
ئابروي ده بات ، ئه گه ر له ناو مالكه ئى
خويشى دابيت .

وه ئيمام () فه رمويه تى :
() .

واته بروادار عه بيه برى موسلمانى
ده پۆشىت و ئامۆژگارى دلسۆزانه ئى
ده كات ، به لام مروقى فاجير و خراپه كار
په رده له سه رعه بيه موسلمانان لاده دات و
عه بیداريان ده كات و په خنه يان لى
ده گريت .

() () :
() / :

()

واته : پيويسته بروادار بو برى
موسلمان وه ك ئاوينه و ابيت كه
جوانيه كانى نيشان ده دات بو ئه وه ئى دلى
زياتر خو ش بىت به چا كه كانى - نه ك بليت
تو هيچ چا كه ت نييه و بيشكينيت .

وه هه ر عه يب و ناشرينى په كيشى
تيدابيت نيشانى خو ئى بدات به ئه ده به وه
بو ئه وه ئى خو ئى چا ك بكات - وه هه روه ها
عه بيه كانى كه شف نه كات لاي خه لكى
به لكو ئه گه ر غه بيه تى كرا ئه و ديفاعى لى
بكات و عه بيه كانى بپوشيت

وه پيغه مبهرى خوا (ﷺ)

فه رمويه تى :

() -

- :

() () :
() / :

و قماناى :

بکریّت، به لکو پیویسته عه یبیا
 بیوشریّت . به لام ئه و تاوانبارانه ی
 که به ناشکرا تاوان ده که ن، بی شه رمانه
 سنوری خوا ده به زینن ئه وانه ریژیان
 نیه و باسکردنیا ن به مه به سستی شه رع ی
 غه یبه ت نی یه، بروانه
 (/)

که واته پیویسته کاتیک که شتیکی
 نارپک ده بیستیت یاده بینیت له بریه کی
 که له خوی گه وره تره یان به چاک و باش
 ناسراوه، پیویسته گومانی خراپی پی
 نه بات، به لکو پیویسته لای خوی عوزری
 بو بهینیته وه و به باش بو ی ته فسیر
 بکات . نه که به په له بیّت له وه ی زه لله یه که
 له براکه ی بگریّت بو ئه وه ی لای خه لکی
 باسی بکات تاوه کو براکه ی بشکینیت له
 پیش چاویان و ئه و شوینی بگریته وه و
 خوی به رز بکاته وه . واته به زمانی حالی
 ده لیت خه لکینه فلانه که س که لاتان
 به ریژه سه یر که ن چ هه له یه کی گه وره و
 لادانیکی خه ته ری کردوه، به لام من
 وه کو ئه و نیم، که واته (من) نه که
 (ئو)!! . ئه م شیوازه ی نیشانه ی خه له له
 له ئیخلا سدا.

که واته تو حه ز ده که یت له برواداران
 بیّت، یان له کو مه لی فاجیر و
 به دره وشتان؟! بروادار مه به سستی
 چاککردنی براکه یه تی که توشی هه له بووه
 بو یه هه له ی بو ده پوشیّت و ناهیلت
 له که داربیّت وه به نهینی ئاموژگاری
 ده کات به نه رم و نیانی و ئه ده ب و
 حکمه ت و له سه ر خو یی یه وه، به لام
 فاجیر هه ده فی چاک کردنی براکه ی نییه،
 به لکو دل خو شه به وه ی که توشی
 هه له بووه بو ئه وه ی عه یبه که ی
 بلاوبکاته وه لای خو شه ویستانی
 له که داربیّت و پی بشکیّت !!
)

(.

که واته ئه و که سانه ی که سومعه
 پاریزراون و عه یب پوشراون و تاوانی به
 ناشکرا ناکه ن، ئه وانه ئه گه ر توشی
 زه لله یه که بب ن یا هه له یه که یان تاوانیک
 بکه ن - ئه گه ر تاوانی گه وره ش بیّت! -
 ئه وه دروست نی یه باس بگریّت و له که دار

خۆى سەر بخت. كه مرؤفد ئه وابوو ئه وه
بزانه به لگه يه له سەر نيته پيسى .

**مافه كانى مامؤستايانى ئه هلى
سوننه له سەر مومسلمانان و
هه لويستى شىرى به رامبه ر پى
خپىسكانىك كه توشى ده بن**

له به لگه كانى پيشه وه بؤمان
دهر كه وت كه :

هه موو مومسلمانىك پىويسته گومانى
باشى پىبىرىت و عىبى بپوشىرىت، ته نها
دوو جوړه كه س نه بن:

يه كىكيان: كه به ئاشكرا به دپره وشتى و
تاوان بكات () ئه وان
حورمه تيان نى يه .

دوه ميان: بىدعه كاران نابى
بىدعه كه يان بپوشىرىت، به لكو پىويسته
خه لكى وريا بكرينه وه له بىدعه كاران،
به لام ئه گه ر- گريمان- كه سىكى ئه هلى
سوننه توشى بىدعه يه ك بىيت به نه زانى
ئه وه نابىت خه لكى لى تى بگه يه نيت و لاي
خه لكى باسى بكه يت به لكو پىويسته
ئامؤزگارى بكرىت به ته نها له لايه ن
كه سانى دلسؤزى به ئه ده بى خاوه ن
عىلم، وه ئىنكارى له بىدعه كه ي بكرىت به

وه ئه گه ر ئه و كه سه راست ده كات و
مه به ستى ئىسلاح و چا كه يه له
ئامؤزگاريدا ئه وه :

۱- نابىت په له بكات له په خنه گرتن پيش
دلنيا بوون و ته ئكىد كردن .

۲- پىويسته مه به ستى ئىصلاح بىت،
نه ك مه به ستى: شكاندنى مامؤستايه ك
و خودى په خنه گرتن بىت لى، يان
دهر خستنى خۆى بىت.

۳- وه ئه و نيته ته پا كه ش له كردارو
مامه له وه له سو كه وتيدا دهر كه وىت، واته
په وشت و هه ل سو كه وتى شاهىدى بدات
كه مه به ستى ئىصلاحه نه ك شكاندن و
بوھتان بؤ كردن .

۴- دور كه وىته وه له په خنه گرتن به هؤى
(لازم القول أو الفعل) واته: نه لىت قسه ي
فلان مامؤستايه ئه وه ده گه يه نىت، يان
ئه ومه به سته خراپه ي لى و ه ر ده گىرىت .

۵- وه نه گه رىت به دواى هه له كانيدا بؤ
ئه وه ي چه ند خالىك كو بكاته وه بؤ
شكاندنى وه ك دورمىنك كه له (مه كه مه)
به هه موو شىوه يه ك هه ولى ئه وه ده دا
به رامبه ره كه ي تاوانبار بكات و قسه ي

ناراسته و خو واته ناوی که سه که نه هینیت
وه که پیغه مبهەر (ﷺ) فه رموی:

() () .

جا که تیگرای موسلمانان ئه و
حه قه یان هه بیته، ئه و بانگه وازکاران و
خاوه ن زانسته شه رعیه یه کان (أهل
العلم)^(۱) زیاتر شایسته ی ئه و حه قه ن و
زیاتر مافیان له سه ر تیگرای موسلمانان
هه یه و پیویسته زیاتر ریزیان لی بگریته و
گومانی باشیان پی بگریته و باوه ر به
قسه و قسه لۆکی ناحه زانیان نه کریته و ریگا
به که سه نه دریت غه یبه تیان بکات. به لگه ی
تایبه تیش له سه ر ئه م تایبه ت مه ندیتیه یه:
پیغه مبهری خوا (ﷺ) فه رموویه تی:

() () .

واته: چاوپۆشی و لیبوردنتان ببی له
پی خلیسکان و به هه له داچونی ریزداران،

() (/ :) .

(۱) مه به ست به زانیان و مامۆستایان ئه هلی سوننه تن
که له سه ر سوننه ت په روه رده بوون و ژانیان ته رخان
کردوه بوخزمه تی قورئان و سوننه ت نه که ئه و پیشه و
گومرایانه ی که ئه هلی شوبه هه و بیدعه ن.

() () (/)
() بروانه: () / .

ته نها له و شتانه دا نه بیته
که سنوریان (حه دیان) له سه ره .

واته: ئه و که سانه ی که ریزیان لی
ده گریه و که سایه تیان هه یه له ناو
خه لکیدا، ئه وه ریزیکی تایبه تیان بو
دابنینه به شیوه یه کی وه ها که ئه گه ر
توشی هه له یه که یان تاوانیک و پی
خلیسکانیکیش بوو، ئه و پیویسته
له سه رتان ببورن له هه له که یان و چاوه
پۆشی و بیده نگه لی بکه ن و بو
بیپۆشن، نه که بچن سه ر زه نشتی بکه ن و
هه لۆیستی به رامبه ر وه ربگرن !! که واته
هه رکه سی که له و که سایه تییه ریزدارانه ی
کو مه لگا - وه به تایبه تیش ئه گه ر ئه هلی
ته قوا بیته و سومعه ی پاریزراو بیته و
به چاکه ناسرابیته، ئه و پیویسته ریزی
تایبه تی لی بگریه به م شیوه یه:

أ - عه یبه که ی بیپۆشریته .

ب - چاوپۆشی لی بگریته و لی
بووردنی لی بگریته .

ج - سه رزه نشت نه کریته و گله یی لی
نه کریه . به لگو به شیوازیکی نه رم و
ریزدارانه، ئامۆزگاری بگریته ناراسته و خو،
بوئه وه ی سومعه ی ریزداران نه شکیت و

**چاوپۆشنى نەكردن لە زەللەى
بانگەوازكارانىك كە لەسەر
سوننەت رۆيشتوون چەندەها زيان
و مەفسەدەى لى دەكەويتەو:**

۱. ئەوكەسەى زەللەكە ناپۆشیت خۆى
توشى گوناھ دەبیّت چونكە: بى شەرعى
كردو لەفەرمانەكەى پیغەمبەر (ﷺ)
(أقيلوا...) لايدا.

۲. وە ھەرودەھا ستەمیشى كەرد
لەبانگەوازكارەكە “ چونكە بە عدل
مامەلەى نەكردو تەنھا بە چاوى ناپەرەزایى
سەیرى كەردەوھەكانى كەردو لە ھەلە زیاترى
نەبینى، وە سەیرى ئەو چاكانەى نەكرد
كە ئەو بانگەوازكارە پیشكەشى كەردووە
ئەو ھەموو ماندوو بوونە - كە كەردوویەتى
- خوا لى قەبول بكات - .

۳. وە ھەرودەھا لە لایەكى تریشەو
لەبەرئەو تەوانبار دەبیّت كە دەبیّت
بەھۆى ئەوھى لەوانەى بانگەوازكارەكە
توشى بى تاقەتى و بى ئومیدی بیّت و بىر
لەوھە بكاتەوھە كە لەمەودوا ھیچى تر خۆى
ماندوو نەكات لەگەل كە سانىكى تری
وھەكو ئەوان كە دواى دلسۆزىیەكى زۆر
لەگەلیان، سەپلە دەرچوون لەگەلى و

خەلكى بى شەرم نەبیّت بەرامبەریان و
ئەوانیش زیاتر توشى ھەلەنەبن .

و بەتایبەتیش ئەگەر ئەم كەسە
بەباش ناسراوھە مامۆستایەكى ئایینی
بانگەواز كارىك بیّت بو رپیازی
پیغەمبەران ئەو ھەرامە بى رپیزی
بەرامبەر بكریّت و، باسى عەیبەكانى
بكریّت، وە پیویستە چاكەكانى لای خەلك
باس بكریّت، ئەمەش تەنھا لەبەر خاترى
خۆى نا، بەلكو لەبەر خاترى دینەكە
چونكە خەلكى بەباش ناسیویانەو دینی
لى وەرەگرن. جا كە بەھۆى
زەللەىەكەوھە بشكیتریت لەدلى
خۆشەویستانى ئەو، ئەو زەرەرە بو
دەعوھە و بانگەوازەكە، وە لەمەودوا ھەقى
لى وەرناگرن و خەلكى توشى بى ئومیدی
و گومان دەبن لە ھەموو بانگەوازكارىك،
و بەمەش دەعوھى ھەق لاواز دەبیّت و
خەلكى ناچار پوودەكەنە ئەھلى بیدعە،
یا واز لەھەموو لایەك دەھینن.

٦. سومعهی رپژداران ده شکیت و

خه لکی بی شهرم ئه بن به رامبه ریان.

پیویسته گومانی باش ببهین به

زانایان و مامۆستایانی سه له فی

وه عوزریان بو بهینینه وه

پیویسته له سه رمان کاتیك

دیاردیه کی سهیر ده بینین له ئه هلی عیلم

— گومانی باشیان پی ببهین وه عوزریان

بو بهینینه وه، نهک به هه له فی دابنیین و

خیرا بیکهین به خالیکی لاوز له م

که سه داو له هه موو شوینیك باسی بکهین،

وه خوای گه ورهش ئه م ئه ده بهی

فی کردوین:

)

(

واته: ئه ی ئه وکه سانه ی کاتیك باسی

بوتهانی عایشه ی دایکی موسلمانانتان

بیست بوچی گومانی باشتان پی نه برد،

ههروه کو چون پرواداران گومانی باش به

خویان ده بن و خویان له جووره هه له و

تاوانانه به دور و پاک ده زانن، که وابو

چون دایکی موسلمانانیشیان به دوورو

به پاک دانه نا، وه گومانی باشیشیان به و

له جیاتی پۆشینی زه لله یه کی ده هۆلی بو

لی ده دن و غه یبه تی ده که ن و به دوا ی

هه له کانیا ن ده گه رپن و هه ولی شکاندنی

ده دن. ههروه کو ئه وه ی باوکیانی

کوشتیبت! (١٢).

٤. وه ههروه ها له مه ودواش خه لکی

توشی گومان ده بن و حه قی لی وه رناگرن

و زه ره ره بو ده عوه که ش و بو خه لکیش.

٥. خه لکی پوو ده که نه ئه هلی بیدعه و

له وان دین وه رده گرن و بیدعه شوین

سوننه ده گرپته وه.

() شیخ له م باره یه وه فه رمویه تی:

:

...

" : "

!

۲- وه (السبكي) (په حمه تی خوی لی بیټ) فہرمویہ تی:

)

(:

واته: ئەگەر پیاویکی شاھیدی ئیمان و ئیستیقامه ی بۆ درابوو، واته له لایان موسلمانان به باش داده نرا، ئەوه نابئ قسه و نوسراوه کانی لیک بدرینه وه به پیچه وانه ی ئەو مه نه جه ی که لییه وه ناسراوه. به لکو پیویسته لیک دانه وه ی باشی بۆ بکریټ و گومانی چاکی پئ بریټ که شیاوی خوی و هاو وینه کانی خوی بیټ.

- فہرمویہ تی:

))

((

)

نہ برد ونه یان وت ئەمه بوھتانیکی ئاشکراو پروونه؟! .

ئەمپروش که سانیک غه یبه تی مامۆستایانی سه له فی ده که ن که به ده یه کی ئەوان هه ولیان نه داوه بۆ دینه که ی خوا - زاهیری - وه هه ندیکیان (له یه ک جیانا که نه وه، وه هه ندیکیان شه وو پۆژیان بۆ پاره په یداکردن سهرف ده که ن به لام لایان وایه که مامۆستا کان لایان داوه!!

۱- ئیمام ئەبو قیلابه (په حمه تی خوی لی بیټ) فہرمویہ تی:

)

(: (/) .

واته: ئەگەر شتیکت پئ گه یشته له برایه کته وه که پیټ ناخوش بوو ئەوه عوزری بۆ بهینه وه ئەوه نده ی ده توانی . وه که نه تتوانی هیچ جوړه عوزریکی بۆ دابنیټ و دیارده که ته فسیر بکه یت به ته فسیریکی باش ئەوه له دلئ خۆتدا بلئ له وانیه عوزریکی هه بیټ من نه یزانم! .

پیاویکی مه زن له ئیسلامدا جی پی باش
 و، به رهه م و شوینه واری چاکی هه یه و
 شوین پی دیاره له چاکه داو پیاویکی
 پیزداره، به لام جاری واهیه پی
 خلیسکان و هه له ی وای ده بییت که ئه و
 تیایدا خاوه ن عوزره و به لکو خاوه ن
 پاداشتیسه له سه ره و لدا نه که ی .

به لام نابیت خه لکی شوینی بکه ون له
 هه له که یدا. وه ناشبییت پله و پایه و
 مه نزیه تی بروشینی و برمی ندرییت له
 دلای موسلماناندا، واته نابیت به خراپه
 باس بکرییت و بشکی نرییت.

ه- وه ئیمامی زه هه بی فه رمویه تی: ئه گه ر
 مامۆستایه کی سوننی به هه له توشی
 بیدعه ش بوو ئه وه:

)

(((/) .

که واته ئه مه ی پابردوو بنچینه یه کی
 شه رعی بوو، به لام هه ندی له گه نجه کان
 لی بی ناگان، وه بی ویژدانانه مامه له
 ده که ن له گه ل مامۆستا سه له فی یه کان،
 وه زه ره رو فه سادی زوریان بلاو کردۆته وه
)) ((

(

(/) .

واته: ئه گه ر هه رکه س که وته هه له وه
 له ئیجتیهادو بۆچونه که یدا به مه رجی
 ئیمانی راست بییت و بگه رییت به شوین
 حه قدا - جا هه رییه کی له مانه توشی هه له
 بوو ئیمه زه ربی سفری بکه ین و به گومراو
 موبته دیعی دابنیین، ئه وه که م واهیه
 له ئیمامه گه وره کانیش نه جاتیان بییت و
 به سه لامه تی ده رچن!، به م پییه ده بی
 واز له هه مویان بی نین ئه گه ر به م
 ناویژدانیه وه سه یری زانیانی ئه هلی
 سوننه بکه ین .

ه- ابن القیم فه رمویه تی:

))

(((/) .

واته: هه رکه س زانیاری هه بییت
 به شه رع و واقع چاک ده زانییت که گشت

(.

واتە: بزائن پەحمەتى خواتان لى بىت
 كەكاتىك خىواي گەورە شىتېك لە زانست
 بىخىشئ بە يەكئ لە ئەھلى عىلم كە بە
 ھاوتەمەنەكانى ئەوى نەبەخىشىيئ، ئەو
 ھەسودى پىئ دەبەن و بوھتانی بۆ
 دەكەن!! .

- فەرموئەتى:

)

((...))

((...))

دروست نى يە حوكمى تاوانبارى و بىدعە
 بدرىت بەسەر ھىچ كەسى لە زانايان و
 پىشەوايانى ئەھلى سوننە بە ھوى ئەوھى
 كە لە بۆچونىكدا بە ھەلەدا چوبىت
 كەواتە دروست نى يە حوكمى تاوان
 بارى و بىدعە و لەسوننەت دەرچوون

(/ -) .

واتە: نابىت خاوەن زەللە بەكەم
 تەرخەم دابىرئ، وەنابىت ھجوم بىرئتە
 سەرى بەھوى ئەو زەللەيە، وە نە لەپىزى
 كەم بىرئتەو بەھوى ئەو، يان بەردەوام
 گومانى ھەلەى پىئ بىرئت! . ئەم جۆرە
 مامەلە كردنە پىچەوانەى ئەو پىزەيەكە
 پلەوپايەكەى لە دىندا پىويستى كردووە
 لەسەر موسلمانان .

پىويستە گوىئ نەگرين بۆ كەسىك
 كە بەھوى ھەسادەتئىكەوە يان ھىقدو
 ناكۆكى يەكەوە پەخنەو عەيب
 دەگرئت لە كەسىك كە لەسەر سوننەتەو
 چاكەكانى زياترن لە خراپەكان، وەئەو
 كەسانەى مەدھى دەكەن زياتر وپلە
 بەرزترن لەوانەى زەمى دەكەن:

زانايان لەم بارەيەو فەرمويانە:

۱- ئىمام ئەحمەد فەرموئەتى:

۱- یان دل نه خو شه و سه سودی پی ده بات. وه وا ده زانی که شیفای دله که ی له وه دایه برا که بشکیت! ئه و که سه پیویسته تۆبه بکات ئه گینا خوی گه وره سوکی ده کات.

۲- وه یان جاهیله و ته واو له مهنه جی سه له فی حالی نه بووه " له بهر ئه وه واده زانیت که مامۆستایان هر هه له یه ک بکن پیی دهرده چن له باز نه ی سه له فیه ت و غه یبه ت کردن و شکاندنیان هه لال و پیویست ده بییت! ئه م بۆچونه شیان نیشانه ی جه هاله تی یانه، وه پیویسته مهنه جی سه له فی به راستی تی بگن جا له بهر ئه وه هه له که یان بۆ راست ده که ینه وه به م پروونکردنه وه یه: ()

**لا يُبَدَّعُ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ السَّنَةِ أَوْ
يُحْكَمُ عَلَيْهِ بِخُرُوجِهِ مِنْ دَائِرَةِ أَهْلِ
السَّنَةِ بِمَجْرَدِ خَطْبِهِ فِي الاجْتِهَادِ:**

بدریت به سه ره هیچ که سیك له زانایان و پی شه وایانی ئه هلی سوننه به هوی ئه وه ی که له بۆچونیکدا به هه له داچوبیت جا بۆچونه هه له که ی له بواری بیرباوه پرو عه قیده وه بییت یا له بواری عیباده ت و موعامه لات و هه لال و هه رام، چونکه ئه و که سه ته نها مه به سستی هه ق بووه و به دو اشیدا گه راوه و خوی ماندو کردوه له دۆزینه وه ی هه قدا به لام توانا که ی ئه وه نده بووه له و مه سه له یه دا که واته پاداشتی شی هه یه له سه ره خۆماندو کردنه که ی له گه ران به دوای دۆزینه وه ی هه ق. که واته چۆن ده وتریت فاسق بووه یان بۆته موبته دیع یان حیزبی؟! .

وه ئه و بنچینه یه ش له بنچینه مه زنه کانی ئه هلی سوننه یه و هیچ کام له زانایانی موسولمانان له م قاعیده یه لای نه داوه، به لکو ته نها ئه هلی بیدعه له م قاعیده یه لایان داوه.

که واته ئه و که سه ی مامۆستایه کی سه له فی له که دار ده کات و غه یبه تی ده کات و ده یشکی نییت له ناو خه لکی ئه وه دوو حاله تی هه یه:

()
()

ماندو بونه که ی، جا چۆن دهوتریت بۆته
موبته دبع یان فاسق! .
...))

. ((...

((...

واته: وه زانایانی ئه هلی سوننه ئه وه
مهسه له یه یان به مهسه له یه کی گه وره وه
بنه مایه کی گرنه داناهه وه مویان
له سه ری هاوړاوه هاوده ننگن. وه هیچ
زانایه که که حساب بۆ قسه کانی بکری
لای نه داوه له مهسه له یه، به لکو ته نه
ئوانه لایان داوه که موبته دبعن له
خه واریچ و موعته زیله کان و ئه وه موسلمانه
ساویلکانه ش که خه له تاوون پییان.

وه ئه وه بنه مایه بۆته خالیکی
جیاوازیکار له نیوان ئه هلی سوننه و ئه هلی
بیده ع“ چونکه ئه وان به په له ن له
به هه له دانانی زانایان و فاسق کردنیان
به ئیجتیهادیکی بچوک که تیایدا پاستیان
نه پیکابئ.

واته: هیچ که سیك - ساده بیته یان
بانگه وازکار وماموستا، یان فه رمان ره و
- له ئه هلی سوننه، نابیته به بیدعه کار
دابنریته، یان بخریته دهره وه ی بازنه ی
ئه هلی سوننه، به هوی هه له یه که که به
ئیجتیهاد ده یکتا، ئینجا جیاوازی نییه
ئه و ئیجتیهاده له بواری عه قیده و ته وحید
بیته، یان له بوای حه لال و حه رام بیته، که
ئه م بواره یان ئیختلافی زوری زانایانی
تیدا به دی ده کریته. چونکه ئه وه مه به سته
حه ق بوه وه هه ولیشی داوه بۆئه وه ی چی
حه قه له حه لال و حه رام پیی بگات،
به لام توانای ته نه ئه وه نده بوو، وه له وه
زیاتری نه زانی، جا له بهر ئه وه ئه وه که سه
عوزری خوی هه یه و لی قه بول ده کریته و
تاوانبار نابیته، به لکو پاداشتیسی هه یه
له لای په روه ردگار له سه ر ئیجتیهادو

...))

:

وه نه م بنه ما گرنگه هه لقولاوه و
سه رچاوه ی گرتوه له چه ندین به لگه ی
قورئان وسوننه ت و وته ی به نرخ ی
پیشینه ی نه م ئوممه ته .

: - -

:

))

((.

وه بهه مان شیوه ووته به نرخه کانی
زانایانی سه له ف، هه موویان نیشانمان
ده دن که ئه وان عوزریان بۆ یه کتری
ده هیئایه وه له بۆچونه لیک جیاکانیان،
وه یه کتریان باس نه ده کرد ته نها به خیر
نه بیټ، وه یه کتریان به بیدعه کار و فاسق
له قه لاه نه ده دا، هه رچه نده که
ئیختیلافیشیان هه بوو له مه سه له ی
گه وره شدا. وه داوای لیخۆشبوونیان بۆ
یه کتری ده کرد. که ئه مه ش نیشانه ی
زانایی وتیگه یشتن و بفرراوانی ئه وانه
ره حمه تی خویان لی بیټ.

جا داوای ئه وه ی که ئه م مه سه له یه
تیگه یشتن، وه زانیمان که ئه مه
بنه مایه کی گرنکه له مه نه ه جی سه له ف
ئه وه پیویسته بوه ستین لای ئه م بنچینه
گرنکه و دهستی پیوه بگرین و له ژیان
پۆژانه ماندا جی به جی بکهین و لی ی
ده رنه چین و نه چین حوکمی موبته دیعی و
فاسق بوون و تاوانباری بدهین به سه ر
هیچ یه کی له زانایان وقوتابیان عیلم که
ناسراون به عه قیده یه کی سه له فی پاک
وشوین که وتنی سوننه تی پیغه مبه ر (ﷺ)
ته نها له به ر بۆچونیک یان وته یه کی لیوه

واته: شیخ الاسلام ابن تیمیه -
ره حمه تی خوی لی بیټ - فه رمویه تی:
(ئه م ئایه تانه هه موو به لگه ن له سه ر
ئه وه ی که په روردگار ته کلیفی له سه ر
که س دانه ناوه که شتیک له توانایدا
نه بی... وه هه روه ها ئه م ئایه ت
و حه دیسانه رینومایمان ده که ن که
په روه رددگار ته کلیفی دانه ناوه له سه ر
که س به شتیک که له توانایدا نه بیټ. وه
هه روه ها جه هل وه له ش عوزرن و ئه گه ر
ئه و که سه مه به ستی خیر بیټ وته قوای
خوا بکات تییدا، بائه وه له یه ی
کردوشیه تی زۆر گه وه ره بیټ
وپه یوه ندیشی به عه قیده و ته وحیده وه
هه بیټ .

دهرچوه به هۆی ئیجتیهادیکه وه له مه سه له یه کی شه رعی مادام ئیجتیهاد له وه مه سه له یه دا مه جالی تیدایه وه به لگه ی راست و ئاشکراو تایبته ذی یه له سه ری . که واته هه رکه سی موخاله فه ی ئه م بنچینه یه بکات و جی به جی نه کات له ژبانی رۆژانه دا، ئه وه موافقه ی ئه هلی بیدعه ی کردوه جا خۆی هه ست بکات یان نا ئه گه رچی ئیددیعیای ئه وه ش بکات که دیفاع له مه نه هج ده کات. چونکه لای داوه له مه نه هجی سه له ف، وه خووی ئه هلی بیدعه و سیفاتی ئه وانی گرتوه له مامه له وه ره فتاردا به رامبه ر به و که سه که توشی هه له ده بی، چونکه لای ئه هلی بیدعه هه رکه سی موخاله فه بکات حوکمی تاوانباری و بیدعه و - هه ندی جار کوفریشی - به سه ردا ده دن.

پرسیار: له کۆتاییدا پئویسته هه لۆیستمان چۆن بیته به رامبه ر ئه و که سانه ی که خۆیان به سه له فی داده نیین به لام پالنه ری هه سادته ت، یان ته واو حالئ نه بون له مه نه هجی سه له ف پالیان پئوه ده نی بۆ شکاندنی مامۆستایانی سه له فی له لای خه لکی؟

وهلامی ئه م پرسیاره وه رده گرینه وه له پیغه مبه ری خوا (ﷺ) که ئیمامی بوخاری له [] () دا بۆی گێراوینه ته وه :

(واته: **بابه تیک باسی**: یارمه تی و کۆمه کی براهته بکه، که سته مکار بوو دهستی بگه ره و مه نع ی بکه، وه که سته م لیکراویش بوو پرزگاری بکه و یارمه تی بده به سه ر سته مکاردا)

(ﷺ) : (ﷺ):
()

(ﷺ): (ﷺ):
()

() [6552] ()
[(15)

() : (/) .
() : () : ()

() -۲۴- () :

() -

واته : بابه تيك باسى : سه رختنى . (

سته م ليكراو به سه رسته مكاردا)

() (ﷺ) (ﷺ)

. (: (ﷺ)
() (ﷺ)

واته : بابه تيك باسى : توته سه ندنه وه

نه سه مكار

}

}. / {

. / / {

()

_____) : ()
:() : () : ()

()]

") .

(

واتە: ھەركەسى بېوادارىك بپارىزىت لە
غەىبەتى مونافىقىك، ئە وە خواى گە و رە
فرىشتەىەك دە نىزىت گۆشەتەكەى
دە پارىزىت لە ئاگرى دۆزەخ پۆزى
قىامەت.

.
() . ()
[] .

و ھەروەھا لە سوننەنى ئە بو داود
ھاتووە:

و ھەرموئەتى ﷺ:

() ()

- پىغەمبەر ﷺ ھەرموئەتى:

" " "

() (

واتە ھىچ مۇسلماننىك نىيە كە بى
ھەلۆىست بىت بە رامبەر براىەكى
مۇسلمانى كە سومعەى دەرووشىنرىت
و حورمەتى دەشكىنرىت، ئە وىش بەرگرى

() /

()

() :

[/] / - ()

له براكه‌ی نه‌كات و سه‌ری نه‌خات ئه‌وا
 خوای گه‌وره ئه‌و كه سه سه‌رناخات و
 سومعه و ئاپروی ناپاريزيټ له‌و شوينه‌ی
 كه چه‌زده‌كات تييدا به‌رگري لي بکريټ
 و سه‌برخيټ .

()

وه‌ه‌روه‌ها به‌پيچه‌وانه‌شه‌وه هه‌ر
 موسلماننك برآي موسلmani سه‌ريخات
 له‌شويننك كه سومعه‌ی ده‌روشينيټ، ئه‌وا
 خوای گه‌وره ئه‌و كه سه سه‌ر ده‌خات و
 كه‌پامه‌تي ده‌پاريزيټ له‌و شوينه‌دا
 كه چه‌زده‌كات تييدا سه‌برخيټ.

()

()

()

()

()

()

()

()

()

مرۆقی دووروو (المنافق)

مرۆقی دووروو (المنافق)

نوسینی: م / عبید فقی محمد امین

نیمام و خه طبیی مرکزوتی

فرقان له شورش / چه مچه مال

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

دوای ئه وهی خوای گه وره باسی له خوا ترسان و بی باوه رانی کرد، له م چه ند ئایه تهی دواییدا باسی خراپترین و پیس ترین کۆمه ل ده کات له سه ر زه ویدا، ئه و کۆمه له ی که له سه رده می پیغه مبه ری خواوه (ﷺ) هه تا ئه مرۆیش بوونه ته باریک به سه ر ئیسلام و موسلمانانه وه، ئه و کۆمه له ییش بریتین له دوورووه کان (المنافقون).

خوای گه وره ده فه رمیت: ﴿﴾
واته: هه ندیک له خه لکی هه یه ﴿﴾
ده لئین: ﴿﴾

:

[- :]

قسە وگوفتاریاندا درۆ دەکەن، و بەلای
پاستیدا ناچن، و ئەوەی بە زمانیان
دەیلین لە دلێاندا نییە.

لەم سێ ئایەتەووە چەند حوکم و سودیک
و ەردەگرین لەوانە:

۱- فەرموودەى خۆای گەرە:

بەلگەیه لەسەر ئەوەی کە
نابیت باوەردار باوەر بە ەموو کەسێک
بکات و چیان ووت بە پاستی بزانییت.

دوو پووێکان بە زمانی درۆینەیان
بانگەشەى باوەرپی خۆیان دەکەن و
خۆیان بە باوەردار دەژمێرن، بەلام خۆای
پەرەردگار بە درۆیان دەخاتەووە و
موسلمانان ئاگادار دەکاتەووە کە ئەوان
درۆ دەکەن و باوەردار نین.

خۆای گەرە دەفەر مپیت:

﴿

﴾ [:] .

واتە: کاتیک دوو پووێکان دین بۆلات
دەلین: بە پاستی شایەتی دەدەین کە تۆ
پیغەمبەرى خۆایت (ﷺ)، خۆای گەرە
خۆی دەزانییت و زانیە کە تۆ پیغەمبەرى
خۆایت (ﷺ)، وە خۆای گەرە شاھیدە

باوەرمان بە خۆای گەرە و پۆژی دواى
هەیه ، بەلام ﴿ وانى یە
و ئەوان باوەردار نین و پاست ناکەن لەو

قسەیهیاندا، چونکە ئەوان بە ەموو
عەقڵیکیانەووە دەیانەوویت ﴿

﴿ کە فیلّ و فیر لە خۆای

گەرە و باوەرداران بکەن بەو قسە
درۆیانەیان. بەلام خەیاڵیان خاوە چونکە
﴿ بەس نەفسی ﴿

خۆیان دەخەلەتین بە تەنهاو فیلّ و
فیرەکیان ەر بەسەر خۆیاندا
دەشکیتەووە. بەلام ﴿ ئەوان
هەست ناکەن و هەست کردنیان لە دەست
داووە .

ئەم دوو پووێکان بە جۆریکن ﴿

﴿ لە دلێاندا نەخۆشى گومان هەیه

﴿ خۆای گەرەیش ﴿

نەخۆشى دلێان بۆ زیاد دەکات و بەهۆی
تاوانەکانیانەووە زیاتر گومرا و سەرلی

شۆیواویان دەکات، ئەمە سزای
پەرەردگارە لە دنیادا بۆ ئەوان بەلام

﴿ بۆ ئەوان هەیه ﴿

لە پاشە پۆژدا سزایەکی بە ئیش و ئازار

﴿ بەهۆی ئەووە لە ﴿

که به راستی دوپوهکان درۆ دهکن و درۆزنن.

ئەم دوو ئایەتە بە لگەن لەسەر ئەو هی که کهسانیکی زۆر هەن جیگای باوهرپ و متمانه نین و نابیت باوهرپیان پی بکریت.

پیغه مبهری خوا (ﷺ) دهفهرمیت:

﴿ (۱) ﴾

واته: زۆر بهی دوپوهکانی ئوممهتی من بریتین له قورئان خوینهکان.

به راستی ئەم فهرمودهیه زۆر ترسناکه، هەر له بهر ئەمیشه هاوهلان (ﷺ) زۆر له خویان دهترسان.

((ﷺ) دهفهرمیت:]

:

() :

[(۱) .

واته: ئیمامی عومهری کورپی (ﷺ)

بانگ کرا بو لای جهنازهیهک، ئەویش دهچوو له گەل جهنازه کهدا، یاخود

ویستی له گه لیدا ده چیت، منیش خۆم پی گه یاندو و وتم دانیشه ئەی پیشه وای موسلمانان، ئەو جهنازهیه یه کیکه له دوپوهکان، ئەویش فهرموی: سویندت دهدهم به خوای گهره که ئایا من له دوپوهکان نیم؟ ئەویش فهرموی: نه خیر تو له وان نیت، به لام له دواي تو تهزکی یه هیچ کهس ناکه م.

پیاویک لای بوو (ﷺ) ووتی: خوايه دوپوهکان له ناو بهریت. (ﷺ)

پی فهرموو: ئەو چی ده لیت؟! ئە گهر خوای گهره دوپوهکان له ناو بهریت ئەوا به هرچی جیگایه کدا برۆیت خۆت به غه ریب ده زانیت و به که می خه لک ده بینیت.

() (خیزانی پیغه مبهری خوا (ﷺ) دهفهرمیت:]

:

(ﷺ)

:

﴿ ﴾

- (/ :) .

- (:)

() :

.(

خوای گه وره ئایا من له و که سانه نیم که
 پیغه مبهری خوا (ﷺ) بوئی باس کردوو؟
 ئه ویش فه رمووی: نه خیر تو له و که سانه
 نیت، به لام جگه له تو ته زکی یه هیچ
 که س ناکه م.

مه بهستی پیغه مبهری خوا (ﷺ) له
 هاوه لانی ئه و هاوه له به پیزانه نییه که
 باوه پردار بوونه و به باوه پرداری مردوونه،
 چونکه دروست نییه بو ئیمه به هیچ
 شیوه یه که گومانی خراپ به هاوه لان
 به رین، به لکو مه بهستی دوورپوه کانه
 به به لگی ئه م فه رموده یه که پیغه مبهری
 خوا (ﷺ) له وه لانی هاوه لاندان فه رمووی:

﴿٤﴾

واته: په نا ده گرم به خوا له وهی که
 خه لکی بلین محمد (ﷺ) هاوه لانی خوئی
 ده کوژیت.

خو دوورپوه کان هاوه لی راسته قینه ی
 پیغه مبهری خوا (ﷺ) نه بوون، به لام
 له به ر قسه و تانه و ته شه ری خه لکی
 پیغه مبهری خوا (ﷺ) فه رمانی نه ده کرد
 به کوشتنیان.

(/ :) -

: :
 [()]

واته: () (ﷺ) چوو
 بو لای دایکی پرواداران () ی
 خیزانی پیغه مبهری خوا (ﷺ) و فه رمووی:
 ئه ی دایه، به راستی ده ترسم له وهی که
 مال و سامانه زوره که م له ناوم به ریئت،
 چونکه من له هه موو قوره یشی یه کان
 ده وله مند ترم و مالم زیاتره له وان.

دایکی باوه پردارانیش (خوای لی پازی بیئت)
 فه رمووی: ئه ی کوپم، مال و سامان
 ببه خشه، چونکه به راستی گویم له
 پیغه مبهری خوا (ﷺ) بوو ده یفه رموو:
 به راستی هه ندی که س هه یه له هاوه لان و
 هاورپیانم نامبینیته وه له پاشه پوژدا له
 دوا ی ئه وهی که لی جیا ده بمه وه،

() (ﷺ) هه ستاو لای
 دایکی باوه پرداران (خوای لی پازی بیئت)
 ده رچوو گه یشته به پیشه و عومه ری
 کوپی (ﷺ) و ئه و فه رموده یه ی
 بو باس کرد، پیشه و عومه ر (ﷺ) چوو
 بو لای دایکی باوه پرداران (خوای لی پازی
 بیئت) و پیی فه رموو: سویندت ده دم به

(/ :) -

زانایان (پہ حمہ تی خویان لی بیٹ) له
پیناسہی هاوہ لاند اده فہرمون:
ہرکہ سیك گہ یشتبیت بہ پیغہ مبری خوا
(ﷺ) و باوہ پی ہیئا بیٹ ولہ سہر
باوہ مردبیت ئوہ هاوہ لہ.

بہ لام دوپووہ کان نہ باوہ پدارن و نہ
بہ باوہ پداریش مردوونہ.

کہ واتہ: مہ بہ ست بہ فہرموودہ کہی)

(هاوہ لانی بہ ریژ نی یہ (ﷺ) بہ لکو
مہ بہ ست پی ی دوپووہ بی ریژ و بی
نرخہ کانہ.

۲- فہرموودہی خوا ﴿﴾

بہ لگہ یہ لہ سہر ئوہی کہ دوپووہ کان
خوای پەرہردگار ناسن، چونکہ ئہ گہر
پەرہردگاریان بناسیایہ ئوہا دەیانزانی
ودلنیا دەبوون لہوہی کہ خوای گہورہ
فیلی لی ناکریت وکس ناتوانیت فیلی لی
بکات.

تہنہا ئہم ئایہ تہ بہ سہ بۆ نہ زانی
وداکہ وتووی دوپووہ کان.

دروست بوونی ئہم بیروباوہ پرہ
دواکہ وتووہ لہ نہ بوونی باوہ پرہوہ دروست
دہبیت.

۳- فہرموودہی خوا ﴿﴾

﴿﴾ بہ لگہ یہ لہ سہر ئوہی کہ
فریو فیل کردن یہ کیکہ لہ سیفات و
پرہوشتی دوپووہ کان، فریو فیل کردنی
دوپووہ کان لہ چہند پرویہ کہ وہیہ کہ
ئہمہ ہہندیکیانہ:

یہ کہم: لای موسلمانان و باوہ پداران
خویان بہ باوہ پداری پاستہ قینہ
دہردہ خہن و خویان بہ دلسوزو هاویبری
باوہ پداران لہ قہ لہم دہدن، وہ کو لہ:

﴿﴾ ﴿﴾

[:] . دہردہ کہ ویت.

دوہم: بہ پروالہت خویان بہ دلسوزی
باوہ پداران دہردہ خہن ولہ ژیرہ ویش
نہ خشہ و پیلان دژی باوہ پداران بہ رپا
دہ کہن.

گہر تہ ماشای میژوو بکہیت ئوہ کاتہ بۆت
پوون دہبیتہوہ کہ دەستیان لہ خوینی
ملیونہا موسلماناندا ہہ بووہ، و
کہ متہرخہ می بیان نہ کردووہ لہ دژایہ تی
کردنی موسلماناندا.

سئی یہم: لہ کرپین و فرۆشتنیاندا فریو فیل
دہ کہن، چونکہ کہ سیك لہ خوا نہ ترسیت
و درۆکردنیش سیفہ تی بیٹ و گوی بہ

واته: هه ركه سيك كرده وهى چاك بكات
 سودو قازانجه كهى بو خوى ده گه پيته وه،
 وه هه ركه سيكيش تاوان و خراپه بكات
 زهره رو زيانه كهى بو سه ر خويه تي وبه سه ر
 خويده ده شكيتته وه.

دوو پوو ده كان به هه موو بيرو عه قليكيانه وه
 وا ده زانن به دروكانيان خواو باوه ردارانيان
 هه لئه تاندوو وه فيل و فپه كانيان سه ري
 گرتوو وه سه ركه وتوون، په روه رديگارش
 دنيايان ده كاته وه كه ته نها فپه ليان
 له خويان كردوو وه هر خويشيان
 سه رشپو هه لئه تاون.

۶- فه رمووده ي خوا: ﴿﴾

به لگه يه له سه ر ئه وه ي كه هه ست كردن
 () يه كي كه له وه كاره گرنگانه ي
 كه ئاده ميزاد له تاوان و ناپاكي دور
 ده خاته وه و واي لي ده كات كه هه موو كات
 هه ست به چاوديري () ي
 په روه رديگاري بكات به سه ري يه وه.

دوو پوو ده كان له به ر ئه وه ي په روه رديگار
 هه ستى لييان سه ندوته وه تووشى تاوانى

﴿﴾ حه لال و حه رام نه دات و په حم وبه زه يشى
 له دلدا نه بيت له به رام به ر مو سلماناندا
 چون فپه ل ناكات؟!
 پيغه مبه ري خوا (ﷺ) ده فه رمي ت:
 ﴿﴾^(۹).

واته: هه ركه سيك فپه ليمان لي بكات
 ئه وه له سه ر په وشت و پي يازى ئيمه ني يه.
 چواره م: فپه ليمان كردن له په يماندا
 پيغه مبه ري خوا (ﷺ) ده فه رمي ت:
 ﴿﴾:

﴿﴾^(۱).

واته: نيشانه ي مرؤفى دوو پوو سي شته:
 كاتي ك كه قسه بكات درو ده كات،
 وه كاتي ك كه په يمان بدات نايبته سه ر،
 وه كاتي ك سپارده يه كي لا دابنري ت ناپاكي
 لي ده كات.

۴- فه رمووده ي خوا: ﴿﴾

﴿﴾ به لگه يه له سه ر ئه وه ي كه
 سه ره نجامى تاوان و خراپه سه رشپو
 يه و زهره ر و زيانه كهى هه ر بو خاوه نه كه ي
 ده گه پيته وه له هه ر دوو جيهاندا.
 خوا ي گه وره ده فه رمي ت:

- (/ :) .

- (/ :) .

پووی تی دەکات ولەسەلامەتی دەری دەکات:

أ- نهخۆشی گومان وشوبوہات: وهك: بی باوهپی و گومان وداھیئراوهكان ().
ب- نهخۆشی ئارهزووہكان ():
وهك: زیناو حەز کردن له تاوان و بەدرپهوشتی و خۆش ویستنی تاوان.

۸- فەرموودهی خوا: ﴿

﴿ بهلگهیه لهسەر ئهوهی که درۆ کردن یهکیکه له سیفاتی دوپووہکان، پیغه مبهری خوا (ﷺ) دهفرمیت:

﴿ :

﴿^(۷).

واته: نیشانهی مروقی دوپوو سی شته: کاتیك که قسه بکات درۆ دهکات....

وصلی الله وسلم علی نبینا محمد
وعلی آله وصحبه أجمعین

زۆر دەبن و نازانن بەرژهوهندییان له چیدایه وزهرو زیانیانیش له چیدایه.

بهپراستی ههستکردن یهکیکه له نازو نیعمهتهکانی خوای گهوره بهسەر ئادهمیزادهوه، پهروهردگار له چهند ئایهتهدا دوو جار باسی ئهوه دهکات که دوپووہکان ههستیان نییه وله دهستیان داوه، ئه م دووباره بوونهوهیش بهلگهیه لهسەر ئهوهی که ههست کردن شتیکی گرنکه بۆ ئادهمیزاد.

۷- فەرموودهی خوا: ﴿

﴿ بهلگهیه لهسەر ئهوهی که بهردهوام بوون لهسەر تاوان هۆکاریکی سههرهکییه بۆ زیاد کردنی نهخۆشی دلّ و زیاتر تاریک کردنی.

ئەم نهخۆشی دلّ نهخۆشییهک نییه به پزیشک چارهسەر بکریت، بهلکو نهخۆشییهکه تهنها به وازهینان له تاوان و گهپانهوهی پاستهقینه بۆ لای خوای گهوره چارهسەر دهکریت.

مه بهست به نهخۆشی له م ئایهتهدا نهخۆشی گومان و شوبوہات و دوپووپییه، چونکه دلّ دوو نهخۆشی

پیش ئه وهی پا پوره که نو قتم بیت

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين ومن تبعهم بإحسان الى يوم الدين،
له پاشاندا:

نوعمانی کوری به شیر ﷺ له
پیغه مبه ره وه ﷺ بومان ده گیریته وه
که فهرموویه تی:

﴿١﴾

واته / وینهی ئه و که سهی که پاریزه ری
سنوری قه ده غه کراوه کانه، وه ئه وهی که
سنوره کهی به زاندووه و تیپه پاندووه، وه ک
کومه لیک وان که له سهر پا پوریک بن که
دووقات بیت، له ناو خویاندا تیرو پشک
پا بکیشن، هه ندیکیان له سه ره وه بن
وهه ندیکیان له خواره وه، ئه وان هی
له خواره وه بوون ئه گهر ئاویان بو یستایه
ئه هاتنه سه ره وه ئاویان ده برد، له ناو
خویاندا ووتیان: ئه گهر بیت وئیمه
له به شه کهی خومان له ژیره وه پا پوره که

-) :

.(:

حوکمی سەردان کردنی شوینەواری پیاو چاگان

وەرگیرانی:
م/ عبدالعزیز ستار

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

[:] .

له راقه کردنی ئەم ئایه تەدا (دەفەرمییت:

بەجەخت لەسەرکراوی یەوێ هەموو ئەو
هۆکارانەی کەوا هاوبەش بپیاردرەکان
خۆیان پێوێ هەلۆاسی بوو خۆای گەورە
بنبری کرد لییان بنبر کردنی کەوا هەر
کەسێک وورد ببیتەوێ و شارەزا بیت لی
دەزانێ هەر کەسێک جگە لە خۆای گەورە
بکاتە دۆست و خۆشەویست و سەرخری
خۆی وینە وێهک جالجالۆکە یەک
(العنکبوت) وایە کەوا خانوویەک بوو خۆی
دروست بکات، بەجەخت لەسەرکراویش
لاواز تەرین خانوویش خانووی
جالجالۆکە یە، جا مرقۆی هاوێ دانەر
(مشرک) بە لایەوێ وایە کەوا سود و

بێ گومان خۆای گەورە و کاربەجێ
هەموو پێگا و پێچکەکانی هاوێ پەیدا
کردنی (الشرك) ی گرتوو، وێ
هۆکارەکانیشی قەدەغە کردوو، وێ
دەرگاکانیشی داخستوو، لە پیناو
جێبەجێ کردنی یە کخوای پەستی (التوحيد)
و پاراستنی مافەکانی، خۆای گەورە
دەفەرمییت:

پوون و ئاشكرای دهكاتوه له م ئایه ته
 پیۆزه دا كه وا به ته ئكید نابی له هیچ
 كه سیك بیارییته وه ته نها له خوی گه وه
 نه بیته، له هه لگرتنی زه حمه تی یه كان و
 فریا كه وتنی زولم لیكراوان، و لابردنی
 نه خووشی یه كان و وه لام دانسه وه ی
 پیویستی یه كان، و داوا کردنی چوونه ناو
 به هه شت، و خو پاراستن له ئاگری دۆزه خ،
 و چاك بوونه وه ی نه خووشی یه كان، و
 مندال پیدان كه ده فهرمیته:

[:]
 وه خوی گه وه ده فهرمیته:

[:] .

وه خوی گه وه ده فهرمیته:

قازانجی لای په رستراوه كه یه وه ده ست
 ده كه ویته .

به لام سود و قازانجی ده ست ناكه ویته
 ته نها لای ئه و كه سه نه بیته كه یه كیك له م
 چوار تایبه تمه ندیه ی تیدا بیته:

یان ئه وه تا په رستراوه كه (المعبود)
 خاوه نی ئه و شته بیته كه په رسته ره كه
 (العابد) ده یه ویته، جا ئه گه ر
 په رستراوه كه خاوه نی ئه و شته نه بوو
 به لای كه مه وه شه ریکی خاوه نه كه ی بیته،
 جا ئه گه ر شه ریکی نه بوو ده با یارمه تی
 ده ری بیته، جا ئه گه ر یارمه تی ده ری
 نه بوو ده با تكاراری (الشفیع) بیته له لای.
 پاشان خوی گه وه هه ر چوار پله كه
 نه فی ده كات یه ك له دوی یه ك له سه ره وه
 بو خواره وه .

جا خوی گه وه نه فی خاوه نیته و
 شه ریکایه تی و یارمه تی ده ری و تكاراری
 کرد له و په رستراوانه ی كه وا مروقه هاوه ل
 دانه ره كان (المشرك) داوا یان لی ده كه ن،
 وه خوی گه وه تكاراری ()
 جیگیر ده كات بو خوئی، وه مروقی هاوه ل
 دانه ریش هیچ به شیکی له و تكاراری یه
 نی یه ... هه ر وه كو خوی گه وه زیاتر

تییاندا و پارانه وه له لایاندا و خوښاوان
 پیاندا () وه به جهخت
 له سه رکاروی یه وه پیغه مبه ر (ﷺ)
 ناگادارمانی کردوه ته وه له م جوړه
 کرده وانه به و په پری ناگادار کردنه وه، وه
 نه و په پری به ره لستیشی کردوه له و
 که سانه ی که و نه م جوړه کرده وانه
 ده که ن .

له () وه که () ()
 (خویان لی رازی بیّت باسی)
 که نیسه یه کیان بو پیغه مبه ر (ﷺ) کرد
 که له حه به شه بینبوویان کومه لیک
 وینه ی تیّدا بو، پیغه مبه ریش (ﷺ)
 فهرمووی:))

((() .

واته: نه وانه نه گهر پیاویکی چاک له
 ناویان بمردایه، نه و له سه ر گوړه که ی
 مزگه وتیان دروست ده کرد و نه و

موسلمانانیشی نه داوه که و بو بچن، له پاشاندا پرونی
 ده که پنه وه .
 () : ()
 () : () .

ﺃ. [:] .

یه کیك له هوکاره کانی هاوبه ش بو
 خواپه یدا کردن - نه وه ی که خوی گه و ره
 ده رگای له سه ر داخستوه - بریتی یه له
 به دوا دگه پان به دوی شویننه واری پیاو
 چاکان و به گه و ره زانینی
 شویننه واره کانیان^(۱) نه ویش به نویژ کردن

(۱) به لم نه و شوینانه ی که پیغه مبه ر (ﷺ) به تاییهت
 بو ی چووه و خواپه رستی تیّدا کردوه و بانگه وازی
 نومه ته که ی کردوه بو رویشتن بو نه و شوینانه و نویژ
 کردن تیّاندا، نه و ا هیچ گومانی تیّدا نی به که رویشتن
 بو نه و شوینانه بو خوا په رستی شتیکی ریگا پیّدراو و
 داواکراوه له ئابینی ئیسلامدا، وه کو رویشتن بو نه م
 سی مزگه و ته به ته نها (مزگه وتی مه که و مزگه وتی
 پیغه مبه ر (ﷺ) و مزگه وتی قودس (بیت المقدس)،
 هه روه ها سوننه تیشه به تاییهت برؤیت بو مزگه وتی
 () له مه دینه، به لم خو ناماده کردن و خو پیچانه وه
 و سه فر کردن به تاییهت دروست نی به بو هیچ له
 مزگه و ته کانی تر ته نها نه و چوار مزگه و ته نه بیّت .

جا باسه که ی من له سه ر نه و شوینانه نی یه که
 پیغه مبه ری خوا (ﷺ) بو ی چووه و هانی
 موسلمانانیشی بو داوه، به لکو باسه که ی من له سه ر نه و
 شوینانه یه که پیغه مبه ر (ﷺ) بو ی نه چووه و هانی

که سانه چۆن بیّت که ئەم جوّره کرده وانه ده کهن له لای گۆپی جگه له پیغه مبه ران؟! گومانی تیدا نییه که تا وانه کانیاں گه وره تر و خراپتره .

وه له ()

وه فه رمووی: ()

بو ی باس کردم و فه رمووی:

()

...)):

(() .

واته: گویم له پیغه مبه ری خوا بوو () پیش مردنی به پینج پۆژ ده یفه رموو: ...، وریا بن ئەوانه ی پیش ئیوه گۆپی پیغه مبه ر و پیاوچا که کانیاں کردوو به مزگه وت، وریا بن ئیوه گۆر نه کهن به مزگه وت، وریا بن ئیوه ش گۆره کان نه کهن به مزگه وت، من ئەمه م قه ده غه کردوو لیّتان .

ئا له م فه رمووده یه دا پیغه مبه ر () ئاگادارمانی کردوو ته وه له م جوّره کرده وانه پیش مردنی به پینج پۆژ، به لکو

() : () .

وینانه یشیاں تیدا ده کیشا، جا ئا ئەوانه خراپترینی خه لکن لای خوای گه وره .

وه له () ه وه ()

پیغه مبه ری خودا () فه رموویه تی:

))

(() .

واته: خوای گه وره جووله که و گاوره کان بکوژیّت و له ناویان به ریّت، چونکه گۆپی پیغه مبه ره کانیاں کردۆته مزگه وت .

وه مه به ست له به مزگه وت کردنی گۆپی پیغه مبه ران: مانای نوێژ کردنه لای گۆره کانیاں، وه دروست کردنی مزگه وت و ژوور و قوببه یه له سه ر گۆره کانیاں .

جا سه یرکه برای به پیزم ئەوانه ی ئەم جوّره کردارانه ده کهن له لای، یان له سه ر گۆپی پیغه مبه ران (سه لات و سه لامی خوایان له سه ر بیّت) له وه که سانه ده بن که خراپترینی خه لکن له لای خوای گه وره، وه له وه که سانه یش ده بن که خوای گه وره نه فره تی لیّیان کردوو و (بیّ به شن له به زه یی خوای گه وره) په نا به خوا له م جوّره هه ره شانه، جا ده بیّ حالی ئه و

() : ()

() :

له () هوه فهرمووی:
 ئیمة له گه‌ڵ (عومەری کورپی خه‌طاب) دا
 (ﷺ) به‌رپیکه‌وتین بۆ چه‌ج کردن، له
 رینگادا شوینیکمان به‌رچاو که‌وت خه‌لکی
 پرویان تی کردبوو نوێژیان تیدا ده‌کرد،
 (عومەر) یش فهرمووی: ئەوا خه‌لکی
 چی یانه بۆ روو له‌و شوینە ده‌که‌ن؟!
 فهرموویان ئەوه شوینیکه‌ پیغه‌مبەری
 خوا (ﷺ) نوێژی تیدا کردووه، جا
 (عومەر) یش فهرمووی: ئەی خه‌لکینه ئەو
 نه‌ته‌وانه‌ی پیش ئیوه خوا له‌ ناویانی
 بردن به‌ هۆی هاوشیوه‌ی ئەم کرده‌وه‌یه‌ی
 ئیوه‌وه، تا وای لی‌هات شوینەواری
 پیغه‌مبەره‌که‌یان ده‌کرد به‌ په‌رستگا، جا
 هەر که‌سێک ریی که‌وته ئەم شوینانه‌ با
 نوێژی تیدا بکات، وه‌ ئەوه‌ی ریی که‌وته
 ئەم شوینانه‌ و کاتی نوێژ نه‌بوو با نوێژی
 تیدا نه‌کات و بپروات و به‌ تاییه‌تی پووی
 تی نه‌کات بۆ نوێژ کردن تیدا).^(١)

() : () :
 (/)
 " (/) :"
 (/) :

پیغه‌مبەر (ﷺ) وریا و ئاگادارمانی
 کردووه‌ته‌وه له‌ کاتی‌کدا که‌ له‌ سه‌ره
 مه‌رگدا بووه، هەر وه‌کو () و
 () (ﷺ) فهرموویانه: له‌و
 کاته‌ی پیغه‌مبەری خوا (ﷺ) له‌
 سه‌ره‌مه‌رگدا بوو پارچه‌ قوماشیکی
 ده‌دایه‌ بان ده‌مووچاوی، جا ئە‌گەر
 هه‌ناسه‌ی ته‌نگ بوایه‌ له‌سه‌ر ده‌مووچاوی
 لای ده‌دا، جا له‌و کاته‌ی پارچه‌
 قوماشه‌که‌ی لادابوو فهرمووی:

((١))،

واته: له‌عنه‌تی خودا له‌ جوله‌که‌ و
 گاوره‌کان بێت که‌ گوپی پیغه‌مبەره‌کانیان
 کردووه‌ته‌ مزگه‌وت، ئاگاداری
 ئوممه‌ته‌که‌ی ده‌کرده‌وه‌ له‌و کرده‌وه‌یه‌ی
 ئەوان کردیان .
 وه‌ به‌ بی‌ گومان جینیشینه‌کانی
 پیغه‌مبەریش (ﷺ) له‌ دوا‌ی مردنی
 له‌سه‌ر ئەم ریبازه‌ راسته‌قینه‌یه‌ پویشن.

() () : ()
 () :

وه له () هوه (په حمه تی خوی لى بیټ) فه رموی: باو کم بوى گپرامه وه - که یه کیک بوو له وانه ی په یمانی به ست له گه ل پیغه مبه ردا (ﷺ) له ژیر داره که دا - و فه رموی: له سالی دواتر که له مه دینه وه ده رچوین له بیرمان چوو بووه وه کام داره بوو، وه نه یشمان توانی ده ست نیشانی بکه ین .

جا (سعید) یش فه رموی: له کاتیک دا هاوه له کانی پیغه مبه ری خوا (ﷺ) نه یانزانی کام داره بوو که چی نیوه زانیتان، نایا نیوه چاکتری لى ده زانن له هاوه له کانی پیغه مبه ری خوا (ﷺ) !؟

(ابن حجر) له پرافه کردنی ئه م فه رموده یه دا فه رمویه تی: (حیکمه ت له شاردنه وه و نه زانینی ئه و داره ئه وه یه: که خه لکی توشی فیتنه و ناشوب نه بیټ، چونکه خیر و چاکه یه ک له ژیریدا پروی دابوو ئه گه ر بما بایه خه لکیکی نه شاره زا له به گه وره زانینی ئه م داره سه لامه ت نه ده بوون، جا له وانه یه کار بگه یشته یه ته ئه وه ی که خه لکی باوه رپیان پی بووایه

() : ()

() :

جا ئیما می (عومه ر) (ﷺ) به ره لستی ئه م جوړه کرده وانه ی لیان کرد که ئه وه یش به (ته به رووک) زانینی ئه و شوینانه بوو که پیغه مبه ر (ﷺ) نویژی تی دا کردووه، وه پروون و ناشکرای کرده وه که وا به م جوړه کرده وانه نه ته وه کانی پیشو له ناو چوون .

هه روه ها فه رمانی کرد به برینی ئه و داره ی که وا خه لکی گومانیان وابوو پیغه مبه ر (ﷺ) له ژیریدا په یمانی له گه ل هاوه لانداه به ست^(٧)، له گه ل ئه وه ی که خوی گه وره شوینی ئه و داره ی له بیر هاوه لانی پیغه مبه ر (ﷺ) برده وه که ئه مه یش په حمه تیک بوو بو ئه مان و ئه وانه ی دوا ی ئه مانیش هاتن .

وه له (ابن عمر) هوه (ﷺ) فه رموی: له سالی دوا ییدا که گه راپینه وه هیه دوو که سیک له نیمه یه ک ده نگ و کوک نه بووین که ئه و داره کامه یه که په یمانه که مان له ژیریدا به ست، ئه مه یش په حمه تیک خوا بوو که نه مان زانی^(٨) .

() " (/) :

" () : (/) .

() : () .

بۆ مزگەوتی قودس (بیت المقدس) و نوێژی تێدا کردوو، بەلام نەگه‌پاوه بە دوای شوینەواری پیغه‌مبەرەران، و نوێژی له‌و شوینانە نەکردوو، و بە هه‌مان شیوه‌ جگه‌ له‌ویش هه‌مان په‌فتاریان کردوو له‌و زانایانە که شایه‌نی ئەوه‌ن خه‌لکی چاویان لی بکات، و هه‌روه‌ها () ی‌ش چوو بۆ (قودس) و له‌ کرده‌وه‌که‌ی سفیان زیاتری نەکردوو .

() ده‌فهرمیّت: ده‌ست بگرن به‌ شوین که‌وتنی پی‌ش‌ه‌وایانی هیدایه‌ت و ناسراو له‌ناو موسلمانان .

هه‌ندیک له‌ پی‌شینه‌ چاکه‌کان (السلف الصالح) فه‌رموویانه: چه‌نده‌ها شت ئەم‌پۆ به‌ چاک و خێر داده‌نریّت له‌لای زۆربه‌ی خه‌لک، که‌ چی لای پی‌شینه‌ چاکه‌کان خراب بووه، و ئەم‌پۆ خۆشه‌ویسته‌ لای خه‌لکی به‌لام پی‌شینه‌ چاکه‌کان بق و قینیان هه‌لساوه‌ له‌ خه‌لکی له‌سه‌ر ئەم جۆره‌ کرده‌وانه، و ئەم‌پۆ لای خه‌لکی نزیك که‌ره‌وه‌یه‌ بۆ لای خوا که‌ چی لای پی‌شین و سه‌له‌ف هه‌مان کرداریان به‌ دوور خه‌ره‌وه‌ داده‌نا له‌ خوا،

سود و زیانی هه‌یه‌ هه‌ر وه‌کو ئیستا ده‌بینین که‌ خه‌لکی هه‌مان بیروباوه‌ری به‌رامبه‌ر هه‌ندیک شت هه‌یه‌ که‌ به‌ها و نرخیان له‌ به‌ها و نرخ‌ی ئەم داره‌ که‌م تره‌، هه‌ر له‌ به‌ر ئەوه‌یش بوو (عبدالله‌ی کورپی (عومه‌ر) (ﷺ) فه‌رمووی: (شاردنه‌وه‌ و بزر بوونی ئەم داره‌ له‌ هاوه‌لانی پیغه‌مبەر (ﷺ) په‌حمه‌تیکی خوایی بوو) (۱)).

وه‌ پی‌شینه‌ چاکه‌کانیش (السلف الصالح) له‌سه‌ر ئەم پێبازه‌ پۆیشتن، و هه‌روه‌و ئەو شوینانە نەده‌چوون به‌لکو به‌ره‌لستیشیان ده‌کرد له‌و که‌سانه‌ی که‌ ئەو کرده‌وه‌یه‌یان ده‌کرد .

() ده‌فهرمیّت: ئیمامی (مالیکی کورپی ئەنه‌س) و جگه‌ له‌ویش له‌ زانایانی مه‌دینه‌ پۆیشتنیان بۆ ئەم شوینانە به‌شتیکی (مه‌کروه) زانیوه، جگه‌ له‌ مزگه‌وتی () و چپای (توحد) نه‌بیّت (۱) .

وه‌ ده‌فهرمیّت: گویم له‌ زانایان بوو باسیان ده‌کرد که‌وا () چوو

() : (/) .

() : () .

شام، و نه له يه مهن، و نه له عيراق، و نه له خوراسان، و نه له ميسر، و نه له مه غريب ...

وه نه بووه يه كيك له پيشين چووبيته سهر گوري پيغه مبهه (ﷺ) يان سهر گوري جگه له و بو ئه وهى بپارپته وه له لاي، وه به هيچ جور ك هاوه لاني پيغه مبهه (ﷺ) نه چوونه ته سهر گوري پيغه مبهه (ﷺ) و گوري جگه له و يش له پيغه مبهه راني تر بو ئه وهى له وى بپارپته وه له خواى گه و ره، به لكو روپشتون بو مزگه وتى پيغه مبهه (ﷺ) نوپزيان تيدا كردووه و سه لاميان له پيغه مبهه (ﷺ) و هه ردوو هاوه له كهى (ﷺ) كردووه (١٤).

له مه وه بو مان روون ده بيته وه كه به دواگه راني شوينه وارى ئه ولياء و پياوچاكان له داهينراوى (البدع) شه يتانه، وه ريگاي جووله كه و گاور و خه لكى نه زان و نه فامه . له () وه (ﷺ) فه رموى :

له گه ل پيغه مبهه رى خودا (ﷺ) ده رچووين بو غه زاي (حونه ين) - وه ئيمه هيشتا له سه رده مى كوفره وه نزيك بووين - (واته :

() : () .

وه هه موو داهينراويك () جوانى و ره و نه قيكي له سه ره .

ئه وهى كه () باسى كرد شتيكى روون و ئاشكرايه هه ر له بهر ئه م يش () فه رمويه تى : ئا ئه وه ده زانريت له ئاييني پيغه مبهه (ﷺ) به () () و () كه وا فه رمان كراوه به ئاوه دان كردنه وهى مزگه وته كان و نوپز كردن تيباندا، به لام فه رمان نه كراوه به دروست كردنى ژوور و قوببه نه له سه ر مه زاره كان، نه له سه ر گوري پيغه مبهه (ﷺ)، وه نه له سه ر گوري جگه له پيغه مبهه ريش (ﷺ)، وه نه له سه ر مه قامى پيغه مبهه ريش (ﷺ) .

وه له سه رده مى (هاوه لاني پيغه مبهه (ﷺ) و تابعين و شويئكه وتهى تابعين) يش مزگه وتيك نه بووه له شاره كانى موسلمانان كه له سه ر گور دروست كرابيئت، نه له حيجاز و نه له

() كومه ليك خه لكى زور شتيك بگيرنه وه كه وا عه قل قه بولى نه كات ئه م كومه له خه لكه كو بووبيتنه وه له سه ر درو .

(١٣) واته : ئه م شته ئه وه نده روون و ئاشكرايه له ناو موسلمانان پيوست به به لگه هيئانه وه ناكات، وه كو ئه وهى كه نوپز فه رزه و زينا هه رامه .

تازه موسلمان بېوین) وه هاوبهش برپار
 دهرهکان داریکیان هه بووله لای
 ده مانه وه، و شمشیره کانیاں پيدا
 هه لده واسی بۆ (ته به رووک)، وه ئیمه
 به لای ئه و داره دا تپه پېوین و، ووتمان:
 ئه ی پیغه مبهری خوا (ﷺ) داریکمان بۆ
 ده ست نیشان بکه بۆ ئه وه ی
 شمشیره کانیاں پيدا هه لده واسین
 هه روه کو کافرهکان داریکیان هه یه
 شمشیره کانیاں پيدا هه لده واسن،
 پیغه مبهری خوایش (ﷺ) فهرمووی:
))

:

((() .

واته: () ئه مه رپچکه و رپبازی
 هاوبهش برپار دهرهکانی پيش ئیوه یه، وه
 سویند به و خویه ی که گیانی منی
 به دهسته ئه وه ی ئیوه ووتتان وه کو ئه وه
 وابوو که به نی ئیسرائیل به موسی (ﷺ)
 یان ووت: (ئه ی موسی (ﷺ)

په ستر او ییکمان بۆ ده ست نیشان بکه
 بپه رستین هه روه کو چۆن کافرهکان
 په ستر او ییکیان هه یه و ده پیه رستن -
 گویره که یان ده په رست - ئه ویش پیا
 فهرموو: به راستی ئیوه که سانیکی نه زان
 و نه فامن) به راستی ئیوه شوین به رنامه
 و رپبازی ئه وانه ی پيش خۆتان ده که ون .
 وه (ابن عباس (رضی الله عنهما)) له راقه کردنی
 ئه م ئایه ته دا: ﴿﴾
 ده فهرمیت: () پیاویک بوو ئارده
 گه نم و جوی له گه ل رۆندا تیکه لاو ده کرد
 و دهیدا به حاجی یهکانی مالی خوا، وه
 هه ر که سیك لیی بخواردا یه قه له و
 ده بوو، جا له بهر ئه وه دوا ی مردنی
 په رستیان () .

بۆیه مانه وه ()، له سه ر گوپی
 ئه ولیا و پیاوچاکان و به پیرۆز زانینی دار
 و به رد رپگای خه لکی نه زان و نه فامه، وه
 هه رکه سیکیش خوی به نه ته وه یه ک
 بچوینیت ئه وا له گه ل ئه وانه .
 () دوا ی ئه وه ی
 فهرمووده که ی () پيشو

() : () "
 (/) : "

() : () .

سەر لیشیوان ببوون، و له هه موو شوینیکه وه بو ی دههاتن، به تایبته ئهوانه ی که ژن هیئان یان شوکردنیان دوا بکهوتایه، یان مندالیان نه ده بوو، جا شیخ فهرمووی بمبهن بو سهر ئه و کانی یه بو ئه وه ی به هوی ئه م چونه مان ئه و فیتنه یه بناسریت.

(أبو عبدالله) فهرمووی: من شه ویکیان له کاتی پارشیودا له پرێکدا گویم له بانگدانی (أبو اسحاق) بوو، جا پرووه و بانگه که ده رچوومه ده ره وه، بینیم کانی یه که ی تیک داوه و پرووخاندویه تی وه بانگی به یانیشی له سهری دا، پاشان فهرمووی: ئه ی خواجه ئه وا من تیکم داو و پروخاندم جاریکی تر سهر به رزی نه که یته وه، (أبو عبدالله) فهرمووی: تا ئیستایش سهری به رز نه کردووه ته وه^(١٩).

منیش ده لیم: به داخه وه خه لکیکی زور لهوانه ی خویمان ده ده نه پال ئایینی ئیسلام که وتونه ته ناو ئه و شتانه ی که پیغه مبه ر (ﷺ) ووریا و ناگاداری کردووینه ته وه لی ی، ده یان بینی پرو له و شوینانه ده که ن که هیچ به لگه یه ک

. () :

()

باس ده کات، ده فهرمیت: (ههروه ها سه یر بکه ن په حمه تی خواتان لی بیت له هه ر شوینیکدا داریکی سدرتان بینی یان هه ر داریکتان بینی خه لکی پروویان تیده کرد و به گه وره یان ده زانی ئومیدی چاک بوونه وه و شیفایان لی ده کرد، وه بزمار و په پرویان پیوه هه لده واسی ئا ئه وه ئه و () هیه که هاوبه ش بریارده ره کان هه یان بوو، هه روه ک له فهرمووده که دا هاتووه، وه ئه و داره بپرنه وه^(١٧).

وه () که ناسراوه به () ده فهرمیت: (به راستی ئه و کرده وه یه ی شیخ () (په حمه تی خوی لی بیت) سه رسامی کردم - یه کیکه له پیاوچاکانی وولاتانی ئه فریقا له ساله کانی چوار سه ددا، ()

() که هاوپی یه کی چاکی بوو لی ی ده گیپریته وه که له نزیک ناوچه ی (شیخ) کانی یه ک هه بوو پییان ده وت کانی چاک بوونه وه ()، وه خه لکی به هوی وه توشی ئاشوب و

. () :

()

نەهاتووە لە سەر چاکێتی پوو تیکردنیان
 بە تاییبەت بە مەبەستی خواپەرستی وەکو
 چوون بۆ ئەشکەوتی (حراء) لە گەڵ
 ئەوەیشدا کە پیغەمبەر (ﷺ) پیش
 پیغەمبەرایەتی خواپەرستی تیدا کردوو
 بەلام دواى پیغەمبەرایەتی هیچ جارێک
 نەچوو بە بۆ ئەم ئەشکەوتە، وە بانگی
 ئومەتە کەیشی نەکردووە بۆ پۆیشتن بۆ
 ئەم شوینە، وە لە گەڵ ئەمەیشدا دەبینی
 خەلکیکی زۆری نەشارەزا و نەفام بەرەو
 پوو ئەم ئەشکەوتە دەچن .

و بەهەمان شیۆه چوون بۆ ئەو
 شوینەى کەوا گومان دەبریت پیغەمبەرى
 (ﷺ) تیدا لە دایک بوو، لە گەڵ ئەوەى
 کە هیچ بەلگەى نەبوو لەسەر ئەم
 گومانە، جا ئایا پیغەمبەر (ﷺ) هانى
 ئومەتە کەى داو بە بۆ پۆیشتن بۆ ئەم
 شوینانە یان ئایا یەکیک لە هاوێلانێ
 پیغەمبەر (ﷺ) یان پیشینی چاک
 (السلف الصالح) ئەم جورە
 کردووە یەیان کردوو ؟!

بەلکو ئەو کەسەى ئەوەى داھینا
 گومرا بوو لە رینگەى راست و پیچەوانەى
 راستی یەکی پوون و ئاشکرای کردوو .

بەلکو کار گەیشتە ئەوەى کەوا خەلکی
 بچن بۆ شوینێک کە گوايە () ی دایکی
 پیغەمبەرى (ﷺ) تیدا نیژراو، جا لەم
 شوینەدا شتی وا ئەنجام دەدریت لە
 هاوێلان دانان بۆ خوای گەر و کردووە
 ناشیرین و نارێک مەگەر خوا خۆی بزانی،
 لە: پارانەو لە () لە جیاتی خوای
 گەر، وە داواى فریا کەوتن لێی، وە
 پشتنی بۆن و گولاول لەم شوینە گومان
 لیکراوەدا کەوا گۆری () بیت .

و لە گەڵ ئەوەیشدا () لەسەر
 هاوێلان پەیدا کردن (الشرك) کۆچی دواى
 کردوو هەر لەبەر ئەوەیش ئەو کاتە
 پیغەمبەر (ﷺ) داواى پوخسەتى لە
 خوای گەر کرد کەوا داواى لیخۆش
 بوونی بۆ بکات، بەلام خوای گەر
 رینگای پێ ئەدا هەرەکو لە فەرموودەى
 () هەو (ﷺ) فەرمووی: پیغەمبەر

(ﷺ) فەرمووی:

))

(() .

() : () .

(()) واته: له ناو ئاگردايه، جا
پياوه كه پشتی له پیغه مبهەر (ﷺ) کرد و
رۆیی، پاشان بانگی کرد و فهرمووی:
(()) () .

واته: به جهخت له سه رکاروی باوکی من
و باوکی تۆش له ئاگردان .

ئیمامی () له راقه کردنی ئه م
فهرمووده یه دا ده فهرمیّت: (به ته ئکید
ئه وهی بمریّت له سه ر کوفر ئه وه له
ئاگره و خزمایه تی هیچ سوودی پی
ناگه یه نیّت، وه هه ر له مانای
فهرمووده که دایه که وا هه ر که سیك کۆچی
دوایی کرد پیش هاتنی پیغه مبهەر (ﷺ)
وه له سه ر ئه و بت په رستی یه بوو بی که
عه ره به کانی له سه ر بووه ئه وه ئه هلی
ئاگره، وه له وان هیش ناژمی رد ریّت که وا
پیش بانگه وازی پیغه مبهەر (ﷺ) کۆچی
دوایی کردووه، چونکه ئه وانه بانگه وازی
پیغه مبهەر (ابراهیم) (ﷺ) و جگه له ویش
له پیغه مبهه رانیان پی گه یشتووه) (٢٣) .

وه () له () دا
ده یگیر پته وه که وا زانیان یه ک ده نگن

() : () .

() : (/) .

واته: داوام کرد له خوای گه وره که
رینگام پی بدات داوای لیخۆش بوون بو
دایکم بکه م به لام رینگای پی نه دام، وه
داوام کرد رینگام پی بدات سه ردانی
گۆرپه که ی بکه م و رینگای پیدام .

ئیمامی () (په حمه تی خوای لی
بیّت) له راقه کردنی ئه م فهرمووده یه دا
ده فهرمیّت: (ئه م فهرمووده یه نه هی
تیدایه که وا داوای لاخۆش بوون بو کافر
بکریّت) () .

وه خوای گه وره ده فهرمیّت:

[:] .

واته: بو پیغه مبهەر (ﷺ) و باوه رداران
نی یه داوای لیخۆش بوون بو هاوبه ش
بپیارده ران بکه ن هه رچه نده خزمی
نزیکی شیان بن، له پاش ئه وهی که بو یان
ده رکه وت ئه مانه دۆزه خین .

وه له (أنس) هوه (رضی الله عنه): پیاویک
فهرمووی: ئه ی پیغه مبهه ری خوا (ﷺ)
باوکم له کوئی یه ؟ ئه ویش فهرمووی:

() : (/) .

من أقوال السلف

أین نحن من هؤلاء؟!

:

)

(⁽¹⁾.

واته : ئەگەر پیاویک له زانایان و زانستخوازانی سەردەمی سەلهف بگەیشتایه به که سیک له خۆی زانتر ئەوا ئەو پۆژه پۆژی دەستکەوتی بوو: پرسپاری لێ دەکرد و لێ یهوه فیئر دەبوو، وه ئەگەر بگەیشتایه به که سیک له خوارووی خۆیهوه له زانستدا ئەوا فیئر دهکرد و خۆی بو دادەنەواند، وه ئەگەر بگەیشتایه به که سیک وهکو خۆی له زانستدا ئەوا بیئری یهکتریان دههینایهوه و لیکۆلینهوهیان دهکرد .

() :

()

() له سەر ئازار دانی مردوووانی سەردەمی نەفامی له ناو ئاگردا، وه له سەر کافر بوونی ئەوانیش .

مه بهست ئەوهیه نابیت شوینەواری ئەو که سانهی کهوا خزمی پیغه مبهرن (ﷺ) بکریته جیگای خواپه رستی، ئەمه ئەگەر ئیمانداریش بن چ جای ئەگەر به کافری و بی باوه پری مردبیتن وهکو دایک و باوکی! وه له بهر زۆر بلاوبوونهوهی ئەم جووره کاره نا شهرعی و بی به لگانه له نیوان ئەوانه ی که خۆیان ده دهنه پال ئیسلام ئەم بابته بلاوکرایه وه .

نایا نوپڙ ګرډنه کټ وهک نوپڙ ګرډنی پیغه مبهره؟

به شی: یه که م

م / لقمان حسن امین

پیغه مبهره ﷺ فه رمانی پیمان کردووه
و ده فه رمیت:

﴿^(۱)﴾

واته / چۆن منتان بینی نوپڙم کرد
ئیوه یش به و شیوه یه نوپڙ بکن.

وهه روه ها باسی ئه و په یوه سستی یه
روحی یه بکه م له نوپڙدا که ده بیټ هه بیټ
له نیوان بهنده و خوای خویدا له کاتی
نوپڙ ګرډندا بو ئه وهی بگه یینه ئه و نوپڙه ی
که به ره لستی له هه موو خراپه کاری یه ک
ده کات، وه کو چۆن خوای گه وره له م
نایه ته دا فه رمانی پیمان کردووه:

﴿

﴿^(۲)﴾

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلاة
والسلام على نبينا محمد وعلى
آله وصحبه أجمعين ومن تبعهم
بإحسان الى يوم الدين،
له پاشاندا:

وه کو هه موومان ده زانین نوپڙ ګرډن دووه م
پوکنی ئیسلامه، وه فه زل و گه وره یی
و ګرنگی شاراوه نی یه له هیچ
موسلمانیک، بویه به پیویستم زانی که
باسی ئه و شتانه بکه م له نوپڙدا که
په یوه سسته به لایه نه دیاره که ی ()
نوپڙ ګرډن - که زۆربه ی موسلمانان لی ی
بی ئاگان، یان په یره وی ناکه ن - چونکه

هه موو ئەندامه كانی له شی مرۆڤ ده یكات له نوێژکردندا له هیچ په رستنیکى تردا نى یه له بهر ئه وه خوای گه وره ده فه رمیّت: ﴿﴾

بۆیه وام به باش زانی كه له چه ند خالیكدا هه موو هه لسو كه وته كانی نوێژکردن باس بكه م له ته كبیره ی ئی حرامه وه تا سه لام دانه وه وه كو چۆن ده یبیینیت، وه ئه و خالانه ییش دابه ش بكه مه سه ر:—

أ— كه تیایدا باسی لایه نه دیاره كه ی () نوێژ بكه م به به لگه وه له و تایبه تمه ندییتی یه دا ولله ژیر (تیبینی) دا باسی ئه و بیدعانه بكه م كه موسلمانان ده یكه ن له و تایبه تمه ندییتی یه دا، و په رت كردنه وه ی به به لگه وه .

ب— كه باسی تیگه یشتنه له و ئایه ت ودوعا ونزایانه ی كه نوێژكه ر ده یانخوینیت بۆ ئه وه ی تام وچیزێكى پوحی په یدا بگات له نوێژه كانییدا به و شیوه یه ی كه خوای گه وره به ته واوی لی ی پازی یه . وه هه روه ها دابه شكردن به سه ر ئه م خالانه دا وا له موسلمانان ده كات كه چاكتر تی ی بگات ویه ك له دوای یه ك په ی په وی

واته / نوێژ بکه، چونکه به پاستی نوێژکردن ده تگێریته وه له هه موو خراپه کاری یه کی گه وره و ناشیرین، كه مرۆڤه زى لی ده كات وه ئه و سه ریچی یانه ی كه هه موو میشكیكى پاك و خاوین به ره له ستی لی ده كات.

له بهر ئه وه ی ئه گه ر بیّت و نوێژكه ر به م شیوه یه ی كه له م نوسراوه دا باسی ده كه یین نوێژه كانی ئه نجام بدات ئه وا دلّ و ده روونی پاك ده بیته وه و بپروای زیاد ده كات، وه چه زى له هه موو کاریكى خیر ده بیّت وه وه لى بۆ ده دات، كه ئه مه ییش خۆی له خۆیدا دووری ده كاته وه له هه موو خراپه کاری ونا هه مواری یه ك.

هه روه ها نوێژکردن مه به ستیكى له مه ییش گه وره ترى تیدا یه ئه ویش نزا كردنى () ی خوای گه وره یه به دلّ و زمان وله ش، بۆ ئه وه ی په یوه ستی یه کی پوحی په یدا ببیّت له نیوان به نده و خوای گه وره، چونکه خوای گه وره به نده كانی بۆ په رستننى خۆی دروست كردوه، وگه وره ترین وگه رن گه رین خوا په رستنیش نوێژه، چونکه ئه و به شداری یه ی كه

أ-) :
(
واته / هه موو کرداریک به نیه ته، هه موو
مروفیک نیه تی چی بیئت هه ر ئه وه نده ی
پی ده بریئت.

ب- به دل نیه تت و ابیئت که ئه و نوپژهی
ده یکه ییت - چ فهرز بیئت یان سوننه ت -
مه به ستت ته نها ره زامه ندی خوی گه وره
بیئت و دوور بیئت له ریا وله ش قورسی و
دالغه لیدان.

تیبینی: ووتنه وه ی نیه ت به زمان
بیدعه یه، له بهر ئه وه ی نیه ت عیباده ته
وشوینی ئه م عیباده ته یش دلله نه ک زمان،
وه هه موو زانایان له سه ر ئه وه ریک که وتون
که عیباده ت کردن قه ده غه یه ئه گه ر
به لگه ت نه بیئت له سه ر کردنی ئه و
عیباده ته به و جوړه ی که ئه نجامی
ده ده ییت، چونکه پیغه مبه ر ﷺ
ده فهرمیئت:

﴿ ٥٥ ﴾ .

خاله کانی بکات تاوه کو بگاته ئه و نوپژهی
که له م نوسراوه دا مه به ستمانه .

یه که م: رووکردنه که عبه:

أ- ﴿

() :
()

﴿ ٥٦ ﴾ .

واته / کاتیک پیغه مبه ر هه ستایابو نوپژ
کردن پرووی ده کرده قیبله له فهرز
وسوننه تدا، وه فه رمانیسی کرد به و
که سه ی که نوپژه که ی به که م و کوری
ئه نجامدا: ئه گه ر هه ستایت بو نوپژکردن
ده ستنوپیژیکی ته واو هه لگه ر وه له پاشاندا
پرووت بکه ره قیبله و الله اکبر بکه .

ب- ده بیئت ئه وه ت له یاد بیئت که تو
پرووت کردو ته مالی خوا و ئه م مال یش
پیژیکی تاییه تی هه یه وده بیئت ئه م
پیژگرنه یش له دلته دا جیگیر بکه ییت.

دووهم: نیه تا:

-) :

﴿ ﷺ ﴾ :

-) :

-) :

﴿ ﷺ ﴾ :

واته / هه موو کرداریک رهت ده کریته وه و
 وهر ناگیریت ته گهر فه رمانی ئیمه ی له سه ر
 نه بییت .

له م بیدعه یه یشدا هه موو زانایان پریک
 که وتون له سه ر ئه وه ی که ئه مه بیدعه یه ،
 به لام له سه ر ئه وه پریک نه که وتون که ئایا
 () یه یان () ، ئه وه ی که پوون
 وئاشکرایه هه موو بیدعه یه کی ئایینی له
 خواپه رستیدا گومپایی یه ، وه موو
 گومپایی یه کیش له ئاگردایه ، وه کو
 پیغه مبه ر ﷺ ده فه رمییت :

﴿ ﷺ ﴾^(۶)

هه روه ها له فه رموده یه کی پیغه مبه ردا
 ﷺ هاتوو که به () دهستی
 به نویژ کردن کردوو، واته : ئه مه
 به لگه یه له سه ر ئه وه ی که پیغه مبه ر
 ﷺ نیته ی به دهم نه هیئاوه .

**سی یه م : ته کبیر کردن ، ووتنی (الله
 اکبر) :**

أ- ﷺ () :

﴿ ﷺ ﴾^(۶) :
 () / : .

() ﴿ ﷺ ﴾^(۷) .
 واته / نویژی هیچ که سیک ته واو نی یه
 هه تا ده ستنویژ نه گرییت و هه موو
 جئیه کانی ده ستنویژ بگرییت ودوای ئه وه
 بلییت () .

ب- له کاتی ووتنی ئه م ووشه مه زنه (الله
 اکبر) به و شیوه یه پوو بکه یته خوای
 گه وره که له دونیا دابرییت، وه هه ر بویه
 له هه موو هه لسوکه وته کانیشدا ده یلئین بو
 ئه وه ی هه ر کاتی که شه یتان زه فه ری پیمان
 بردوو بیرمانی به ره و دونیا برد ئه وا ئه م
 ووشه مه زنه دیسانه وه بمانگی پته وه بو
 لای خوای گه وره .

چوارهم : ده ست به رز کردنه وه :

أ- ﴿ ﷺ ﴾

﴿ ﷺ ﴾^(۸) .

﴿ ﷺ ﴾

﴿ ﷺ ﴾^(۹)

() ﷺ -
 : () -
 : ﴿ ﷺ ﴾ .
 : () -
 : ﴿ ﷺ ﴾ .

پینجه م: دانانی دهستی راست له سهر

دهستی چه پی:

واته / پیغه مبهره ﷺ دهستی راستی
دهخته سهر دهستی چه پی.

(۱۲)

واته / پیغه مبهره ﷺ پیاویکی بینی
نویژنی دهکرد و دهستی چه پی له سهر
دهستی راستی دانا بوو، پیغه مبهریش
دهستی جیا کرده و دهستی
راستی خسته سهر دهستی چه پی.

شه شه م: دانانی له سهر سینگ:

(۱۳)

واته / پیغه مبهره ﷺ دهستی راستی
له سهر پشتی دهستی چه پی ومه چه ک
وبازووی داده نا.

(۱۰)

واته: کاتی وا هه بوو پیغه مبهره ﷺ
دهستی بهرز ده کرده وه له گه ل ته کبیر
کردن، جاری وایش هه بوو له دواي ته کبیر
کردن، و جاری وایش هه بوو له پیش
ته کبیر کردن دهستی بهرز ده کرده وه
وپه نجه کانی به درپژنی راده کی شاشا
ونه ده یکرده وه ونه جووتی ده کر به لکو
به شیوه یه کی ئاسایی وله ئاستی هه ردوو
شانی، وه جاری وایش هه بووه که
دهستی بهرز کردو ته وه هه تا وه کو ئه م لاو
ئه و لای گوئی ی.

ب- له ئیمامی شافیعی یان پرسی:
دهست بهرز کردنه وه له نویژدا چی
ده گه یه نیت؟

ئه ویش له وه لامدا فهرمووی: سوننه تی
پیغه مبهره ﷺ، وه به گه وره زانینی
خوایه.

که واته ده بیت تویش ووته ی ئه م پیشه وا
به ریزه ت له بیر بیت له کاتی دهست
بهرز کردنه وه دا.

-)
: (ﷺ)

-)
: (ﷺ)

-)
: (ﷺ)

-)
: (ﷺ)

تییینی: نابیت سهیری ئاسمان یان ئەم
لاو ئەولات بکهیت یان چاوت بنوقینیت،
چونکه پیغه مبهەر (ﷺ) له چه ند
فهرمووده یه کدا باسی نابه جئ یی ئەم
کارانه دهکات، وه کو:

(۱۷)

(۱۸)

هه شتەم: دوعاکانی نوێژ دابه ستن:

دوعاکانی نوێژ دابه ستن زۆرن له بهر
ئەوهی باسه که مان درێژ نه بیته وه ئەوا
چه ند دوعا یه کیان لی ره دا ده هی نینه وه که
کورت ه و زوو له بهر ده کریت یان له ناو
خه لکی دا زیاتر باوه:

(۱۹)

- -
(۱۴)

واته / جاری وا هه بوو به دهستی راستی
چنگی ده کرد به دهستی چه پیدا.
(۱۵)

واته / هه ردوو دهستی ده خسته سه
سینگی.

که واته: سوننه ت ئەم جوړانه یه
که به به لگه وه پرونمان کرده وه.

حه وته م: سهیر کردنی جیگای سوجه:

(ﷺ)

أ -

(۱۶)

له کاتی / سهیر کردنت بو جیگای سوجه
ده بیته خۆت به به نده یه کی ملکه چ وزه لیل
بزانیت به رامبه ر گه وره یی وتوانای خوای
گه وره.

-) :

(ﷺ) .

-) :

(ﷺ) .

-) :

(ﷺ) .

-) :

(ﷺ) .

-) :

(ﷺ) .

-) :

(ﷺ) .

وهله بهر زوری دوعاگان ته نها یهک
 دوعایه کم هه لبرژاردووه بو شی کردنه وه
 ولی تیگه یشتنی بو ئه وهی دل وده روون
 وزمانمان به یه که وه ئه م دوعایه بخوینیت
 وله مانای وشه کانیدا بتوینته وه .

(۲۰)

(۲۱)

/ واته: خوای گه وره پاک
 ده که مه وه له هه مو ناو وسیفه تیک که
 که م وکوری تیدایه وته واوی نابه خشیت به
 خوای گه وره، یان ناشیرینه وناگونجیت
 وشیاو نی یه بو خوای گه وره (وهکو چۆن
 کافره کان کور وکچ بو خوای گه وره بریار
 دهن، یان وهکو جوله که کان که به
 خوای گه وره یان ده ووت: فه قیره، یا خود
 وهکو چۆن هندی که له موسلمانان له
 ئه شعری وموعته زیله کان... هتد که
 زۆربه ی ناوه جوانه کان وسیفه ته
 به رزه کان له خوای گه وره داده برن، که
 ئه مه ییش خوی له خۆیدا که م وکوری دانه
 دهیده نه پال خوای گه وره .

وله فه رموده یه کدا پیغه مبه ره
 ده فه رمیت:

(۲۲)

ب- دوعای نوپژ دابه ستن ری خوشکه ره
 بو چوونه ناو قولایی نوپژه وه وبه ستنی
 په یوه سستی یه کی ته واو له گه ل خوای
 گه وره دا، به نده ده بیت له م کاته دا هه ست
 به تاوانباریتی خوی بکات وبه م دوعایه ییش
 که هوی پاک کردنه وه یه تی له وه مو
 ژهنگ وپه شی یه ی که به دلله وه نوساوه
 بو ئه وهی به دلکی پاک وخواوین وپروناک
 وپر له برپوا وپاستگویی وشه کانی
 ناراسته ی خوای مه زن بکات.

-) :

()

-) :

() .

-) :

() .

:

۲۴ ﴿

:

﴿

﴿ (۲۳) ﴿

﴿ (۲۵) ﴿

ب- مانای په نا گرتن به خوا ئه وه یه: په نا ده گرم به خوا، وه پشت هر به وده به ستم له شه پری شه یسانی په جم کراو که زیانم پی بگه یه نیټ له دین و دنیام و پیگای ئه وه م لی بگریټ که چاکه بکه م وفه رمانه کانی خوی مهن به جی بهیمن، یان هاندرم بیټ بو ئه و کارانه ی که خوی گه وره لیمی قه ده غه کردووه. چونکه شه یسان هیچ شتی که له مرؤف دووری ناخاته وه ته نها خوی گه وره نه بیټ، چونکه شه یسانی (انس) چاکه و خراپه له خو وره وشت و خودیدا هیه له بهر ئه وه خوی گه وره فرمانی پیمان کردووه که به چاکه کردن له گه لیدا هستی چاکه ی تییدا زیندوو بکه ینه وه بو ئه وه ی به سهر خو وره وشته خراپه که ییدا زال بیټ و له شه پری دوور که وینه وه، وه له بهر ئه وه ی شه یسانی (جن)

واته / خوشه ویستترین قسه لای خوی گه وره ئه و ووته یه یه که به نده بلیټ:

...

/ واته: له و کاته ی که من تو پاک ده که مه وه له هه موو که م و کورپی یه که ئه و سواس و ستایشی تو هه موو دل وده رونمی داپوشیوه له بهر بی گهردی و ته وای ناوه جوانه کانت و سیفاته به رزه کانت.

/ واته: بی پایانه به ره که تی ناوی تو، له بهر ئه وه ی به ناو هیسانی تو وه هه موو خیر و خوشی یه کمان بینی.

/ واته: گه وره یی و مه زنی تو هر له بهر زیدایه.

/ جگه له تو که س نی یه شیایوی په رستن بیټ.

نویهم: په نا گرتن به خوا (الإستعاذة):

پاشان پیغه مبهر ﴿ ﷻ ﴾ په نای ده گرت به خوی گه وره وده یفه رموو: ﴿

-) :

﴿ ﷻ ﴾ . (

-) :

:(:

-) (/ :

وهمانای ئه و وشانهی که له فرموده که دا هاتوون:

/ په نا ده گرم.

/ ئه و خوییهی که په نا

گرتنه کهی من ده بیستی که کاتیک په نای بۆده بهم، چونکه خوی مه زن سیفه تی بیستنی ههیه، وزانایه به حال که من به بی ئه و ناتوانم له شه پری شهیتان دور بکه ومه وه.

/ له شهیتانی ره جم

کراو که ئه م شتانهی خواره وم به سه ر بیستی:

/ جوړیک له شیتی که پیی ده لئین:

فی (صرع).

/ له له خۆبایی بوون وفو پیاکردن و

خۆبهزل زانین.

/ له هۆنراوهیهکی خراب که شتی

ناشهرعی تیدا بی.

دهیه م: فه زلی فاتحه:

أ- پیغه مبهر ﷺ ئه م سوره تهی زور

به گه وره ده زانی وده یفه رموو:

، (۲۶)

-) :
-) (ﷺ) .

چاکه له خوو ره وشت و خودیدا نی یه، به لکو شه پانی یه وهیچ چاکه کاری یه ک سودی نی یه له گه لیدا وهیچ شتیکیش ناتوانیت بتپاریزیت لی ته نها دروست که ره کهی نه بی، ئه واهرمانی پیمان کردوه په نا بگرین به خوی گه وره له شه پری شهیتان وهکو له م سی ئایه ته دا هاتوه:

۱- ❁

❁ (۲۶).

۲- ❁

❁ (۲۷).

۳- ❁

❁ (۲۸).

-) / - (.

-) / - (.

-) / - (.

وه له فەرموودهی دووهدا ده فەرمیټ:
کټی نوټیټکی کرد وفاتحهی تییدا نه خویند
ئهوا نوټیټه که ی تهواو نی یه .

: ﴿٣٠﴾

وه له فەرموودهی سی یه مدا ده فەرمیټ:
خوای گه وره ده فەرمیټ: نوټیټم کردوټه
دوو به شه وه له نیوان خوټم و به نده که م
نیوهی بوټ منه و نیوه یشی بوټ به نده که م،
ئهویش به نده که م داوای ده کات، ئهوا بوټی
ده که م، پیغه مبه ر ﷺ فەرمووی:
بخوینن: به نده ده لیټ: ()

: ﴿ﷺ﴾

: () :
: () :
: () :
: () :

(خوای گه وره ده فەرمیټ:
به نده که م سوپاسمی کرد، وه به نده
ده لیټ: () ده فەرمیټ:
به نده که م ستایشمی کرد، وه ده لیټ:
() ده فەرمیټ: به نده مه م
به گه وره می زانی و گه وره یی دایه پالم، وه
ده لیټ: ()
ده فەرمیټ: ئه مه له نیوان من و
به نده که مدایه، و به نده که م چی داوا کرد
ئهوا بوټی جی به جی ده که م، وه به نده
ده لیټ: ()

:
: () :
: () :
: () :
: () :
: ﴿٣١﴾

ب- له فەرموودهی یه که مدا پیغه مبه ر
ﷺ ده فەرمیټ: نوټیټ بوټ ئه و که سه
نی یه که فاتحهی تییدا نه خوینیت.

(فەرمووی: ئه مانه هی

- () :
: ﴿ﷺ﴾ .
- () :
: ﴿ﷺ﴾ .

به نده که مه وئوهی داوایشی کرد بوی ده هیئمه دی.

که واته نوپژگرنه ده بیئت هه ردهم له نوپژگرنه کاندیدا ئه م فه رموووده یه ی له بیر بیئت که چوئن خوای گه وره له گه ل هه موو پرسیاریکی به نده دا وه لامی ده داته وه، له بهر ئه وه ده بیئت به نده هیش ته نها بیر وهوشی لای خوای گه وره بیئت وله مانای فاتحه تی بگات بو ئه وهی خوای گه وره هیش بوی جی به جی بکات، ده بیئت نوپژگرنه باش بزانیئت ئه گه ر بیئت و ناگات له خوئت نه بوو له ناو نوپژگرنه و بیرت له لایه کی تر بوو ئه وا دننیا به که نازانیئت چیت داوا کردوو له خوای گه وره، وه دننیا ییش به که داواکاری یه کانت فه رامووش کراوه، چونکه: () .

یانزه هه م: خویندن نایه ت نایه ت:

- أ- ﴿ () ﴾ :
 ()
 : ()
 : ()
 ()

﴿ (۳۲) ﴾ .

ب- پیغه مبره ﷺ فاتحه ی به چپر چپر ده خویندن هه ر نایه ته و به جیا، وه کو له فه رموووده که دا هاتوو، ده بیئت هه موو نوپژگرنه ریکیش به م شیوه یه بیخوینیئت، چونکه به م شیوه یه به ته واوی زهینت ده دته مانای نایه ته کان وئوه هیش ده هیئته وه یادت که خوای گه وره داواکاری یه کانت ده بیستیئت و وه لامت ده داته وه، که ئه مه هیش خوئی له خویدا دل وده رون په یوهستی یه کی ته واو له گه ل خوادا دروست ده کات.

چاوه پروانی به شی دووم بن له ژماره ی داها توودا .

- ()
 . (ﷺ)

چون بهر هنگاری هیږشی روښنښیری روژناوایی و روژه لاتی بیښه وه

وهرگیږانی: م / عبدالنوايي عبدالرحيم علي

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

به تایبته - نه وه یه که ریگری بکن له و
هلمته رقاوی پانه ی که به سود وهرگرتن
له پروداوه کان هلدسته به وورژاندنی
گومان و لابرندی متمانه له نیوان
موسلماناندا چ له پرووی تاکه که سه وه بیته
یاخود وه کو کومه لگا، دهسه لات دار بیته
یاخود خه لکی ژیر دهسه لات.

وه نه وه ی تیپینی ده کریته له م
سالانه دا به شیوه یه کی تایبته نه وه یه که
زوربه ی نازانسه کانی هواله جیهانی په کان
که خزمته ی پیلانه کانی دوژمنانی ئیسلام
دهکن و ملکه چن بو ناوه نده کانی
پابه رایه تی گاور و ماسونی یه ته خه ریکی
پیلان دانانن به شیوازیکی فیلاوی بو
وورژاندنی جیهان به گشته ی له دژی
نه وه ی که ناوی ده بن به ()
به لام نه وان مه به ستیان له مه دا زهم کردن

یه کی که له به هیترتین ریگاکانی دوژمنانی
ئیسلام بریتی یه له هویه کانی راگه یانندن
به هه موو به شه کانی په وه وه ک بواوی
خویندنه وه و بیستن و بینین، هه روه ها
هویه کی تر له وانه بریتی یه له
بلاوکردنه وه ی هه والی درو و دهستکاری
کراو که ده بیته هوی چاندنی خراپه و
ناژاوه و فیتنه و هوکالی بق لی بوونه وه و
دوبه ره کی له نیوان موسلماناندا.

وه له گرنگترین نه رکه کانی سه رشانی
موسلمانان به گشته ی و زانایانی ئایینی و
پیاوانی راگه یانندن - نه وانه ی به ویزدانن

ئىسلام و موسلمانان، و دوو بهرەكى خستنه نيوانيان، هر له بهر ئەم هۆيانە به باشم زانى هەستم به نوسىنى ئەم چەند ووشەيه به كورتى وهكو ئامۆژگارىيهك بۆ موسلمانان به گشتى و پياوانى راگەياندن و خەلكانى تر له وولاتانى ئىسلامى جگه ئىسلامى به تايبەت، هەروەها وهكو ئاگادار كردنه وه يهك لـه هـموو چەواشه كارىيه كانى ناحەزان له بى باوه پان و دوو پوهەكان و هەموو ئەوانەى له سەر رېبازى ئەوان دەپۆن.

پيوسته پياوانى راگەياندى ئىسلامى ئەركى پاراستنى راگەياندى ئىسلامى له هەموو بەشەكانىدا بگرنه ئەستۆ كه بریتين له خویندراو و بیستراو و بینراو.

بۆ ئەوهى نه بیته هۆیهك بۆ گومان پهیدا كردن له م دینه و ئەوانەى بانگه وازى بۆ دهكەن، یاخود راگەياندن به کاربهینن بۆ دووبه رهكى خستنه نیوان زانایانى ئەم ئومەته و گەلهکانیان، وه ئەوانەى كه ئامۆژگارى چاکه دهكەن و دلسۆزن بۆ خەلكى، وه نه بنه هۆى توند و

و توانج دانه له و موسلمانانەى كه به پراستی شوین كه وتهى دینی ئىسلامن و په یوه ستن پيوهى له سەر بنچینه راسته كانى، وه به كرده وه دهیسه لمینن، وه نزيك خستنه وهى پرت دهكەنه وه له گەل ئایینه درۆین و پرپوچه كان.

وه به پراستی هەندىك له پياوانى راگەياندى ئىسلامى شوینی دوژمنان كه وتون، وه خەرىكن به بلاوكردنه وهى ئەو هه والانهى كه دژایه تی ئىسلام دهكەن و هه لدهستن به هینان و بردنى له نیوان خویندا كه بى ئاگان له مه بهستى خاوه نه كانیان به هۆى هر هۆیه كه وه بیته، ئەمانه به م كارەیان بوونه ته یارمه تیدەر بۆ دوژمنانى ئىسلام و موسلمانان، له جياتى ئەوهى هەستن به جى به جى كردنى ئەركى سه رشانیان له رېگرتن له دوژمنانى ئىسلام و پوچه ل كردنه وهى فر و فیله كانیان، ئەوه یش به وه ده بیته كه گرنگى په كگرتوویى ئایینى و برایه تی ئىسلامى پوون بکه نه وه، وه ئاشكرای بکه ن كه هه له ی تاك - كه هیچ كه س لى به دوور نى یه - نابیته بكریت به هۆیهك بۆ ناشیرین كردنى

ووشه‌ی (البر) ناویکی کۆکه ره وه یه بۆ
 هه موو کرده وه یه که خوای گه وره پی‌ی
 خوشه و لی‌ی رازی‌یه جا ئاشکرا بی‌ت
 یاخود نهینی، وه ئه‌گه ر په یوه ست بی‌ت
 به مافی خواوه یاخود مافی مروقه‌کان.

وه ووشه‌ی (التقوی) ش ناویکی
 کۆکه ره وه یه بۆ وازهینان له هه موو ئه و
 کرده وانه‌ی که خوا و پیغه مبه ره که ی
 (ﷺ) رقیان لی‌ی، ئاشکرا بی‌ت یاخود
 نهینی، وه هه موو ئاکاریک له ئاکاره‌کانی
 چاکه و خیر که فه‌رمان کراوه به
 جی‌به‌جی کردنی، وه به پیچه‌وانه وه
 ئاکاره خراپه‌کان که فه‌رمان کراوه به
 وازهینان لی‌ی.

به‌نده ده‌بی‌ت خۆی جی‌به‌جی بکات،
 وه به یارمه‌تی برایانی باوه‌رداری ئیتر
 به‌قسه هه‌لی بنین بۆ ئه و کاره یان وای لی
 بکه‌ن که چالاک بی‌ت له جی‌به‌جی کردنی‌دا.

واته: وازهینان و دورکه‌وتنه وه له
 تاوان و یارمه‌تی نه‌دانی یه‌کتری له‌سه‌ری
 چونکه ده‌بی‌ته هۆی تاوان باربوونی
 خاوه‌نه‌که‌ی.

تیژی و بق و کینه له نیوان ده‌سه‌لات دار
 و خه‌لکانی ژیر ده‌سه‌لات.

پیویسته ئه‌وه‌ی که له توانایاندا هه‌یه
 بیخه‌نه‌گه‌ر بۆ نزیك خستنه‌وه و
 خوشه‌ویستی له نیوان موسلماناندا و یه‌ک
 خستنی ده‌نگیان، و بانگه‌وازی حاکم و
 مه‌حکوم بکه‌ن بۆ ده‌ست‌گرتن و
 په‌یوه‌ست بوون به‌دینه‌که‌یان‌ه‌وه و
 به‌رده‌وام بوون له‌سه‌ری و حوکم و یاسای
 خوای گه‌وره جی‌به‌جی بکه‌ن له نیوان
 به‌نده‌کانیدا و پاسپارده‌یشیان هه‌ر ئه‌مه
 بی‌ت.

وه هاوکاری یه‌کتر بکه‌ن له شیوازی
 چاک و ئامۆژگاری به‌سوود و تیکۆشه‌رانه،
 هه‌روه‌کو خوای گه‌وره ده‌فه‌رمی‌ت:

﴿ [:] ﴾.

واته: هاوکاری و یارمه‌تی یه‌کتری
 به‌ده‌ن له سه‌ر چاکه و له‌خوا ترسان، به‌لام
 هاوکاری و یارمه‌تی یه‌کتری مه‌ده‌ن له
 سه‌ر خراپه و تاوان و دژایه‌تی کردن،
 چونکه به‌راستی سزای خوای گه‌وره زۆر
 سه‌خته.

﴿الْعُدْوَانُ﴾: بریتی یه له دهست دریژی کردنه سهر خه لک له پووی خوین پرستن یان مال و سامان یان ناموس، چونکه هه موو سته م و تاوانیک پیویسته له سهر بهنده ی خوا خوی لی بپاریزیت و نه یکات، وه یارمه تی خه لکانیش بدات هه تا وازی لی بهینن^(۱).

وه خوای گه وره له سورته ی (العصر) دا ده فهرمیّت:

واته: خوای گه وره سویند ده خوات به کات، که بریتی یه له شه و و پوژ، وه جی ی کرده وه ی بهنده کانه و دلنیا یان ده کاته وه که هه موو مروّقه کان له زهره ر مه ندیدان که دژی سه رکه و تووی و بردنه وه یه، وه زهره ر کردن چه ند پله یه کی جیا وازی هه یه: له وانه یه زهره ر که به ته واره تی بیّت وه کو حالی ئه و که سه ی که دنیا و قیامه تیشی دو پاندووه، وه ناز و نیعمه تی به هه شتی له دهست چووه، وه له وانه یه له چه ند

() :

پوویه که وه زهره ر و زیان بیّت و له هه ندی پووی تره وه وا نه بیّت، هه ر بویه خوای گه وره به گشتی ده فهرمیّت هه موو ئاده میزاد له زیاندان ته نها ئه وانه نه بیّت که ئه م چوار سیفاته یان تیّ دایه:

۱ - باوه ره ییان به وه ی که خوای گه وره فهرمانی کردووه باوه رمان پی ی هه بیّت، وه ئه مه یش پوو نادات هه تا زانیاریت نه بیّت به وه ی که ده ته ویت باوه ری پی بهینیت، که واته زانست به شیکه له ئیمان.

۲ - کرده وه ی چاک: ئه م سیفه ته هه موو کاریکی خیر و چاکه ده گریتته وه، ئاشکرا بیّت یان نهینی، مافی خوای گه وره بیّت یان مافی ئاده میزاده کان، له هه موو کاریک واجب بیّت یان ریگه پی دراو بیّت.

۳ - پاسپارده کردن و بانگه واز کردن بو حه ق (که باوه ر هینان و ئه نجامدانی کرده وه ی چاکه) که به هاندان و هاریکاری کردنی یه کتری ده بیّت.

۴ - پاسپارده کردن و بانگه واز کردن بو نارام گرتن، نارام گرتن له سه ر سی شت ده بیّت:

* نارام گرتن له سه ر گوپرایه لی کردنی خوای گه وره.

* ئارام گرتن لەسەر نەکردنى تاوان.
* ئارام گرتن لەسەر ئەو چارەنوسانەى كە توشى مرۆڤ دەبىت بە بپيارى خواى گەورە .

بىروباوہ پېكى راست بە يەكخوایپەرستى خواى گەورە و نىەت پاكى لە پەرستنىدا، ھەر وھا جى بە جى كەردنى فەرمانەكانى و دوركەوتنەوہ لە قەدەغە كراوہكانى .

كەواتە بە دوو خالى يەكەم مرۆڤ دەتوانىت كەم و كورپى يەكانى خوى پىر بكاتەوہ، وە بە دوو خالەكەى تر دەتوانىت كەم و كورپى خەلكانى تر پىر بكاتەوہ .

وہ ئامۆژگارى يە بۆ پەرتوكەكەى كە مەبەست پىى قورئانى پىرۆزە، ئەویش بەوہ دەبىت كە باوہ پەمان پىى ھەبىت و بىخوینىنەوہ و لىى تىى بگەين و كەردەوہى پىى بكەين .

وہ مرۆڤ دەتوانىت بەھوى جى بە جى كەردنى چوار خالى ئامازە پىى كراو خوى لە زەرەرمەندى پزگار بكات و سەرکەوتوى بى بەدەست بەينىت، كە ئەمە گەورەترين قازانجە () .

وہ ئامۆژگارى يە بۆ پىغەمبەرەكەى كە مەبەست پىى (محمد) ﷺ ئەویش بە راست زانىنى و گوپرايەلى كەردنى لەوہى كە فەرمانى پىى كەردووين، وە خو بەدور گرتن لەوہى قەدەغەى كەردووە لىمان .

وہ پىغەمبەر ﷺ دەفەرمىت:)) :

وہ ئامۆژگارى يە بۆ پىشەوای موسلمانان، ئەویش بەوہ دەبىت كە پىمان خو ش بىت باش و ژير و دادپەرورە بن، وە پىمان خو ش بىت ھەموو خەلكى لە چاكەدا گوپرايەلىان بكەن .

:)) () .

وہ ئامۆژگارى يە بۆ ھەموو موسلمانان بە گشتى، ئەویش بەوہى رىنمونى بکرىن بۆ بەرژەوہندى يەكانيان، وە بەسۆز و بەزەبى بىن لەگەل بچوكدا و پىزلە

واتە: ئايىنى ئىسلام ھەمووى ئامۆژگارى يە، ھاوہ لانىش فەرموويان ئامۆژگارى يە بۆ كى؟ فەرمووى بۆ خواى گەورە، ئەویش بە جى بە جى كەردنى

() بپوانە ھەمان سەرچاوەى پىشوو .
() :

گه وره كان بگيرين، وه غه مبار بين به ناخوشى موسلمانان، وه خوشحال بين به خوشيان.

()
 ده فهرميت:

(())

(()) .

واته: به يعه تم دا به پيغه مبهري خوا (ﷺ) كه به رده وام بم له سره نوپزه كانم، و زه كاتي مالم بدهم، و ناموزگاري خيرى هه موو موسلمانان بكه م.

ناموزگاري و وه سيتم بو زانايان و بانگه وازكاران و پشتيواناني حهق نه وهيه كه دور بكه و نوقه لة ري تيوان و خوئيشانندان چونكه ده بيتته هوي زهره و زيان گه ياندن به بانگه وازى ئيسلام و هيچ سوديكي پي ناگه يه نيتم، وه دووبه ره كي ده خاته نيوان موسلمانانه وه و ئاژاوه و ئاشوب دروست ده بيت له نيوان كاربه دهستان و خه لكيدا، چونكه نه وه ي پيوسته بريتييه له گرته به ري نه وه هوكارانه ي كه ده مانگه يه نيتمه حهق و نه وه

شيوازانه به كار بهينين كه سود به خشه و زيان به خش نييه، وه يه كگرتنى لي ده كه ويته وه و جياوازي دروست ناكات، وه بانگه وازى ئيسلام بلاوده كاته وه له نيوان موسلماناندا، نه مه يش پروون كردنه وه ي نه و كارانه ي كه پيوسته له سره خه لكي جي به جي بكن له ريگه ي كتيب يان كاسيتي به سوود و كوري سوودمه ند، يان به هوي ووتاري پوزي هه ينييه وه كه مه به ست تييدا نيشان داني راستييه كانه و بانگ كردني خه لكي به بوي، وه ده رخستني خراپه و به تاله و وريا كردنه وه ي موسلمانانه لي .

له گه ل نه مانه يشدا نه نجام داني نه و سهردانانه ي كه به قازانچ بو ده سه لات داران و لي پرسراوان ده گه پيته وه، وه ناموزگاري كردنيان به نووسين يان به قسه به شيويه كي له سره خو و نه رم و نيان، وه به شيوازيكي ژيرانه، هه روه كو خوي گه روه له وه سفي پيغه مبه ره كه ي دا

(ﷺ) ده فهرميت:

[:] .

() :

() :

بگه پێته وه و بترسیت چونکه ئەگەر وان بهینیت هیچ زهرەر ناکات^(ه).

پهغه مبهری خوا (ﷺ) ده فهرمیت:))

((^().

واته: مژده بهخش بن و خه لك مه ترسینن و راویان مه نین، وه ئیسلام ئاسانه و به ئاسانی رایبگه یهنن و له سه ر خه لکی قورس مه کهن، وه کۆک و ته با بن و دوو به ره کی مه خه نه نیوانتانه وه.

ههروه ها ده فهرمیت:

))

((^().

واته: نه رم و نیانی له هه ر شتی کدا بی ت ده بیته هۆی جوان کردن و پازانه وه ی ئەو شته، وه ئەگەر نه رم و نیانی تی دا ده ر بهینریت ده بیته هۆی ناشیرین بوونی.

ههروه ها ده فهرمیت:))

((^().

واته: ئەوه په حمه تی خوای په روه ردگاره که وای له تو کردوه که نه رم و نیانی بنوینیت، خو ئەگەر دل په ق و تو په بوویتایه ئەوا هه موویان له ده ورت نه ده مان و به جیتیان ده هیشت .

ههروه ها کاتی ک که خوای گه و ره موسی و هارونی () نارد بو لای فیرعه و نی بی باوه ر پینیانی فه رموو: ﴿﴾ [:] .

واته: برۆن بو لای فیرعه ون، ئەو سنوری خوای گه و ره ی به زاندوه له بی باوه ری و یاخی بوون و سته م و درایه تی دا .

﴿﴾ .

واته: به ئاسانی و به سوژ و نه رم و نیانی و ئەده بی گفتووگو کردن، دوور له قسه ی خراب و ناخوش، وه دوور له تو په یی له قسه دا و دل په قی له کرده وه دا.

﴿لَعَلَّه﴾ به لکو به هۆی قسه ی نه رم و نیانه وه ﴿يَتَذَكَّرُ﴾ بیربکاته وه له وه ی که قازانجی بو ی هیه ﴿أَوْ يَخْشَى﴾

() :
() : () :
() .
() : () :
() : () :

شهریعه ته که ی، وه پازیان بکات له سهری وه هایان لی بکات که حوکمی خوا پیش هه موو جوړه یاسا و دهستوریك بخه، و دینه که ی پییان سهر بخت، وه وشه و ناوی خوئی به وان بهرز پابگریت، وه یارمه تی بیان بدات له هه موو کاریکدا که خیروچا که ی تی دایه بو دنیا و دوا پوژیان، وه سهرکه وتویان بکات بو خوش گوزهرانی گه له کانیا و پزگار بوونیا له دنیا و دوا پوژدا، وه داواکارم له خوی گه وره یارمه تی زانایانی ئیسلام و بانگه وازکارانی بدات بو ئه وه ی ههستن به جی به جی کردنی ئه و ئه رکه ی که له ئه ستویان دایه وه به و شیوه یه بییت که خوی گه وره پی پی پازی یه، وه بهر که ت بخته هه موو هه ول و تی کو شانیانه وه، وه حه قیان پی سهر بخت، وه یارمه تی بیان بدات بو هه موو کاریک که چاکه و خوشی گه ل و ولاتی تی دایه هه ر ئه و به توانا و به ده سه لاته به سهر هه موو شتی کدا.

واته: هه ر که سیك بی به ش بگریت له نه رم و نیانی ئه و بی به ش کراوه له هه موو چاکه و خیریك . هه روه ها ده فه رمیت:))

((() .

واته: خویه هه ر که سیك بوو به لیپرسراو و کاربه ده ست به سهر ئوممه ته که مه وه له هه ر کاریکدا وه نه رم و نیان بوو له گه لیاندا خویه تویش به ره حم و به زه یی بییت له گه لیدا، وه هه رکه سیك کاروباری ئه م ئوممه ته ی گرتنه ده ست و خراپ بوو له گه لیاندا و کاری قورس ده کرد له سهریان خویه تویش کاری له سهر قورس بکه و نارچه تی بکه .

داواکارم له خوی په روه ردگار که کاروباری هه موو موسلمانان باش بکات و قسه و گوفتارییان له سهر حه ق کو بکاته وه، وه سه رکرده و ده سه لات داران ئیصلاح بکات و سهرکه وتویان بکات بو جی به جی کردنی حوکم و یاسای خوا و

سوتره ی نوێژکه ر

حوکه م و ئادابه کانی

له سوننه تی (صحیح) ی پیغه مبه ری خوا دا (ﷺ)

ماموستا : عدنان بارام

به شی یه که م

ئه وانه شیان ده ست ده که ویت که
له وانه وه ئه و ئه حکامانه وه رده گرن،
هه روه کو فه رموو یه تی:

"

... " ()

واته: هه ر که سیک بانگه شه بکات بۆ
چاکه یه ک، ئه و وه کو پاداشتی هه موو
ئه و که سانه ی بۆ ده نووسریت که
کرده وه به و چاکه یه بکه ن، بئێ ئه وه ی
هیچ له پاداشتی ئه وانیش که م بئێته وه .
وه فه رموو یه تی:

"

... " ()

() : () .

() : () .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیشه کی:

نه زانین و که م ئاگایی له گه وره ترین
سه رچاوه ی ئایینی ئیسلام — دوا ی
قورئانی پیرۆز - که فه رموده کانی
پیغه مبه ری خوا یه ﷺ وای له
موسلمانان کردووه زۆر له واجبات و
پنویستی یه کانی ئاین و سوننه ته کانی
پیغه مبه ری خوا یان ﷺ له بیر
چووبیته وه، و له کردار و گوفتاریان دا
ره نگ نه داته وه، بۆیه له زۆر
فه رموده دا پیغه مبه ری خوا ﷺ هانی
موسلمانانی دا وه که بانگه شه بکه ن بۆ
زیندوو کردنه وه ی پێچکه و پێباز و
سوننه ته کانی، به و کاره شیان پاداشتی

واته: هەر كه سيك سوننه تيك يان چاكه يه كه له ناو موسلماناندا زيندوو بكا ته وه، ئه وا وه كو پاداشتي هه موو ئه و كه سانه ي بو ده نووسرئيت كه كرده وه به و سوننه ته يان ئه و چاكه يه ده كه ن، بئ ئه وه ي هيج له پاداشتي ئه وانيش كه م بيته وه .

يه كيكيش له و فه رمائشه ئايينيانه ي كه له ناو موسلماندا زور نامۆ و غه ريب بووه له پوژگاري ئه و پوڊا، داناني سوتره يه له پيش نويزكه ردا، كه له چه ندين فه رمووده ي () و

سه لمينراوي پيغه مبه ري خوادا ﷺ پيمان گه يشتوو، كه جي ئي داخه له واقيعي موسلماناندا - به راده يه كي كه م نه بيټ - به رچاو ناكه ويټ، به لكو بگره هه نديك سه ره نه زانكار هه ن به ئه نقه ست ئه و كار ه ئه نجام ناده ن بو چه واشه كردن و دورخستنه وه ي موسلمان له سوننه ته كاني پيغه مبه ره كه يان ﷺ! كه چي له و لاشه وه لافي ئه وه ليده ده ن كه ئه وان ئه يانه ويټ ده وله تي ئيسلامي به يئنه كايه وه !

بويه - موسلمانان به پيويستي ده زانم ئه م كورته يه سه باره ت به سوتره بخه مه پيش ده ستي توي به پيز، بو ئه وه ي پئي ئاشنا ببيت و له ژياني پوژانه شتدا ئه نجامي بده يت، به لكو خوي په روه رداگار به ميهره بانئيتي خوي من و توي به پيزيش بكات به زيندوكه ره واني سوننه تي پيغه مبه ره كه ي ﷺ، و ئه و كرده وه يه شمان له ته رازوي چاكه كانماندا بنووسئيت، و له پوژيكددا پاداشتمان بداته وه كه :

[: -] .

سوتره چي يه ؟

ئه گه ر برونرئيت ه سه رچاوه زمانه واني يه كان بو زانيني وواتاي ووشه ي (السُّرَّة) ئه وا ده بينين ئه م ووشه يه: به هه موو شتيك ده ووترئيت كه بو پاراستن به كار به يئيرئيت: "

تیپه پ بوونی خه لک به نیوان نوژکهره رو
سوتره که ی .

حیکمهت له دانانی سوتره:

زانایان له باسی حیکمهت له دانانی
سوتره دا فهرموویانه که دانانی بو
پاراستنی چاوی نوژکهرانه له
سهیرکردنی ئه و شتانه ی که ده که ونه
ئه و دیوی سوتره ی نوژکهره وه، یان بو
پیرگرتنه له رۆیشتنی ئه و که سانه ی که
ده یانه ویت به نیوان نوژکهره و
سوتره که یدا برۆن، هه مو ئه وه ش بو
پته وکردنی (خشوع) ی نوژکهره له
نوژکه که یدا، له سه رچاوه کانداهاتووه
که زانایان له و باره یه وه فهرموویانه:

:"

"(۶)

حوکمی سوتره:

زانایان جیاوازن له حوکمی
سوتره دا:

هه ندیکیان بو ئه وه ده چن که
سوتره سوننهت بیت، که چی هه ندیکی

() : (/) :
(/) : (/) :

" ()

پاشان ئه م ووشه یه تایبهت کراوه
به و شته ی که نوژکهره له پیش خوی
دای ده نیت بو ئه وه ی بیپاریزیت له
رۆیشتنی خه لک به پیشیدا، ههروه کو
(الفیومی) فهرموویه تی:

:"

:"

" (۴)

وه () فهرموویه تی:

:"

" (۵)

که واته په یوه ندی یه که هیه له
نیوان بنه وای زمانه وانی که پاراستن و
داپوشینه، له گه ل به کارهینانه شه رعی
یه که ی که هه ر بو پاراستن و پیرگرتنه له

() : (/) : (/) :

(/) :

(/) : (/) :

(/) : (/) :

(/) : (/) :

تریان بو ئه وه ده چن که دانانی سوتره واجب بیئت نهک سوننهت، له بهر فه رمانی پیغه مبهری خوا صلی اللہ علیہ وسلم به و کاره، و نه می کردنیشی له کردنی نویتز به بی سوتره .

بیگومان بوچونی هه لبارده بوچونی ئه و زانایانه یه که فه رموویانه: دانانی سوتره واجب له سه ر نویتز که ر، ئه وه ش له بهر ئه م فه رموودانه ی خواره وه :

() () صلی اللہ علیہ وسلم

بومان ده گی پیته وه له پیغه مبهری خوا صلی اللہ علیہ وسلم که فه رموویته تی:

" "

"

" ...

:"

" (۷) ...

واته: ووتنی ئه وه ی که سوتره سوننه ته، پیچه وانه و ناکۆکه له گه ل فه رمان کردن به سوتره، له چه نده ها فه رمووده دا، دانه ر یه کیکیانی باس کرده، له هه ندیک له فه رمووده کانیشدا نه می کراوه له نویتز کردن به بی سوتره، پی شه وا (ابن خزیمه) ش له (صحیح) ه که یدا ناو نیشانیکی وای بو داناو، ئه و و (مسلم) یش له (ابن

واته: ئه گه ر یه کی که له ئیوه نویتزی کرد، با نویتز کردنه که ی پوه و سوتره یه ک بیئت، ولییشی نزیك بیته وه . پی شه وا (الشوکانی) - بهر چه مهت بیئت - سه بارهت به م فه رمووده یه فه رموویته تی: () :

(^۸) .

() : () .
() : (/) .

بۆچوونی وایه که سوتره واجبیه،
ئوه‌ش له (نیل الأوطار)، و (السیل
الجرار) دا، پوآله‌تی ووتیه (ابن حزم)
یش هەر ئه‌وه ده‌گه‌یه‌نیت، هەر وه‌کو له
(المحلی) دا هاتووه .

وه پرسیار کرا له شیخی پایه
به‌رزی ئیسلام شیخ (مقبل بن هادی
الوادعی) سه‌باره‌ت به حوکمی سوتره
که ئه‌مه پرسیاره‌که‌یه، له گه‌ل
وه‌لامه‌که‌یدا:

پرسیار: حوکمی سوتره دانان
چی‌یه له نوئژدا، له‌گه‌ل به‌لگه‌ بۆ ئه‌و
کاره ..

وه‌لام: سه‌باره‌ت به حوکمی
سوتره، ووتیه هه‌لبژارده و راست
ئه‌وه‌یه که بووتریت واجبیه، له به‌ر ئه‌و
فه‌رمووده‌یه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ که
فه‌رموویه‌تی:

"

... "

واته: ئه‌گه‌ر یه‌کیک له ئیوه نوئژی
کرد، با نوئژکردنه‌که‌ی پوه و

عمر) هوه به (مرفوع)ی له پیغه‌مبه‌ری
خوا ﷺ گێراویانه‌ته‌وه که
فه‌رموویه‌تی: ...

: (نیل الأوطار / ۳: ۲)

(السیل الجرار / ۱: ۱۷۶)

(المحلی: ۴ / ۸ -

(۱۵) " () .

واته: وه ئه‌وه‌ش که زیاتر جه‌خت
بکات له‌سه‌ر پیویست (واجب) بوونی،
هۆکاریکی شه‌رعی‌یه بۆ به‌تال
نه‌بوونه‌وه‌ی نوئژ، ئه‌گه‌ر ئافره‌تی بالغ
بوو، و گوی دریت، و سه‌گی ره‌ش به
پیشیدا بروت، هه‌روه‌کو له فه‌رمووده‌دا
جیگر و سه‌لمینراوه، وه بۆ پێگرتن له
تیپه‌رپوونی که‌سیک به‌به‌رده‌ستیدا، و
جگه‌ له‌و حوکمانه‌ی که په‌یوه‌ستن به
سوتره‌وه، وه پیشه‌وا (الشوکانی)

() : () .

سوتره يهك بيٽ، وليشى نزيك بيٽه وه () .

وه پيغه مبهري خوا ﷺ
فهرموويه تي " "

... " (۱۱) .

واته: نويژ مه كه ئيللا پوهو
به ربه ستيك نه بي، ريگهش به كه س
مه ده به به رده ستدا تيپه پيٽ، ...

پيشه وا (الشوكاني) - به ربه حمهت
بيٽ - سه بارهت به وه فهرموودانه ي كه
سه بارهت به سوتره هاتون
فهرموويه تي: " فائدة:

ﷺ

سوتره له چوله واني بيٽ، يان ئاوه داني،
هر ئه وه شه جيگير و سه لميٽراوه
لي يه وه ﷺ له داناني سوتره له
چوله واني بيٽ، يان له شويني تر .

وه شيخي (الالباني) - به
ره حمهت بيٽ - له به ربه رچ دانه وه ي
ئه و كه سانه ي كه فهرمووده كه ي ()

(كه تييدا فهرموويه تي:

" ﷺ

" ده كه نه به لگه بو
ئه وه ي كه داناني سوتره سونه ته نه ك
واجب، فهرموويه تي: "

- -

" (۱۲)

واته: سووديڪ: بزانه كه پواله تي
ئه وه فهرموودانه ي كه لي ره دا سه بارهت
به سوتره هيٺا ومانه ته وه، هيچ
جياوازيه ك ناكه ن له نيوان داناني

() :

() :

() :

(/ /) "

(/) :

() / :

() " (۱۳) .

واته: فهرمووده كه ي (ابن عباس) -
كه كراوه ته به لگه - (صحيح) نيه له
لايه ن سه نه ده كه يه وه، چونكه ()

(تيدياه، و ئه ويش: (ضعيف)

(مدائس) هو (عنعن) هشي كردوه .

() : () .

سوتره به چی ده بیئت، و دیاریکردنی

به رزیه کهای له سوننه تدا:

پیغه مبهری خوا ﷺ فرموویه تی:

”

واته: لهم فرمووده یه دا ...
ئه وه مان بۆ ئاشکرا کراوه که که مترین
به رزی بۆ سوتره: وه کو ئه و داره یه که
له پشکه ی زینی و لاخدا هه یه، که
ئه وه نده ی ئیسکی بالیک ده بیئت، ئه ویش
سه یه کی بالیکی ته واوه، سوتره ییش به
هه رشتیک له و شیوه یه بیئت به جی
ده هیئریت له پیش دهستی خویدا
دایبیت .

که واته: سوتره به هه موو شتیک
ده بیئت که بستیک یان له بستیک زیاتر
به رز بیئت .

**چی له سوننه تدا هاتوو که کرابیئت به
سوتره ؟**

له و شتانه ی که له سوننه تدا هاتوه
که پیغه مبهری خوا ﷺ، یان هاوه لان و
پیشین کرد بیئتیان به سوتره:
یه که م: کوئه که کانی مزگه وت:

واته: ئه گهر هه ریه ک له ئیوه وه کو
ئه وه داره ی له به رده ستدا بیئ که
له داواوه وه ی زینی و لاخدا هه یه، ئه وا با
نوژکه کهای بکات و هیچ باکیکی نه بی به و
که سانه ی که به و دیوی به ربه سته که دا
ده پۆن .

پیشه وا (النووي) سه باره ت به
واژه کردنی ووشه ی (مؤخره) لهم
فرمووده یه دا فرموویه تی:

(المؤخره: ...)
() ()

واته: (المؤخره): ئه و داره یه که له
پشکه ی زینی و لاخدا هه یه .

وه سه باره ت به م فرمووده یه
فرموویه تی: ... **ویبان**

() ()
: () .
() () / () .

() () / () .

واته: نويزکهران ئه ولاترن (له پيش
 هه موانن) به کۆله که کانی مزگهوت له و
 که سانه ی که گفتوگويان له پال ده که ن .
 وه (انس) ی کورپی (مالک)
 ده یفه رموو:

ﷺ

"

... " (۱۹) .

واته: هاوه لاه گه وره کانی
 پيغه مبهري خوام ﷺ ده بينی ﷺ،
 هه ولى ئه وه يان دها پروه و کۆله که کانی
 مزگهوت نويز بکه ن .

دووهم: خه نجهر نه گهر به زه وييدا

بچه قينريتا:

ئه گهر پيغه مبهري خوا ﷺ نويزی
 له دهشتيک دا ئه نجام بديه، و هيچ
 شتيک نه بوايه بيکات به به ربه ست،
 خه نجهريکی له به رده ستدا به زه وييدا
 ده چه قاندا، پاشان نويزی پروه و ئه و
 خه نجهره ده کرد، و خه لکه که ش به
 داويدا بوون، هه روه کو (ابن عمر)
 بۆمان ده گيپيته وه:

(يزيد بن ابي عبيد)
 ده گيپيته وه، و ده فه رمويت، له گه ل
 (سلمه) ه ي کورپی (الاكوع) دا ﷺ
 ده پويشته مزگه و ته وه، نويزی پروه و
 کۆله که کانی مزگهوت ده کرد، ده لييت:
 پيم ووت: ئه ی () ده تبينم
 هه ول ده ده يت پروه و کۆله که کانی
 مزگهوت نويز ده که يت؟ ئه ويش له
 وه لامدا فه رموي:

ﷺ

"

" (۱۷) .

واته: پيغه مبهري خوام ﷺ ده بينی
 هه ولى ئه وه ی دها پروه و ئه م
 کۆله که کانه نويز بکات .

وه (عمر) ی کورپی (خطاب) ﷺ

ده یفه رموو:

"

" () .

() ()

: () .

() ()

(/) : () .

() .

ﷺ

"

(...) :
" () "

... " (۲۰) .

ﷺ

واته: ئەگەر پیغمبەری خوا

دەربچواپە بۆ نوێژی جەژن، لە پۆژی جەژندا، فەرمانی دەکرد بەوەی کە خەنجەرێکی لە بەر دەستدا بۆ بچەقینرێت بە زەویدا، پاشان نوێژی پوووە ئەو خەنجەرە دەکرد، و خەلکە کەش بە دوایدا بوون .

سۆیەم: جاری واش هه‌بوو

ولآخه‌کە‌ی ده‌کرد به سوتره:

(ابن عمر) بۆمان دەگێرێتەوه کە

پیغمبەری خوا ﷺ هەندیک جار " () "

واتاکەشی ئەوێه کە پێشەوا

(النووي) فەرموویەتی: " : ()

واته: ولآخه‌کە‌ی داده‌نا له نێوان خۆی و قیبله، و پووی لی‌ده‌کرد له نوێژه‌کە‌یدا .

لێ‌رده‌دا پهن‌گه‌ پرسیارێک له‌ بیری خۆینه‌رده‌دا دروست ببی‌ت، ئەویش ئەوێه: ئایا چۆن ئەم فەرمووده‌یه له‌ گه‌ڵ ئەو فەرمووده‌دا پیک دیت کە پیغمبەری خوا ﷺ تیا‌یدا نه‌هی کردوو له‌ نوێژکردن له‌ په‌چه‌ی ووشتردا () !

ئەو‌هش له‌و فەرمووده‌یدا کە تیا‌یدا فەرموویەتی: " () "

له‌ وه‌لامدا ده‌ووتری‌ت - هه‌روه‌کو شیخ (محمد ناصر الدین الألبانی) - فەرموویەتی: " ئەمه نوێژ له‌ په‌چه‌ی ووشتردا (أعطان الإبل) ناگریت‌ه‌وه، چونکه‌ پێچه‌وانه‌یه‌تی و، "

() ()
() () :
() () :
() ()
() () : ()

() (/) : ()
() : ()
() () : ()
په‌چه‌ی ووشتردا نوێژمه‌کن .

په چه که یدا: یان له بهر توندی گه نیوی
 بونه که یه تی، یان له بهر ئه وهی له
 نیوانیاندا ده چوونه سه رئاو بو ئه وهی
 به و ئاژه لانه خو یان بپاریزن له چاوی
 خه لك " ()

**چوارهم: هه نديك جاريش داری زین
 و پشکه ی ووشتره که ی ده کرد به سوتره:**

وه هه نديك جاريش پیغه مبهری
 خوا ^{صلى الله عليه وسلم} هه روه کو (ابن عمر) بۆمان
 ده گپریته وه
 ... "

" ()

() (/) :

ئه وهی له فه رموده کانی پیغه مبهری خواوه ^{صلى الله عليه وسلم}
 جیگیر و سه لمینرابیت، سه بارت به هوکاری نه هی
 کردن له نوێژکردن له په چه ی ووشتردا ئه وه یه که له م
 فه رموده دا هاتبیت، پیغه مبهری خوا ^{صلى الله عليه وسلم}
 فه رمویه تی: " ... "

(/) :

(: : :) :

واته: وه نوێژمه کن له په چه ی ووشتردا، چونکه له

شه ی تانه کانه وه دروست کراون .

() () :

پیغه مبهری خواش ^{صلى الله عليه وسلم} نه هی لی
 کردوه " (۲۴) .

وه پیشه وا (النووی) فه رمویه تی:
 "

" ()

واته: ئه م فه رموده یه به لگه یه له
 سه ر ئه وهی که ره وایه ره وه و ئاژه ل
 نوێژ بکریت، له گه ل ره وایه نوێژکردن
 له نزیك ووشتر، به پیچه وانه ی نوێژکردن
 له په چه ی ووشتردا .

وه پیشه وا (ابن حجر) یش - به

ره حمه ت بیّت - فه رمویه تی: " پیشه وا

(القرطبی) فه رمویه تی: ئه م

فه رموده یه به لگه یه له سه ر ئه وهی که

ره وایه ئاژه لیک له جیگه ی خویدا جیگیر

بوو بیّت بکریت به سوتره، ئه وه ش

پیچه وانه ی نی یه که نه هی ده کات له

نوێژکردن له په چه ی ووشتردا، چونکه

په چه که ی شوینی مانه وه یه تی، له گه ل

شوینی بوونی ئاوی خواردنه وه که ی: له و

کاته شدا مه کروه یه تی نوێژکردن له

(۲۴) چۆنیته نوێژی پیغه مبهر ^{صلى الله عليه وسلم}: ل (۲۲) .

() (/) :

واته: زین و پیشکه‌ی و لآخه‌که‌ی ده‌هینا، و ریکی ده‌خست، و پرووی له‌و داره ده‌کرد که له زین و پیشکه‌ی و لآخه‌که‌ی دا هه‌بوو، خودی (ابن عمر) یش ئەم کاره‌ی ئەنجام ده‌دا .

وه ده‌یفه‌رموو:

"

" (۲۸)

واته: ئەگەر هه‌ریه‌ک له ئیوه وه‌کو ئەو داره‌ی له‌به‌رده‌ستدا بی‌ که له‌دواوه‌ی زینی و لآخدا هه‌یه، ئەوا با نویژه‌که‌ی بکات و هیچ باکیکی نه‌بی به‌و که‌سانه‌ی که به‌ودیوی به‌ربه‌سته‌که‌دا ده‌پۆن .

پینجه‌م: هه‌ندی‌ک جاریش پرووه و

داریک نویژی ده‌کرد:

له (علی) رضی‌الله‌تعالیه‌عنہ ده‌گیرنه‌وه که

فه‌رموو‌یه‌تی:

"

رضی‌الله‌تعالیه‌عنہ

" ()

واته: له شه‌وی به‌دردا که‌سی‌کمانت نه‌ده‌بینی به‌خه‌وتووی نه‌بی‌ت، جگه له پیغه‌مبه‌ری خوا صلی‌الله‌تعالیه‌عنه‌وآله‌وسلم‌علیه‌وسلم نه‌بی‌ت، پرووه و داریک نویژی ده‌کرد و ده‌پاراپه‌وه تا‌کو پۆژی کرده‌وه .

شه‌شهم: جاری واش هه‌بوو پرووه و

جیگه خه‌وتنه‌که‌ی نویژی ده‌کرد:

وه جاری واش هه‌بوو پیغه‌مبه‌ری خوا صلی‌الله‌تعالیه‌عنه‌وآله‌وسلم‌علیه‌وسلم پرووه و جیگه خه‌وتنه‌که‌ی نویژی ده‌کرد، و (عائشه) ش (خوی لی پازی بی‌ت) به‌سه‌ریه‌وه و له ژیر لیغه‌که‌ی دا پاکشابوو، هه‌روه‌کو دایکه (عائشه) بۆمانی ده‌گیریتته‌وه، و ده‌فه‌رموویت:

رضی‌الله‌تعالیه‌عنہ

"

" ()

واته: پیغه‌مبه‌ر صلی‌الله‌تعالیه‌عنه‌وآله‌وسلم‌علیه‌وسلم نویژی ده‌کرد، منیش له نیوان ئەو و قبیله‌دا بووم، له سه‌ر جیگه خه‌وتنه‌که‌ی، جا ئەگەر

() : ()

: () :

(/) رضی‌الله‌تعالیه‌عنہ

: () .

() ()

: () : () .

() ()

: () .

بیویستایه نویژی ویتتر ئه نجام بدات
منیشی به خه بهر ده هینا، منیش نویژی
ویترم ده کرد .

**حه وته م: جاری واش هه بوو داریکی
به زهوی دا ده چه قاند:**

(أبو حنیفة) فه رموویه تی:

ﷺ

()

واته: پوژیکیان له گه رمه ی نیوه پوڊا
بوو پیغه مبهری خوا ﷺ هاته لامان، له
سه یلاوی مه ککه دا، و ئاوی ده ست
نویژیان بو هینا، و ئه ویش ده ست
نویژی شوشت، و نویژی نیوه پوڊی به
دوو رکات، و نویژی عه سریش به دوو
رکات پیکردین، له پیش ده ستیدا داریک
چه قینرابوو به زه ویدا، بو ئه وهی بییت
به سوتره .

وه (أنس) ی کوپی (مالک)

ده فه رموویت:

ﷺ

" () "

واته: پیغه مبهری خوا ﷺ ئه گه ر
ده ربچوایه بو سه ر ئاو ئه وا من و لایکی
تر شوینی ده که وتین، و له گه ل خو ماندا
داریکمان پی بوو له گه ل دو لکه ئاویک،
جا ئه گه ر سه ر ئاوه که ی ته واو بکر دایه،
دو لکه ئاوه که مان پی ده دا .

دووری نیوان نویژکه ر و سوتره که ی:

پیغه مبهری خوا ﷺ له نویژه که یدا:

ﷺ

" () "

واته: پیغه مبهری خوا ﷺ نزیک له
به ربه سه ته که ی راده وه ستا، و دووری
نیوان ئه و و ئه و دیواره ی که کرد بووی
به به ربه ست سی بال ده بوو " .
هه روه ها ده یفه رموو:

"

" (۲۴) "

() ()
()
()
()
()
()

() ()
() ()

واته: ئەگەر یه کێک له ئیوه پوهو
به ره به ستیک نوژی کرد، با لئ ی نزیك
بیته وه، نه وهك شهیتان نوژده که ی پی
ببریت.

که واته نوژکهر ده بیته نزیك له
سوتره که ی بوه ستیت، به بری سی بال،
بو ئه وه ی که س به پیشیدا تی پر
نه بیته.

**دووری نیوان سوتره، و شوینی سوژده ی
نوژکهر:**

پاش ئه وه ی که دووری نیوان
نوژکهر سوتره که ی له برگه ی پیشوودا
باسکرا، با بزانیان دووری نیوان شوینی
سوژده ی نوژکهر و سوتره که ی چه نده
(سهل بن سعد الساعدي) رحمته الله علیه

ده فهرموویته: "

" (٣٥)

رحمته الله علیه

واته: له نیوان شوینی سوژده که ی و
ئه و دیواره ی که کرد بووی به به ره به ست
پیره وه ی شه کێک بوو .

**تاوانی تیپه ر بوون به مه ودا ی نیوان
سوتره و نوژکهر دا:**

پیغه مبه ری خوا رحمته الله علیه فه رموویه تی: "

" ()

واته: ئەگەر ئه و که سه ی که
به به رده ست نوژکهر دا تیپه ر ده بیته
بزانیته چه ند تاوانی له سه ره، ئه و
ئه گهر چل بووه ستایه زور با شتر بوو
بو ی له وه ی که به به ر ده ستی دا بروت .
(أبو النضر) دوا ی گیرانه وه ی ئە م
فه رمووده یه فه رمووی:

" :

" ()

واته: نازانم ووتی چل پوژ، یان چل

مانگ، یان چل سال .

() ()

() : ()

() : ()

(/) .

() ()

() : () .

() ()

() : ()

") "

() : () .

وه پرسیار کرا له شیخ (فوزان) -
 خوی په روه دگار بیپاریزیت - سه باره ت
 به سزای ئه و که سه ی که به پیش نویژی
 نویژکه ریکدا تیپه ر ده بییت، ئه وه ش به م
 شیوه یه ی خواره وه:

پرسیار: سزای ئه و که سه چی یه
 که به پیش نویژکه ریکدا تیپه ر ده بییت،
 ئه گره به عه نقه ست بییت، یان نا
وه لام: تیپه ر بوون به پیش
 نویژکه ردا حه رامه و به توندی قه ده غه
 کراوه، پیغه مبه ری خواش ﷺ
 فه رموویه تی:

"، یان به و شیوه یه ی که
 فه رموویه تی، خوی په روه دگاریش
 زاناره () .

پیشه وا (النووی) له باسی سوتره دا
 فه رموویه تی: "
 ()

واته: پویشتن حه رامه به نیوان
 نویژکه ر و سوتره که یدا .

پرسیار کرا له (ده سته ی
**هه میشه یی بو توژیینه وه زانستی یه کان
 و فه توا:**

پرسیار: ئایا پویشتن به پیش
 ده سته ی نویژکه ردا له مزگه وت دروسته،
 یان نا؟

وه لام: پویشتن به پیش ده سته ی
 نویژکه ردا دروست نی یه، جیا وازیش
 نی یه له وه ی که سوتره ی دانابییت، یان
 داینه نابیییت، له به رگشتییتى ئه و
 فه رمووده یه ی که پیغه مبه ری خوا ﷺ
 تیایدا فه رموویه تی:
 "

وَأَخِرُ دَعْوَانَا أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ
 الْعَالَمِينَ

" ... (۳۹)

() / () .

()

()

():

():

بايه خى سيواك له پروانگه‌ى زانست و شهرعه‌وه

ناماده‌کردنى: م . هيمن نه حمهد

تويژينه‌وه‌ى پزىشكى:

تويژره‌وه پزىشكى‌يه كان ئه‌وه يان سه‌لماندووه كه سيواك ده‌وله‌مه‌نده به‌ماده‌ى خاوين و پاكر كه ره‌وه و قه‌بز كردن، و گرته‌وه‌ى خوين به‌ربوون، و نه‌هيشتنى گه‌نين، و كوژهرى ميكرؤب.

بينگه‌ته‌ى كيميائى:

سيواك بينگه‌ته‌ى ئورؤماتى (عه‌ترى) و بيكاربوئاتى سؤديؤمى تيدايه كه‌تواناى له‌ناو بردنى زينده‌وه‌رى وردبينى (ميكروبات)ى هه‌يه، هه‌روه‌ها له‌تالى سليلوزى و ماده‌ى كلورؤفؤرم و ئه‌ثيرى و پيترؤلى و ميثانوؤل و سابون و تانين و خوئى كانزايى - وه‌ك خوئى چيششت - بيك هاتووه^(١).

چونبى به‌كارهينانى:

چليك له‌م داره وه‌رئه‌گيريت (كه له بازاره‌كان به‌ناماده‌كراوى هه‌يه) وه‌سه‌رى

() گوڤارى ره‌نگين ژماره: (٢١)، لاپه‌ره: (٣٤).

بيناسه‌ى سيواك:

سيواك: برىتى يه له‌و داره‌ى كه ده‌هينرييت به‌م ناو ده‌م و ددانه‌كانى مرؤفدا به‌مه‌به‌ست پاك كردنه‌وه و بؤن خوڤش كردنى^(١).

شوينى گه‌شه‌كردن و ناساندنى:

پوهكى (سيواك) له‌ ناوچه‌ى گه‌رم و ئىستيوئى گه‌شه‌ئەكات، زياتر له‌ناو دؤلى بيابانه‌كان ده‌ژى، له‌سه‌ر چياكان كه‌متر ئه‌پوئى، به‌ زؤرى له‌ وولاتى سعودييه و سودان و هيند و ميصردا ده‌ژى، شيؤه‌كه‌ى له‌پوهكى هه‌نار ده‌چييت، و دريژى‌يه‌كه‌شى ده‌گاته‌ نزىكه‌ى دوو مه‌تر، وه‌ ناوه‌ زانستى‌يه‌كه‌شى برىتى‌يه‌ له:

Salvadora perisaulium

() : " : () .

واته: هاتم بۆ لای پیغه مبهەر (ﷺ) بینیم سیواکی ده کرد به سیواکیکی ته، و سه ری سیواکه که به سه ر زمانی یه وه بوو، و ده یووت: ئووع ئووع، و سیواکه که ش له ناو ده میدا بوو وه کو بلیی ده پشایه وه .

ئه مه ش مانای موباله غه کردنیی سیواک کردندا بۆ خاوین کردنه وه و دامالینی ئه و به لڭ و زهر دایی یه ی که ددان گرتویه تی، وه بۆ وه ده ست هیئانی پاداشت و پاک کردنه وه ی ده م، هه روه ک (عبدالله ی کوری (عومه ر) (ﷺ) له پیغه مبه ره وه (ﷺ) بۆ مان ده گپریته وه و ده فه رموی:))

((^(۱)

واته: په یوه ست بن به به کار هیئانی سیواکه وه چونکه سیواک پاک که ره وه و بۆن خو شکاری ده مه و ره زامه ندی خو ایشه .

وه باشتر وایه که ئه و سیواکه ی به کاری ده هیئنی ماوه ماوه به شه به کار هیئراوه که ی بپر دریت و پاک بکریته وه، بۆ ئه وه ی که لکی زیاتر لی وه ربگریت و پاک پابگریت .

() : () .

چله که به دریزیایی (۱- ۲) سم، ده تاشریت و تویکه ل ده گیریت و پاش کوتانی یان راسته وخۆ دوی به کار هیئانی (به تایبه تی که خاو و ته پ بیت ده م و زمانیش ئازار نادات) زوو شیوه ی فلچه یه ک وه ر ئه گریت، وه به شیوه ی لیخشانندن و سواندن به سه ر ددانه کان () و زماندا ئه هیئری، وه موباله غه کردن له سیواک کردن دا ئه نجامیکی ته واوتر و باشتر ئه به خشی و سوننه ته، () فه رموویه تی: (زیاد په وی کردن له سیواک کردندا فه تماغه (به لڭ) ی ددان لائه بات و لوس و جوانی ئه کات و به هیئنی ئه کات، زمان پاراو ئه کات و له کلۆربوون ده پپاریزیت، و بۆنی خو شه و ده ماغ و هه ست ساف ئه کات و ئاره زوی خو اردن زیاد ئه کات)^(۱) .

() فه رموویه تی:)) (ﷺ)

:

:

((^(۱)

() : (/) .

() : () .

ههروه ها سوننه ته سيواك كردن به ده ستي چه پ بكریت، له م باره وه پرسيار كرا له () : ئايا سيواك به ده ستي راست ئه كړئ يان به ده ستي چه پ؟ وه كاميان باشتره؟ له وه لآمدا فهرموى: سوپاس وستايش بؤ خواى گه وره، باشتر وايه به ده ستي چه پ بكریت، ئه وه ش وته ي ئيمامى ئه حمه دى له سه ره له رپوايه تى (ابن منصور) دا باس كراوه، وه نه مان زانيوه هيچ كه سيك له و ئوممه ته پيچه وانه ي ئه مه بئ، ئه مه ش له بهر ئه وه يه كه سيواك كردن له بابى پاك كړدنه وه و دامالينى پيسى يه، وه كو پاك كړدنه وه ي لوت و تارات كردن () .

سودو پاداشته كاني سيواك كردن:

دياره پيغه مبهري ئازيزمان (ﷺ) هه ر شتيك كه خير و پاداشتي بؤ ئوممه ته كه ي تيډا بيت، پئى راگه يان دوين و هوشيارى كروينه ته وه و فهرمانى پئى كروين هه ر وه كو خوى ئه فهرموى: () .

ئوه تا له سود و پاداشتي ئه م داره موباره كه ش هوشيارى داوه و موسلمانانى هان داوه له سه ر به كار هيئانى، وه ك ده فهرمويت:

(()) .

واته: زؤرم ئى كردون و پيم ووتون له سيواك كردندا .

وه () فهرمويه تى: پيغه مبهر (ﷺ) فهرمويه تى: (()) .

(()) .

ئه م سور بوونه ي پيغه مبهر (ﷺ) له سه ر به كار هيئانى سيواك له ته واويټى ئامؤژگار يه كان و خو شه ويستى يه تى بؤ ئوممه ته كه ي، وه ئه وه ده گه يه نيټ كه وا چؤن ئاره زوى له پاك و خاويئى و بؤن خوشى بووه و رقيشى له پيسى و پؤخه ليټى و بؤنى ناخوش بووه، چونكه هه روه ك دياره له دواى خه وتنيكى زؤر تام و بؤنى ناو ده م ده گورپى و ناخوش ده بئ بؤيه پيغه مبهر (ﷺ) كه هه لساوه له خه و پيش هه موو شتيك سيواكه كه ي به ناو ده م

() : () .
() : () .

() : (/) .
() : () .

۴ - ریژەى کلۆر بوونى ددان كەم دەكاتەو، ھەرچەندە بەزۆرى مادەى شەكر و كاربۆھایدراتىش بخورىت^(۱۱).

۵ - گەدە چالاک و باش دەكات و يارمەتى ھەرس بوونى خۆراك دەدات.

۶ - زۆر بەكارھيئەتلىك سوك زمان پاراۋ دەكات و قىسەكردن ئاسان دەكات، لەسەرە مەرگىشدا يارمەتى شاھتەمان ھيئەت دەدات، ھەرۋەھا دەنگ ساف دەكات.

۷ - چالاک و گورج و گۆلت دەكات بۆ خويىندەنەو و زىكر كردن و نويىژ كردن، ھەرۋەھا خەو پەوینە و چاۋ و بينىنت ساف دەكات .

۸ - بەھۆى ماددەى سلىكات كەلە سىواك دا ھەيە ددان لە زەردببون دەپارىژى (بەلكو سىپىشى دەكاتەو)، كە ئەمەش بەپىگەى مىكانىكى پوودەدات.

و ددانى دا ھيئاو، تا تام و بۆنە ناخۆشەكەى بېرىت، ۋەك دەفەرموئىت: (()) .

ئەمانەى خوارەودش برىتىن لە چەند سودىكى سىواك^(۱۰) :

۱ - بەكارھيئەتلىك سىواك ماناى جىبەجى كىردن و شوپىن كەوتنى سوننەتى پىغەمبەرە (ﷺ) بەوھش چاكەكانمان بەرەو زىاد بوون دەچى و لە پەرۋەردگارمان نىزىك دەبىنەو و بەر پەزىلەندى خوا ئەكەوين .

۲ - بەھۆى بوونى سابون لەناويدا ناۋ دەم پىساك دەكاتەو، و بەكتىراى ناۋى لەناۋ دەبات، ناۋەندىكى ترشەلۆكى ۋا دروست دەكات، ددان لە تۋانەو دەپارىژى و توشبون بە شىرپەنجەى ناۋ دەم كەم دەكاتەو.

۳ - ماددەى تانىن لەسىواك دا پوك توند و تۆل دەكات و بەھيىزى دەكات.

(۱۱) دارى سىواك بەپىگەى كىمىاۋى و مىكانىكىش ددان خاۋىن دەكاتەو، ھەرۋەھا ئەو فلۆرەى لەسىواكدا ھەيە پىژەى ئەو ترشەى بەكتىراى ناۋ دەم دەرى دەدات كەمى دەكاتەو، جگە لەوھش لەگەل گەردەكانى چىنى مىنا يەك دەگرن، ئەمە دەبىتە ھۆى كەم بونەوھى كلۆربون.

(۱۰) تىببىنى: ئەمە سودانەى ھيئاۋىن و رىزم كردون، لە تىكەلاۋى ئەو سەرچاۋانە ۋەرم گرتون كە ئامازەم بۆ داۋن لە پەراۋىزەكاندا بەتايىبەتى (گۆفارى پەنگىن و) بۆيە بە پىۋىستىم نەزانى يەكە يەكە ئامازەيان پى بەم.

۹ - پوك به هيز ده كات و هانیشی د ه دات تا ماده ى دژى كلور بوون د ه ر دات، هه روه ها به لغه م ناهیلئیت.

روون كړدنه وه يه ك:

ئهمانه چه ند سوديك بوون له سوده كانی دار سيواك، بئ گومان سودی تريشى هه يه بو نه خو شى يه كانی كوئندامى هه رس و هه ناسه و ميز و زاوړى و پړخوله .

هه ر ئه م سود و كه لكانه ش بووه ئه مړو هانى كو مپانيا بازرگانى يه كانی به ره م هينانى (مه عجونى ددان) ى داوه به شيوه يه كى پاسته وخو سود له م داره به كه لكه وه ربگرن، وه بتوانن باشترين و به نرخ ترين (معجون) ى لئ دروست بكن، يا به شيوه ى ناراسته وخو له هه مان پي كها ته كانی سيواك، له موادى كيميائى مه عجونى لئ دروست بكن .

گومانى تيدا نى يه كه به كار هينانى معجون سودی هه يه بو ددان، به لام له گه لئ وه شدا زيان (سلبيات) ى زوريشى هه يه، به پي سهرچاوه يه ك له (ئينته رنيت) هوه راگه يه نراوه كه زوريك له م معجونانه به هو ى زور به كار هينان يانه وه نه خو شى

شپړپه نجه (سهره طان) ى لئ ئه كه ويته وه، ئه مه جگه له زيانه كانی فلچه ش كه پوك بريندار ئه كات و چينه دهره سپي يه كه ى ددانيش كه به (مينا) ناو ئه بري ت زوو ئه رنئ و ته نكى ئه كات، وه سهره رپا ى ئه مانه ش پزيشكانى ددان ده لئ ن كه ددان شوشتن به معجون كاتى سودی ئه بئ كه بو ماوه ى (پينچ ده قيقه) له ناو ده م ودان بمينئته وه، به لام هه رچى سيواكه هه چ زيانكى لئ ناكه ويته وه، به به كار هينانى ته نها سودم ند ده بيت و پاسته وخوش سودی خو ى ئه گه يه نيت.

ئهو كات و ساتانه ى كه سيواك كړدن

تبييدا سوننه ته:

سواك كړدن له هه موو كات و ساتي كدا سوننه ته به لام له م چه ند شوينه دا پيغه مبه ر (ﷺ) ته ئكي دى له سه ر كړدو ته وه:

۱ - له كاتى ده ست نوپژ گرتن:

: (ﷺ)

((ﷺ)):

(()) .

() : () .

۲ - له کاتی نوپژ کردندا: واته: ئەگەر بارگرانی (مه‌شه‌قەت)^(۱۳)

(ﷺ)

(ﷺ)

)) :

((() .

)) :

((() .

واته: ئەگەر بارگرانی نه‌بوايه له‌سه‌ر
ئوممه‌ته‌که‌م ئە‌وا سىواک کردنم فه‌رز
ده‌کرد له‌گه‌ڵ هه‌موو نوپژکردنیکدا
هه‌روه‌کو چۆن ده‌ست نوپژم فه‌رز کردوه
له‌سه‌ریان .

۳ - له کاتی قورئان خویندن دا:

(((ﷺ) :))

)) :

((() .

واته: عه‌لى (ﷺ) ده‌فه‌رموى:

فه‌رمانمان پى‌ده‌کرا به‌ سىواک کردن، وه

() : ()

() : .

() : () .

() : () .

نه‌بوايه له‌سه‌ر ئوممه‌ته‌که‌م ئە‌وا له‌گه‌ڵ
ده‌ست نوپژ هه‌لگرتندا سىواکم فه‌رز
ده‌کرد .

(۱۳) بى‌گومان فه‌رز نه‌کردنى سىواک به‌کاره‌ينان
له‌سه‌رمان له‌ لايه‌ن پيغه‌مبه‌روه (ﷺ) حىکه‌تى
ئوه‌ى تىدايه که نه‌بىته بارگرانی (مه‌شه‌قەت) بۆ سه‌ر
ئوممه‌ته‌که‌ى که ئە‌مه‌ش به‌رژه‌وه‌ندى يه‌کى گه‌وره‌ى
تىدايه چونکه لابردن و دورخستنه‌وه‌ى خراپه و زيان له
پيش هينانى به‌رژه‌وه‌ندى يه:

(که ئە‌مه‌ش بنچينه‌يه‌کى فيقهى يه و
شه‌رىعه‌تى له‌سه‌ر بنيات نراوه، بۆيه پيغه‌مبه‌رى
ئازيزمان (ﷺ) له‌وه ترساوه که له‌سه‌ر ئوممه‌ته‌که‌ى
فه‌رز بکات چونکه له‌وانه‌يه نه‌توانن هه‌لسن به‌ به‌جى
هينانى، به‌مه‌ش خراپه‌يه‌کى گه‌وره له‌سه‌ر ئوممه‌ت
دروست ئە‌بىت به‌ ته‌رك کردن يا ئە‌نجام نه‌دانى
واجبىكى شه‌رى .

به‌لام پيغه‌مبه‌ر (ﷺ) به‌رده‌وام کار ئاسانى ويستوه
بۆ موسلمانان هه‌روه‌ک عايشه فه‌رمويه‌تى:))
(ﷺ)

((() : () .

واته: هىچ کاتىک نه‌بووه پيغه‌مبه‌ر (ﷺ) بخريته نىوان
هه‌لبژاردنى دوو شته‌وه ئىللا ئاسترينيانى هه‌لبژاردوه
ئە‌گەر تاوان نه‌بووبىت .

به‌لام له‌گه‌ڵ ئە‌وه‌شدا زۆر ته‌ئكىدى له‌سه‌ر ئە‌م
سوننه‌ته‌ کردۆته‌وه و موسلمانانى هان داوه له‌سه‌ر جى
به‌جى کردنى، له‌به‌ر ئە‌وه‌وه‌موو خي‌ر و پاداشت و
سودانه‌ى که هه‌يه‌تى .

ده فهرموی: به راستی نه گهر به نده
هستیت بؤ نویژ کردن فریشته یه ک ده چی
بؤ لای له پشتیه وه نه وه ستی و گوی له
قورئان خوینده نه که ی ده گری و لی ی
نزیک ده بیته وه، جا به رده وام گوی لی
نه گری و لی نزیک نه بیته وه، هه تا وه کو
ده می نه خاته سه ر ده می، جا هیچ
نایه تیک ناخوینیت ئیلا نه چیته ناو
بؤشایی سکی فریشته که وه.

۴ - له کاتی گه رانه وه بؤ مال:

)) :

(ﷺ)

((() .

واته: مقدار نه گیریته وه له باوکی یه وه
که پرسپاری کردوه له عائیشه (خوای لی
پازی بیته)، نایا پیغه مبه ر (ﷺ) کاتی
گه پراوه ته وه مال وه به چی ده ستی
پی کردوه؟ نه ویش له وه لامدا
فهرمویه تی: به سیواک کردن .

۵ - له کاتی هه لسان له خه و (یا بؤ

شه و نویژ):

(((ﷺ) :

(ﷺ)

((() .

واته: پیغه مبه ر (ﷺ) نه گهر
هه ستایه ته وه بؤ شه و نویژ نه وا ده می به
سیواک پاک نه کرده وه .

: (ﷺ)

(ﷺ)

((() .

* رۆژووان سیواک به کار ده هیئیت

له هه موو کاتی کدا:

هه روه ها له کاتی گوپانی تام و بونی
ناو ده م و بؤ رۆژوه وانیش هه ر سوننه ته
له هه موو کاتی کدا له به ر گشتگیری نه و
فهرمودانه ی که له م باره وه هاتون، وه
له به ر پیویست بوونی رۆژووه وان بؤ
سیواک، وه چونکه ره زامه ندی خوای
تیدایه و له کاتی به رۆژوو بوونیشدا
به ده ست هیئانی ره زامه ندی خوا زیاتر
پیویست و داواکراوه، وه ک له کاتی بی
رۆژوو بوونی دا، چونکه سیواک پاک

() : ()

() :

() : () .

() : () .

: . : :
:
: . :
: (ﷺ)
! :

که ره‌وه‌ی ده‌مه و پاگو خاویئیش بو
رۆژوو هوان له باش ترین کرده وه کانیتی.

به لگه‌ش له سه‌ر ئه‌مه :

(ﷺ) :
() ()

واته : ابن عمر (رضی اللہ عنہما) ده‌فه‌رموی : له

سه‌ره‌تاو کۆتایی رۆژدا سیواکی ئه‌کرد .

سوودیک :

: . :
:
): " " " :
" () (...) :
" : " : ()

"
"
):
)...
": :
"
" : () :
"

فائدة:

مه‌روه‌ها () فه‌رموویه‌تی : (به‌راستی
به‌لگه‌ی راست و سه‌حیح نییه که پیغه‌مبه‌ر
(ﷺ) نه‌هی له رۆژوو هوان کردبێ سیواک به‌کار
بینی، نه له سه‌ره‌تاو نه له کۆتایی رۆژدا، به‌لگو
به پیچه‌وانه‌وه لای پیاویه‌ت کراوه) () .

(ﷺ) :

**وصلی الله وسلم علی نبینا محمد
وعلی آله وصحبه أجمعین.**

" " :
" () :
" (/ /) :"
" () :"
"
" :
" (/) : ()
" (/) : ()

: ()
" (/) : ()
" (/) :

حه سودی،

نیشانه کانی و چاره سه رکردنی

نوسینی: م / عبدالکریم محمد قادر
نیمام و خه طیبی مزگه وتی نیمان له سلیمانی

له وه دایه که: به ره که تی زانیاری ناهیلئیت،
وهه و لسانی بو زانیاری پیویست که م
ده کاته وه، وه توانای ئاماده بوونی بو
فیربوون که م ده کاته وه، به تاییه تی
حه سودی له نیوان هاوته مه نه کاند.

حه سودی له پروانگه ی ئیسلامه وه تاوانه
و حه رامه، به لگه یش له سه ر حه رامییتی: -

۱- خوی گه وره ده فه رمییت: ﴿﴾
﴿﴾ (:) .

واته: ... وه خویه من په نا ده گرم به تو
له شهرو خراپه ی مروقی حه سود که
حه سودی ده بات.

۲- وه ده فه رمییت:

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلاة
والسلام على نبينا محمد وعلى
آله وصحبه أجمعين ومن تبعهم
بإحسان الى يوم الدين،
له پاشاندا:

نه خووشی حه سودی یه کیکه له نه خووشی
یه بلاوه کانی ناو کومه لگا که مان، جا
هه رکه سیك ئەم نه خووشی یه توش بوو
خیرو خووشی له ژیانی خوئی نابینئیت وه کو
پیویست، وه له هه مووی ترسناک تر
ئه وه یه که ئەم نه خووشی یه خویندکاری
زانستی شهری بگریته وه، ترسناکی
حه سودی بو خویندکاری زانستی شهری

گوئی ی نه خات، وبه نه خوښی یه کی
که می نه زانیت، چونکه وه کو کشتوکال
وایه تا ئاو بدریت زیاتر گه شه ده کات،
به تایبه تی نه گهر خوئی لی بی ناگا بکه یت
وه وه لئی چاره سهر کردن و بنه برکردنی
نه ده یت.

() : () :

(^۱)

واته: هیچ که سیك نی یه چه سودی
نه بیټ، به لام چاکه کار وبه ریز ناشکرای
ناکات، وه خراپه کار ناشکرای ده کات.
مروقی چه سود نه گهر که میك بیر بکاته وه
بوی ناشکرا ده بیټ که چه سودی یه که ی
ره خنه گرتنه له برپاری خوای گه وره،
چونکه پیئی ناخوشه کاتیک که خوای
گه وره خیرو خوښی یه که ده به خشیت به
به نده یه که له به نده کانی .
زیانی چه سودی که نه خوښی یه که له
نه خوښی یه کانی دل: زیاتر دل ره ق
ده کات، وه زیاتر به نده دور ده خاته وه
له کاری خیر نه نجام دان.

(/ :) -

(:) .

واته: یاخود چه سودی به خه لکی ده به ن
له سهر نه و فه زل و چاکه یه ی که خوای
گه وره پیئی به خشیون، مه به ست پیئی
جوله که یه که چه سودی یان به پیغه مبه ری
خوا ﷺ ده برد که خوای گه وره
به خششی گه وره ی پیغه مبه رایه تی پیئی
به خشیوه، وه ههر نه م چه سودی یه وای
له جوله که کرد که باوه ر به
پیغه مبه رایه تی محمد ﷺ نه هیئن،
چونکه له خوایان نه بوو.

۳- پیغه مبه ر ﷺ ده فه رمیټ:

(^۱)

واته: چه سودی به یه کتری مه به ن.

۴- وه ده فه رمیټ:

(^۲)

واته: وه چه سودی و باوه ر له دلی
هیچ به نده یه کدا کو نابنه وه.
چه سودی ده رده و چاره سه ریشی هه یه،
جا هه رکه سیك نه م نه خوښی یه ی هه یه با
هه وئی چاره سهر کردنی بدات و پشت

(/ :) -

(/ :) -

ئه گهر موسلمانان دهرگای ئاموژگاری له سه ریه ک دانه خهن و داوای ئاموژگاری خیر بکن له هاوته مه نه کان، ئه وکاته له نه خووشی یه پاریزراو ده بین، یه کیک له زانایان که ناوی () ه ده فهرمیّت: (گله یی کردن خیرتره له رق و کینه به رامبه ر یه کتری).

ئه گهر هه ر که سیك (موسلمانیک) که م وکوپى بینی له برای موسلمانى به تایبته له خویندکاری ئایینی خیرایی بکات بۆ ئاموژگاری کردنی ودوعای خیری بۆ بکات، برینداری نه کات، بیگومان زۆربه ی کیشه کانمان چاره سه ر ده بیّت.

به لام نه خووشی دهرونی خاوه نه که ی به ره و خو به زل زانین بانگ ده کات، ئه گهر خاوه نه که ی جله وی بۆ شل بکات.

نیشانه کانی حه سودی:

نیشانه کانی حه سودی که م وزۆر ده کات به گویره ی ئاستی حه سودی یه که، هه ندیک له نیشانه کان باس ده که م به ئومیدی ئه وه ی هه ر که سیك ئه م نیشانانه ی تیدایه چاره سه ری خو ی بکات و نه یه یلیّت، نیشانه کان زۆر کات له ناو قوتابی زانستی شه رعیدا ئاشکرا ده بیّت.

نیشانه کان بریتین له:

۱- پیخۆش حال بوونی به هه له ی هاوړیکه ی (براکه ی)، چونکه وا گومان ده بات که هه له ی هاوړیکه ی هۆیه که بۆ به رز بوونه وه ی پله ی حه سوده که.

ئه م نیشانه یه که م که س هه یه تیدا نه بیّت، له گه ل ئه وه ی شیدا شتیکی شاراوه یه خوای گه وره پی ی ده زانیّت، پاشان هاوړی که ی.

۲- پیخۆش حال بوونی به دیار نه بوونی هاوړیکه ی (براکه ی) له کاریکدا که جیگه ی ناکۆکی یه له نیوانیاندا، به گومانی ئه وه ی ئه گهر هاوړیکه ی دیار نه بوو ئه م ده توانیّت دۆستی زیاتر بۆ خو ی په یدا بکات.

۳- پیخۆش حال بوونی کاتیك که باسی هاوړیکه ی (براکه ی) ده کریّت به خراپی وله پاشه مله باسی ده کریّت، بۆیه هه ول نادات بۆ نه هیشتنی باسکردنی هاوړیکه ی له و شوینه دا، گومانی تیدا نی یه ئه م باس کردنه حه رامه، چونکه له پاش مله باسی ده کریّت.

۴- ئه گهر پرسپاری لی بکریّت ده رباره ی هاوړیکه ی (براکه ی) ئه م مرۆقه حه سوده

چونکه ههست كردن به چاكه‌ی هاوړپكە‌ی (براكه‌ی) پى زانينى نيشانه‌ی مرؤقى موسلمانان و حق وايه دعواى خيىر بؤ بكه‌يت.

چاره‌سەرى حەسودى:

۱- دعواى خيىر كردن بؤ ئه‌و كه سانه‌ی كه چاكه‌يان كردوو له‌گه‌لتدا، بؤ ئه‌وه‌ی رِق و كينه‌و دووبه‌ره‌كى نيوانتان كۆتايى پى بيىت.

۲- هه‌ولدان بؤ دروست كردنه‌وه‌ی خوشه‌ويستى له نيوانتاندا و پرسيار كردن له حالى يه‌كترى بؤ ئه‌وه‌ی كيىشه‌كان كۆتايى پى بيىت.

له‌وانه‌يه له‌سه‌ر دل قورس بيىت نزيك بوونه‌وه له‌هاوړپكە‌ت و دروست كردنه‌وه‌ی خوشه‌ويستى له‌به‌ر خوا له نيوانتاندا، به‌لام بير له‌م ئايه‌ته بكه‌ره‌وه ولى ي تى بگه به‌باشى كه خواى گه‌وره ده‌فه‌رميىت:

﴿ (:) ﴾.

واته: هه‌رگيز كرده‌وه‌ی چاكه وه‌كو كرده‌وه‌ی خراپه نيه‌يه ويه‌كسان نين، به‌لكو جياوازى زور گه‌وره له نيوانياندا

هه‌ول دده‌ت پرسيار لى كراو له به‌ر چاوى پرسيار كه‌ر بخت.

۵- دل گرانه كاتيك خه‌لكى پرسيار له هاوړپكە‌ی (براكه‌ی) بكه‌ن، يان داوا بكه‌ن له هاوړپكە‌ی ئاموژگارى يه‌ك پيشكه‌ش بكات كاتيك كه ئه‌م مرؤقه حەسوده له‌وى ئاماده‌يه.

به‌لام ئه‌گه‌ر به‌جوانى بير بكات‌ه‌وه تى ده‌گات كه‌ئو پله‌يه‌ی كه هاوړپكە‌ی هه‌يه‌تى خوا پيى به‌خشيوه و پازى بوونيش به‌به‌خشيى خوا نيشانه‌ی مرؤقى ئيمانداره.

۶- به‌كه‌م زانينى خيىرو چاكه‌ی هاوړپكە‌ی (براكه‌ی) و كه‌م كردنه‌وه‌ی پله‌ی زانستى هاوړپكە‌ی (براكه‌ی) به‌گومانى ئه‌وه‌ی ناوبانگى ئه‌م مرؤقه حەسوده كه‌م ده‌بيىته‌وه يان مافى ده‌خوريىت.

۷- هه‌ولدان بؤ په‌خنه‌گرتن له قسه‌ی هاوړپكە‌ی (براكه‌ی) بؤ پوخاندنى و به‌هه‌له ليكدانه‌وه‌ی قسه‌ی هاوړپكە‌ی (براكه‌ی) ده‌كات بؤ به‌جيىناني مه‌به‌ستى خوى.

۸- شارندنه‌وه‌ی چاكه‌ی هاوړپكە‌ی (براكه‌ی) كه له‌گه‌ل ئه‌م مرؤقه حەسوده‌دا ئه‌نجامى داوه، ئه‌مه‌يش نه‌خوشى يه‌كه

هه یه، تۆ بهرامبه ر كرده وهی خراپه ییش
 هر كرده وهی چاكه ئه نجام بده و
 به كرده وهی جوان و چاكه كانت كرده وه
 خراپه كان پامال، وبه رامبه ر هه موو
 خراپه یه ك تۆ هر چاكه بكه، جا ئه و كاته
 ئه و كه سهی له گه لئاندا ناكۆكى
 و دوژمنایه تیشی هه بیته و هكو دوستیكى
 زۆر دلسۆزی لى دیت بۆت.

تیکۆشه له گه ل دهرونت، پۆشاكی
 خۆبه زل زانین فری بده، پوح سوك به
 له گه ل هاورپكه تدا، ئه و كاته ده بینیت كه
 چۆن هاورپكه ت هه لویستی ده گۆرپیت
 به رامبه رت.

۳- سهردانى هاورپكه ت بكه به مه به ستی
 ئه نجامدانى كاریكى چاك ونه هیشتنى رق
 وكینه له نیوانتاند، گومانى تیدا نییه
 ئه م سهردانه كاریگه رى گرنگی ده بیته
 له دل وده رونی هاورپكه تدا، وه ده بیته
 هوی نه مانى كیشه كانتان.

۴- رېگه نه دان به باس كردنى هاورپكه ت
 له پاشمله، كه ئه مه ییش خوی له خویدا
 كاریكى چاكه له لای خوای گه وره، ئه م
 كاره ییش ئه گه ر بگاته هاورپكه ت بیگومان
 خۆشه ویستی نیوانتان زیاد ده كات.

۵- له ناخى دلته وه خۆشه ویستیت بویت
 بۆ هاورپكه ت وپیش خۆته بخه،
 ده گونجیت به یه ك بگه ن له دانیشتندا جا
 ئه گه ر پرسیارىك ئاراسته ی تۆ كرا هه ول
 بده با هاورپكه ت وه لام بداته وه، جا
 ئه گه ر هه لى تیدا بوو راستى بكه ره وه،
 چونكه وازهینان له مافى خۆت بۆ
 په زامه ندی هاورپكه ت ئه گه ر زیانى تیدا
 نه بوو بۆ دینكه ت تۆ پاداشت وهرده گریت
 له سه رى، چونكه مه به ستت ئاشت
 بوونه وه وچاك كردنى نیوانتانه.

۶- داواى ئامۆژگارى خیر بكه له
 هاورپكه ت و پراویژى پى بكه، چونكه پراویژ
 پى كردنت وداواى ئامۆژگارى خیر له
 هاورپكه ت خۆشه ویستیت زیاد ده كات له
 دلى هاورپكه تدا، وه تى ده گات كه تۆ
 متمانه ت به هاورپكه ت هه یه و خۆشت
 ده ویت، ئه نجام دانى ئه م كاره ییش
 ده بیته هوی پامالینى رق وكینه ی
 نیوانتان.

ترسناکي زمانه له سهر دواړوښي ښساره

(زنجيرى په گم)

ناماده كړدى: م / محسن محمود سلمان
امام و خه طيبي مزگه وتي
صلاح الدين نه زه پايه ن

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

له ووتنى كوفر و هاوبه ش پهيدا كړدن بؤ
خوای گه وره .

كه واته ترسناكترين شت له سهر مروّفـ
كه كرده وه چاكه كاني له كيس بدا زمانه !
بؤيه پيويسته له سهر ئاده ميزاد بهر

له وهى دم بكاته وه ئاگادارى قسه كاني
بيت و بروای وا بيت كه هه موو قسه كاني
كوده كرېته وه و تومار ده كرېت له نامه ي
كرده وه چاكه كانيدا، يان له نامه ي
كرده وه خراپه كاني، وه كو خوای گه وره
ده فهرميّت: ﴿

﴾ [:] .

واته: هېچ وته يه ك له ده مى ئاده ميزاد
دهرناچئ ئيلا فرشته يه ك چاودير و گوى
بيستى قسه كه يه تى و تومارى ده كات .

به راستى زمان ئاميرىكى ورده كاره
كه خوای گه وره به خشيويتى به
مروّفه كان و يه كيكه له دروست كراوه
سهر سورهيته ره كاني، هه رچه نده دروست
كراويكى قه باره بچوكه به لام گه وره ترين
به شى ئيمان و خواناسى پيوه به نده كه
بريتى يه له: (ده ربړينى هه ردوو
شايه تومان)، چونكه به بئ ووتنى زمان
ئو دوو شايه تومانه هېچ يايه خيكي
نويه، له گه ل ئه وه شدا گه وره ترين
گوناهى پئ ئه نجام ده دريّت كه بريتى يه

ههروهه پيغه مبهه (ﷺ) جهخت دهکاته وه له سهه ئه وهى که پتهوى ئيمان وهوگرى دللى مروڤى بو گوپرايه لى پهروه ردهگار بهستوته وه به پاراستنى زمان له هه رزه گوپى وه ده فه رميټ:))

((⁽¹⁾.

واته: بيروبا وه پى هيچ كه سيك دانامه زريټ هه تا دللى دانمه زريټ، دلئيشى جيگير نابيټ هه تا زمانى جيگير نه بيټ . كه واته زمان شيرينى وه چاك بيټرى نيشانهى جيگير بوونى ئيمان هه دل وه دهروونى خاوه نه كه يدا ئه گهه بتوانى زمانى رابينى له سهه ووتهى به رزه وه به نرخ، چونكه زمان ليكده ره وهى هه موو نهينى به كانى ناو ده .

وه باشترين چاره سهه ريك بو دووره په ريزى وه خو پاريزى له نه هه متهى وه ناسور يكانى زمان پيوسته بى دهنگى هه لبريټرين وه خو مان له بازنهى ئاينه كه مان گيروده به كهين چونكه زورهى تاوانه كانى مروڤ زمان هو كاريه تى، بويه پيغه مبهه

() : () .

ههروهه پيغه مبهه (ﷺ) له ميانهى فه رمايشته كانيدا بو (ﷺ) فه رموى:))

: :

: !

:

((⁽¹⁾.

واته: ئهى () پيټ بللم كرداره چا كه كانى تو به هوى چى يه وه ده چه سپيټ؟ ووتم: به لى ئهى پيغه مبهه رى خوا (ﷺ)، ئه ويش له وه لامدا زمانى خوى به ده ستى گرت وه فه رموى: ئاگات له مه بيټ (واته: زمان)، منيش ووتم: ئهى پيغه مبهه رى خوا (ﷺ) ئايا تو لهى ئه وه قسانه مان لى ده سه نه ريټه وه كه ده يان كهين! ئه ويش فه رموى: له كيس دا يكت چى، ئايا هه موو ئه وه كه سانهى كه فرى ده درينه ناو ئاگرى دوزه خه وه له سهه ر پووخساريان مه گهه ر به روبومى قسه خراپه كانيان نيه !

() : () .

له وه لآمدا ئەم فه رمایشته ی (دینینه وه بیرتان که ده فه رمیّت: (به هر حالّ پابه ند بوون به بی ده نگی یه وه به نیازی عیباده ت به هه میشه یی یان له کاتی جیبه جی کردنی به ندایه تی یه کدا (وه کو ئوممه تانی پیشوو) له کاتی چه ج کردندا یان له کاتی رۆژووگرتندا ئەمه پیغه مبه ر (ﷺ) قه ده غه ی کردوه) . به لام بی ده نگی به نیازی خۆپاریزی له خراپه بیژی رزگاری و سه رفرازی بوونه .

هه روه ها (ﷺ)

به رپه رچی ئەو ئافره ته ی دایه وه که به بی ده نگی چه جی ده کرد، و پیی فه رموو: (سه به که ئەم بی ده نگی یه دروست نییه و کرده وه ی سه رده می نه فامی یه) (۵).

توانه کانی زمان

به داخه وه ئەگه ر ته ماشای هه لّس و که وتی موسلمانان بکه ین به شیوه یه کی گشتی ده بینین زۆربه ی ئەو گوناها نه ی که خوای گه وره ئاماژه ی پی کردوه و

رینمایی ئوممه ته که ی کردوه بوّ بیده نگی له کاتی کدا که هیچ به رژه وه ندی یه کی دینی و دونیایی تی دا به دی نه کریّت و ده فه رمیّت:))

(((۱).

واته: هه رکه سیک برپوای به خوا و رۆژی دوا ی هه یه ئەوا با یان قسه ی چاک بکات یان با بی ده نگ بیّت .

وه له فه رموو ده یه کی تر دا به خته وه ری ئاده می زاد ده به سستی ته وه به بی ده نگی یه وه، وه ک فه رموو یه تی:

(((۱).

واته: هه رکه سیک بی ده نگ بیّت (واته: له خراپه وتن) ئەوه رزگاری بووه .

هه روه ها (ﷺ) هاوه لی پیغه مبه ر (ﷺ) ده فه رمیّت: (خۆتان فیّری بی ده نگی بکه ن هه روه ک چۆن خۆتان فیّری قسه کردن ده که ن، چونکه بی ده نگی وشیا ری یه کی مه زنه) .

لی ره دا پرسیا ری ک دیت ه پی شه وه، ئەویش: ئایا بی ده نگی حوکی چی یه له ئیسلامدا؟

() : () .

() : () .

()

هه موو زانايانى ئىسلام كۆدهنگن له
سه ر ئه وهى كه هه ركه سيك جوين بدات
يان سو كايه تى بكات به خوا و پيغه مبه ر
(ﷺ) و ئاييىنى ئىسلام ئه وه كافر و بى
باوه ربه ، چونكه باوه ره ينان به
په روه ردگار داده مه زريت له سه ر
برياردانى ئه وپه رى گه و ره يى و
خوشه ويستى ته واو بو خواى گه و ره ، له
گه ل ملكه چى و به ندايه تى و گوپرايه لى
فه رمانه كانى ، هه روه ها به پاك پراگرتنى له
هه موو كه م و كوڤرى و ناته واوى يه ك ، به
هه مان شيوه باوه رى هيچ كه سى
دانامه زريت هه تا برودار نه بيت به و
ئاييىنى كه په روه ردگار وه ك كۆتا ئايين
ناردى بو ئاده ميزاد هه تا پوژى دوايى ،
چونكه ته نها ئه و ئاييىنه په سه ند كراوه
لاى په روه ردگار ، له گه ل برياردانى ريز و
خوشه ويستى و گوپرايه لى و به راستى
زانينى پيغه مبه رى پيشه وا (ﷺ) ، به لام
جوين دان و سو كايه تى كردن به خوا و
پيغه مبه ر و ئىسلام ده بيته هو كارى
سه ره كى هه لوه شان دنه وهى ئه و ئيمانه ،
به لگه شمان بو ئه م قسانه مان ئه م
ئايه ته يه كه خواى گه و ره ده فه رميت :

پيغه مبه ريش (ﷺ) ئوممه ته كه ي لى
ئاگادار كرووه ته وه له ناو مو سلماناندا
زور به رچاون : وه ك بلئى : ئه و ده قه
شه رعى يانه ي كه ده رباره ي زمان هاتوون
په يوه ندى به ئيمه ي مو سلمانه وه نى يه !
په نا به خوا .

بويه به پيوستى ده زانم بچينه به ر
رؤشنايى قورئان و فه رمايشته كانى
پيغه مبه ر (ﷺ) بو تيشك خستنه سه ر
ئه و تاوانانه ي كه په يوه ندارن به زمانه وه
هه ي كه برتين له مانه ي خواره وه :

يه كه م : جوين :

جوين : برى تى يه له گشت ئه و قسه و
وتنانه ي كه مه به ستى پى به كه م زانين و
گالته پيكردن و سو كايه تى پى كردن بيت
و ببى ته مايه ي ئازار دانى هه ست و
ده رونى كه سانى به رامبه ر .

جويندانيش ده كريت به دووبه شى
سه ره كى يه وه :

يه كه م : جويندان به خواى گه و ره ، يان
به پيغه مبه ر (ﷺ) ، يان به ئاييىنى
ئىسلام ، ئه مه ش كو فره و له
هه ركه سيكه وه بوه شى ته وه كافر ده بيت .

لۆمه کردن) دوچارى نه فره تی خودا دهبن

له دونیا و قیامه تدا وهك ده فرمیت:

[:] .
 [:] .

واته: ئه و كه سانه ی ئازاری خودا و پیغه مبه ر (ﷺ) ده دن به جوین دان و کوفر کردن و سوکایه تی پی کردنیان خودا نه فره تی لی کردن و سزایه کی سهر شوپرکه ری بو داناون .

شیخ (عبدالعزیز بن باز رحمه الله) له وه لامی پرسیاریکدا که ئاراسته ی کرابوو له سهر حوکمی جوین دان به خوای گه وره و پیغه مبه ر (ﷺ) و ئاینی ئیسلام ده فرمیت: (جوین دان به ئاینی ئیسلام یان خوای گه وره یان یه کی له پیغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) گه وره ترین تاوان و خراپه یه و به گه وره ترین هۆکاری هه لوه شانندنه وه ی ئیمانی ئه و که سه داده نریت، وه ئه گه ر ئه و که سه خوی به موسلمان بزانیت ئه و به و په فتاره ی به هه لگه راوه (مرتد) ده ژمیردریت، پیویسته داوای په شیمان بونه وه ی لی بکریت، وه ئه گه ر په شیمان

[:] .

واته: ئه ی پیغه مبه ر (ﷺ) پییان بلی ئایا ئیوه به خودا و ئایه ته کانی و پیغه مبه ره که ی گالته تان ده کرد، ئیتر بی سوده پاکانه مه که ن چونکه به راستی ئیوه کافر بوون پاش باوه ر هینانتان .

هه روه ها هه مان حوکمی کافر بوون هه یه بو ئه و که سانه یش که گوئی ده گرن و ئاماده دهبن له و کوپر و دانیشتنانه ی که جوین و سوکایه تی تیدا ده کریت به خودا و ئیسلام و پیغه مبه ر (ﷺ) و لییشی بی ده نگن، خوای گه وره به راشکاوی له م باره یه وه فه رموو یه تی:

[:] .

هه روه ها ئه و که سانه ی که وا ئازاری خودا و پیغه مبه ر (ﷺ) ده دن به (جوین، ته شه ردان، وشه ی ناشایسته و

پوژی دواوسی ریژ و گه وره بی و خوشه ویستیان له دل و دهرونی موسلماناندا بمینیتته وه وهک خوی گه وره ده فهرمیت: ﴿

﴿ [:] .

واته: ئەوانه ی که پیشهنگی یه که می کاروانی پامالینی کوفر و سته م بوون له کوچکه ران و پشتیوانان و ئەوانه ی که به چاکی شوینیان که وتوون خوا لیان پازی بووه و ئەوانیش له خوا پازی بوون، وه باخهکانی به هه شتی بو ئاماده کردوون که چهنده ها پووبار به ژیر کۆشک و باخهکانیدا دهروات و به هه میشه یی تییدا ده میننه و ئەمهش دهسکه وتیکی زور گه وره یه .

بویه پیغه مبهەر (ﷺ) ئومه ته که ی ترساندوو له جویندان و سوکایه تی کردن به هاوه لانی و فهرموویه تی:

نه بووه پیویسته بدریته دادگای شه رعی و له لایه ن دهوله ته وه حوکمی شه رعی له سه ر پیاده بکریت) .

موسلمانانی به ریژ خۆت پیاریزه له م هه لدیره ناهه مواره و له م ریگه ترسناکه چونکه ئەو که سه ی که جوین بدات یان سوکایه تی به خوی گه وره و ئایینی ئیسلام و پیغه مبهەر (ﷺ) به گویره ی دهقهکانی قورئان و سوننه ت و کۆدهنگی زانایان کافر و بی باوه ره .

دووهم: جویندان به جگه له خوی گه وره و پیغه مبهەر (ﷺ) و ئایینی ئیسلام، ئەمهش له چه ند جوړیک پیک هاتوو که ئەمانه ن:

(۱) جویندان به هاوه لانی پیغه مبهەر (ﷺ):

هاوه لانیش له و به ریژانه پیک دین که هاوړی ی دلسۆزی بانگه وازی پیغه مبهەر (ﷺ) بوون و ئەوانه ن که سه ره وت و گیانی خویان به خت کرد له پیناوی سه رخستنی بانگه وازی یه کخوایه رستی، وه ئەوانه ن که په ره رداگار له قورئانی پیروژدا باسی پیشبرکی و چاکه کاری ئەوانمان بو تۆمار دهکات بو ئەوه ی هه تا

)

((^(۶)

واته: ههركه سيك جوین به هاوه لانیم
بدات ئەوا له عهتهی خوا و فریشته كان و
هه موو خه لگی له سهر بیته .
وه له باره ی گه وره یی هاوه لانه وه
پینغه مبهه ر (ﷺ) فه رموویه تی:

)

((^(۷)

واته: جوین به هاوه لانیم مه دن، جوین
به هاوه لانیم مه دن، سویند به و خویه ی
گیانی منی به دهسته ئە گه ر که سیك له
ئیه به ئە ندازه ی چیا ی ئوحد ئالتون
به خشیتته وه پاداشته که ی ناگاته مشتیک
یا نیوه مشتیک ی هاوه لانیم .

که واته پاره ی ئە م ده قانه ئە و مانایه
ده گه یه نیت که جویندان و سوکایه تی
کردن به هه رکه سی له هاوه لانی پینغه مبهه ر
(ﷺ) به بی جیاوازی مایه ی بی زراوی و
نه فره ت لیکراوی خاوه نه که یه تی، چونکه

() : () .
() : () .

هه موو زانایانی ئیسلام کۆ ده نگن له سهر
عه داله تی هاوه لانی پینغه مبهه ر (ﷺ)،
له بهر ئە وه ی ئە وان هۆکار ی گه یان دنی
ئایینی پیرۆزی ئیسلام بوون به
ئوممه ته که ی، بۆیه جوین پیدان و
به گومرا زانیان ده بیته مایه ی به گومرا
زانینی هه موو ئوممه ته ی ئیسلام، چونکه
ئە گه ر ئوممه تیك پینشینان و هاوه لانی
پینغه مبهه ر که ی گومرا و سهر لی شیواو
بن ئە وا ئە و ئوممه ته خراپترینی
ئوممه ته! بۆیه زانایان ده فه رموون:

(خۆشه ویستی هاوه لانی به شیکه له
ئایین و ئیمان و چاکه کاری، به
پینچه وانه وه رق لیبوون و جوین پیدانان
به شیکه له کوفر و دوو پوو یی و
سهر که شی) .

(۲) جویندان له نیوان یه کتریدا (له
نیوان موسلماناندا):

ئهمه ش بریتی یه له گشت ئە و قسه و
باسانه ی که ده بیته مایه ی تورپه بوون و
ئازار دانی دل ی به رامبه ر، له م باره یه وه
() ده فه رمیت: به
پینغه مبهه ر (ﷺ) ووت: ئامۆژگاریم بکه،
له وه لامدا فه رمووی: (() .

دهدات؟! ئەوئش فهرمووی: جوئن دهدات به باوکی که سئک، که سه که ش جوئن دهدات وه به باوکی ئەو، وه جوئن دهدات به دایکی که سئک که سه که ش جوئن دهدات به دایکی ئەو .

ئەمه ئەگەر که سئک ببئته هۆکاری مایه ی جوئن پئدانی دایک و باوکی له لایه نی که سانی تره وه به گوناھی گه وره ناوزه ر بکری ئایا تاوانی ئەو که سانه ئەبئت چه ند گه وره بئت که خۆی ههستی و راسته وخۆ جوئن به دایک و باوکی خۆی بدات یان ئازاریان بدات؟! .

ههروه ها پئغه مبه ر (ﷺ) ده فه رمئت:

((() .))

واته: جوئندان به مرۆقی موسلمان ده بئته هۆی فاسق بوونی جوئن دهره که . به گوئره ی ئەم فه رمودانه جوئن دان به دوو لایه ن ئەنجام ده درئت: لایه نئک سته م کار و ده ست پئش خه ره که به ره و چه قی گونا هه هه ره گه وره کان و تاوانه زه قه کانی برده وه و ده بات، لایه نی دووه م که سته م لئکراو و جوئن پئدراوه

() : () .

واته: جوئن و قسه ی ناشرین به که س نه لئیت، کاریگه ری ئەم ئامۆژگاری یه ئەوه نده ره نگدانه وه ی هه بوو له سه ر جابر ته نانه ت جوئنی به کۆیله و ئازهلئش نه دهدا، له درئزه ی ئامۆژگاری یه که یدا پئغه مبه ر (ﷺ) پئی فه رموو:

)

((() .))

واته: ئەگەر که سئک جوئنی پئدایت یان تانه ی لئدایت به شتئک که ئەو پئی ده زانئت و له تۆشدا هه بوو، به لام تۆ ئەو عه بیدار مه که به و که م و کوپی یانه ی که تۆ ده یزانی و له ودا هه یه .

ههروه ها پئغه مبه ر (ﷺ) فه رموویه تی:

)

: ! : ((() .))

واته: یه کئکه له تاوانه گه وره کان که ئاده میزاد جوئن به دایک و باوکی خۆی بدات، و ترا ئەی پئغه مبه ری خوا: ئایا که س جوئن به دایک و باوکی خۆی

() : () .

() : () .

پییوسته و باشتره ئارام بگریت و وهلام نه داته وه، ئەگەر زۆر ناچار بوو دروسته بهرگری له خوئی بکات به و وشه و زاراوانه ی که خودا پیی پازییه و سنوری شه رع نه به زینیت، بو پششت راستکردنه وهی ئەم چه مکه پیغه مبه ر (ﷺ) ده فهرمیت:

))

(((۱۱)

(۳) جویندان به مردووه کان:

ئەم جویره ییش دیارده یه کی زۆر باوه له ناو کۆمه لگه دا، ده بینیت خه لک له گه ل هه لچونیا ندا یان له کاتی ناکۆکی و نارپیکیدا یه کسه ر جوین و قسه ی نارپه وا به مردووی یه کتر ده دن، که چی پیغه مبه ر (ﷺ) به ره له ستی له م په فتاره دزیوه کردووه و فه رموویه تی:))

((()

واته: جوین به مردووه کان مه دن چونکه ئەوان گه یشتون به مافی خویمان له وهی که پیشیان خستوه به چاک بیت یان به خراپ .

() : () .

() : () .

که واته به هیچ شیوه یه ک په وا نییه جوین و قسه ی ناشیرین به هیچ مردوویه ک بووتریت، مه گه ر که سیک ریبازیکی چه وتی گردبیته بهر و موسلمانانی چه واشه کردبیت ئەو کاته دروسته له پاش مردنی چه واشه کاری یه کانی بوتری و بخریته پروو بو وریا کردنه وهی موسلمانان .

(۴) جویندان به کات و پوژگار و

سه رده م:

ئاشکرایه جوین دان و قسه وتن به پوژگار و زه مانه بیروباوه پی (ده هری یه کانه) که باوه پریان وابوو هاتن و پوشتنی زه مان و پوژگار کاریگه ری ته واو و سه ره کی هه یه له مردن و ژیان و ده سه لاتداری و بی ده سه لاتی خه لکدا، وه هه موو پووداوه کانیا ن ده دایه پال شه و و پوژ و نکولی ده سه لاتی په روه ردگاریان ده کرد، به لام لای هه موو که سیکی ژیر ئاشکرایه که زه مانه مهیدانی پوداوه کانه نه ک بکه ر و دروستکه ری کاروباری ئاده میزاد بیت، چونکه کار به ده ست و هه لسه ورپینه ری ئەم ژیا نه به وورد و درشتی یه وه ته نها و ته نها خودای بالا دهسته .

بەرز دەبیتەو، ھەرۆك پىغەمبەر (ﷺ)
ئامازە دەكات و دەفەرمىت:
))

((() .

واتە: جوین بە (تا) مەدە چونكە بە
پاستى گوناھەكانى مرؤفە لادەبات ھەرۆك
چۆن كورەى ئاگر ئاسن لە خەوش و خاك
پاك دەكاتەو .
بە پىي ئەم فەرموودەيە جوین دان
دروست نىيە بە نەخۆشىيەكان بە
تايبەتى (تا) لەبەر ئەوئەوى بە ويستى
پەرۆردگارە و پەرۆردگارىش پاكىتى
مرؤفەكانى دەوئەت .

(٦) جویندان بە با:

بـــــــــــــــــا يەكئەكە لە دروست كراوہ
گوپرايەلەكانى پەرۆردگار و سەربازئەكە
لە سەربازە بە زەبرەكانى، ھەندى جار بە
سزا دەينيرئەتە سەر زەوى و ھەندى
جارىش بە سۆز و بەزەيى، وەك پىغەمبەر
(ﷺ) دەفەرمىت:
))

() : () .

لە فەرموودەيەكى قودسىدا ھاتووە
خوای گەرە دەفەرمىت:))
(((١٣) .

واتە: ئادەمیزاد جوین بە کات و زەمان
دەدات، وە من (واتە: خوای گەرە) بە
دیهینەر و بەرپۆه بەرى زەمانم و شەو و
رۆژ بە دەستى من فەراھەم دئەت .
كەواتە جوین دان بە زەمانە فراوانە و
ناوەرۆكەكەى جوین دانە بە خاوەنى
زەمان كە خوای گەرەيە، جوین دانىش
بە خودا حوكمەكەى پوونە ! .

(٥) جوین دان بە نەخۆشى (لەرز و
تا):

ھەموو ئەو ئازار و نەرەحەتیانەى كە
بەسەر موسلماناندا دئەت بە فرمانى
پەرۆردگارە و بۆ تاقى كردنەوئەى ئەو
كەسەيە، بۆيە پئويستە بە ئارام بئەت و
چاوەروانى پاداشت بئەت نەك پئى پەست
و دلگران بئەت و قسەى ناشيرين بە
دەمیدا بئەت، چونكە دەبئەتە ھۆى
سەرىنەوئەى گوناھەكانى و پلە و پایەى

() : () .

((() .

واته: با به شیکه له میهره بانی خودا، هندی جار هه لده کات ده بیته هوی خیر و بهر کهت بو به نده کان و هندی جاریش ده بیته نه شکه نجه و زیان بویان، هرکاتیک هات به پروتانا جوین و قسهی ناشیرینی پی مه لئین، داوی خیر و فه په که هی له په روهردگار بکه ن، په ناشی پی بگرن له شه پ و زیانی .

لیره دا دهره که ویت جوین دان به با و هاوش پیوه کانی وهک: (بـارـان، گه رده لولول، گه رمایی خور، تاریکی شه و ... هتد) کاریکی ناپه سه نده و نارپازی بوونه به شوینه واری فهرمانه کانی خودای گه وره .

(۷) جویندان به که له شیر:

له ناو گشت توژی زینده وهره کاندای پلهی به ریز و به ریز تر هه یه، به م پیوه ره له ناو په له وهره کاندای که له شیر لای خودای گه وره به ریزتره له هاوچه شنه کانی، نه مهش له بهر نه وهی

خودای په روهردگار توانای ده داتی له کاتی خویندن و قووله یدا فریشته به ریزه کان ببینیت و به دهنگی خوش خه لکی بیدار بکاته وه بو به ندایه تی و نویژ و ... هتد .

بویه پیغه مبهه (ﷺ) فه رموویه تی: ((() .

واته: جوین به که له شیر مه دن چونکه خه وتوه کان بیدار ده کاته وه بو نویژ کردن و خواپه رستی .

له مه وه بومان ئاشکرا ده بیت که جوین دان به که له شیر یه کیکه له سهه پیچی یه کانی پیغه مبهه (ﷺ)، هه روه ها پیچه وانهی ئاداب و ئاکاره کانی ئایینی پیروزی ئیسلامه .

چاوه پروانی زنجیره ی دووم بن

بن شاه الله...

وصلی الله وسلم علی نبینا محمد و علی آله و صحبه أجمعین

() : () .

() : () .

ناماده‌کردنی : ماموستا محمد عبد الرحمن / که‌لار

واته : هاوکاری یکتتر بکتن له سهر چاکه کاری و خوپاریزی کردن له تاوان . شیخ () فهرموویه‌تی : (التعاون) هاوکاری کردن : یارمه‌تی دانی یه‌کتر ده‌گه‌یه‌نیت، به‌وه‌ی که خه‌لک هه‌ندیکیان یارمه‌تی هه‌ندیکی تریان بدهن له سهر چاکه کاری و خوپاریزی کردن له تاوان، (البر) : بریتی‌یه له کردنی چاکه، وه (التقوی) بریتی‌یه له خوپاریزی کردن له خراپه و تاوان . جا ئه‌وه‌ی که چاکه‌ی تی‌دایه هاوکاری کردن تی‌یدا بریتی‌یه له‌وه‌ی که یارمه‌تی برادره و هاوه‌له‌کته بده‌یت له سهر کردنی ئه و چاکه‌یه و کار ئاسانی کردن بؤ ئه‌نجام دانی . . .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

یازده‌یه‌م : هاوکاری کردن و به‌دهم یه‌کتره‌وه هاتن ((التعاون والتکاتف)) : یه‌کیکی تر له مافه‌کانی موسلمان به سهر برای موسلمان‌یه‌وه بریتی‌یه له : هاوکاری کردنی یکتتر له سهر چاکه کاری و خوپاریزی کردن له تاوان و به‌دهم یکتتره‌وه هاتن له کاتی ته‌نگانه و ناهه‌مواری و نارپه‌حه‌تی‌دا :

⊞ : [:] ⊞ .

... [...]^(۱).

واته: هر كه سيك له پيويستي براي
 موسلمانيدا بيت ئهوا خوا له پيويستيدا
 دهبيت، و هر كه سيك نارهحه تيهك له
 سهر موسلمانيك لابهريت ئهوا خوا
 نارهحه تيهك له نارهحه تيهكاني
 قيامه تي له سهر لاده بات ...

شيخ () فرمويه تي:
 (ئهگه تۆ له هاوكاري كردني براكه تدا
 بيت به جي به جي كردني
 پيداويستي يهكاني و يارمه تي داني بۆ
 دابين كردني، ئهوا خواي پايه به رز
 يارمه تيت ده دات له پيداويستي يه كاندا و
 هاوكاريت ده كات بۆ دابين كردني وهك
 پاداشتيكي به رامبه ر به يه كتر)^(۱).

وه () فرمويه تي:
 (له پيوايه تيكي تر دا هاتووه: خواي
 په روه ردگار له هاوكاري به نده كه يدايه
 چه نديك به نده له هاوكاري براي
 موسلمانيدا بيت ...

()
 ():
 (/):

وه ئه وه ي كه خراپه ي تيدا يه هاوكاري
 كردن تيدا بریتي يه له وه ي كه برادر و
 هاوه له كه ت وريا و ئاگادار بکه يته وه له و
 خراپه يه و تا له توانا تيشدا هه يه ريگري
 لي بکه يت بۆ ئه نجام نه داني، و
 ئاموزگاري ئه و كه سه يش بکه يت كه
 ده يه وي ت ئه نجامي بدات به نه كردني ئه و
 خراپه يه به م شيوه يه .

(البر): بریتي يه له كردني چا که، وه
 هاوكاري كردن تيدا بریتي يه له وه ي كه
 يارمه تي بده يه ت و کارناساني بکه يت بۆ
 خه لک له سهر ئه نجام داني، وه (التقوى)
 بریتي يه له خو پاريزي كردن له خراپه و
 تاوان، وه هاوكاري كردن تيدا بریتي يه
 له وه ي كه ببیته ريگرو به ربه ست له
 نيوان خه لک و ئه نجامداني ئه و خراپه يه دا،
 وه وريا و ئاگاداريان بکه يته وه له و
 خراپه يه ...)^(۱).

():

(/):

باوه پربه خو بـوونی تاوه کو
 نارپهحه تییه که ی له سهر لاده چیت، وه
 ئەگەر نارپهحه تییه که غم و په ژاره بوو
 ئەوا لابردنی به وه ده بییت که دللی
 بده یته وه و باری سهر دللی که م بکه یته وه
 و بۆی پرون بکه یته وه که وا ته نگانه کان
 بهرده وام نابن، و بهرده وامی حاله تیک
 مه حاله، و بۆشی پرون بکه یته وه که ئەو
 تهنگی و نارپهحه تییه چه ند پاداشتی
 گه وری تیدایه، تاوه کو نارپهحه تییه که ی
 له سهر که م بیته وه^(۱).

**دوانزه یه م: خو پاراستن و خو دوور
 راگرتن له سیفه ته خراپه کان له ناستی
 یه کتردا ((التحرز والابتعاد عن الصفات
 السيئة تجاه بعضهم البعض)):**

بنه ما و بنچینه () له م خاله دا
 بریتییه له ئایه تی () ی سوره تی
 () و فهرمووده که ی ()
 () (ﷺ):

وه ئەم فهرمووده یه هاندانی تیدایه بۆ
 هاوکاری کردنی یه کتر و به چاکه
 هه لسوکه وت کردن و کراوه یه تی له پروی
 یه کتردا، وه ئەوه شی تیدایه که پاداشت
 له جووری کرداره کان ده بییت^(۱).

ههروه ها شیخ ()
 فهرموویه تی: (نارپهحه تی ئەو تهنگی یه
 تانی که دیت به سهر مرؤفدا و ناهه مواری
 ده کات، و ههست به غم و په ژاره
 ده کات، جا ئەگەر ئەم تهنگی و
 نارپهحه تییه له سهر براههت لابه رییت ئەوا
 خوا نارپهحه تییه که له نارپهحه تییه کانی
 قیامه تی له سهر لاده بات .

وه لابردنی نارپهحه تییه کان به چه ند
 شیوازیك ده بییت:

ئەگەر نارپهحه تییه که مالی و مادی
 بوو ئەوا لابردنی به وه ده بییت که ئەوه نده
 مال و ماده ی بده یتی که
 نارپهحه تییه که ی پی لاده برییت، وه ئەگەر
 مه عنه وی بوو ئەوا به سوور بوون له سهر
 گیپرانه وه ی (مه عنه ویاتی) و گیپرانه وه ی

() : (/)

(

: () .

() : (/) .

[:

واته: ئه‌ی ئه‌و كه سانه‌ی باواپ و ئيماننان هیناوه خۆتان به دوور بگرن له زۆربه‌ی گومانه‌كان چونكه هه‌ندیک له گومانه‌كان تاوانه، و چاودیڤی یه‌كتر مه‌که‌ن، و غه‌یبه‌ت و زه‌می یه‌كتر مه‌که‌ن .. ئایا یه‌كێك له ئیوه پێی خۆشه‌که‌وا گۆشتی برای خۆی بخوات به‌ مردویی که پیتان ناخۆشه، و خۆپاریزی بکه‌ن له پێچه‌وانه‌ کردنی فه‌رمانه‌کانی خوا و تاوانکاری .. خوای په‌روه‌ردگار لێبوورده و به‌ به‌زه‌یی‌یه .

: (ﷺ)

))) : (ﷺ)

واته: ئامان ووریای گومان بن چونکه گومان درۆترین ووته‌ی ده‌روونه، و چاوه چاوه مه‌که‌ن بۆ موسلمانان، و جاسوسی

() () : () () : () :

] [] [] []

جار ئاماژه‌ی کرد بۆ سنگی -، به‌سه بۆ خراپیتی موسلمان که به چاوی سووک و کهم ریزه‌ی‌یه‌وه سه‌یری برای موسلمانان بکات، هموو موسلمانیک خوین و مال و ناموسی حه‌رامه له سه‌ر موسلمان .

خوا سه‌یری لاشه و وینه‌تان ناکات به‌لکو سه‌یری دل و کرده‌وه‌کانتان ده‌کات - وه به په‌نجه‌کانی ئاماژه‌ی کرد بۆ سنگی -، وه فه‌رمووی: سویند به‌و خویه‌ی که نه‌فس و ده‌روونی منی به ده‌سته دوو کهس نی‌یه خۆشه‌ویستی به‌کتر بن و جیاوازی بکه‌وینته نیوانیان‌ه‌وه ئیلا به هۆی تاوانیک‌ه‌وه نه‌بی‌ت که یه‌کیکیان ئه‌نجامی داوه، هه‌روه‌ها فه‌رمووی: موسلمان شه‌ش مافی هه‌یه به سه‌ر موسلمان‌ه‌وه: دوعای بۆ ده‌کات ئه‌گه‌ر پزمی، و سه‌ردانی ده‌کات ئه‌گه‌ر نه‌خۆش کهوت، و ئامۆژگاری ده‌کات ئه‌گه‌ر دیار نه‌بوو یان ئاماده‌ش بوو، و سه‌لامی لی ده‌کات ئه‌گه‌ر پی‌ی گه‌یشت، و وه‌لامی ده‌داته‌وه ئه‌گه‌ر ده‌عوته‌ی کرد، و شوینیشی ده‌که‌وینت ئه‌گه‌ر مرد، وه قه‌ده‌غی کردوو موسلمان قسه له‌گه‌ل

مه‌که‌ن، و پیش‌برکئی مه‌که‌ن بۆ دونیا، و حه‌سودی به‌یه‌کتر مه‌به‌ن، و نرخ‌ی شتومه‌ک له سه‌ر یه‌کتر گران مه‌که‌ن، و رقتان له یه‌کتر نه‌بی‌ت، و پشت له یه‌کتر هه‌لمه‌که‌ن، و مامه‌له و کپین و فرۆشتن مه‌که‌ن به سه‌ر مامه‌له‌ی یه‌کتر، و خوازینی ژن مه‌که‌ن به سه‌ر خوازینی براتان تاوه‌کو ئه‌وه ماره‌ی ده‌کات یان وازدینیت، وه ببن به برای یه‌کتر .

موسلمان برای موسلمانان سه‌تم و زولمی لی ناکات، و خیانه‌تی لی ناکات، و درۆی له گه‌لدا ناکات و به درۆشی ناخاته‌وه، و ده‌ست به سه‌ری ناکات، و سه‌رشۆری ناکات، و به چاوی سووک و کهم ریزه‌وه سه‌یری ناکات، وه هه‌ر که‌سیک له پیوستی برای موسلمانانیدا بی‌ت ئه‌وا خوا له پیوستیدا ده‌بی‌ت، وه هه‌ر که‌سیک نار‌ه‌حه‌تی‌یه‌ک له سه‌ر موسلمانیک لاب‌ه‌ری‌ت ئه‌وا خوا نار‌ه‌حه‌تی‌یه‌ک له نار‌ه‌حه‌تی‌یه‌کانی قیامه‌تی له سه‌ر لاده‌بات، وه هه‌ر که‌سیک عه‌یبه و کهم و کورپی موسلمانیک دابپۆشی‌ت ئه‌وا خوا عه‌یبه و کهم و کورپی داده‌پۆشی‌ت له قیامه‌تدا، له خوا ترسان ئا لی‌ره‌دایه - سی

﴿ .. ﴾

:((

() (فەرموویەتی:

(فەرموودەى "ئامان وریا بن له گومان
 بردن به یه کتر" مەبەست پیی ئەوه
 نییه که وازبەینریت له کارکردن به و
 گومانەى کهوا زۆرجاریک حوکمه
 شەرعیه کانی پیوه بەنده، بەلکو
 مەبەست ئەوه یه وازبەینریت له گەپان و
 بەجیهینانی ئەو گومانەى که زەرەر و
 زیانی ههیه به گومان پیبراو، ههروهها
 لهو گومانەى که دهکهوێته ناو دلەوه به
 بی بهلگه، چونکه سه رهتای گومان
 بریتیه له خوتوره ووتەى دەررون که
 ناتوانریت رەت بکریتهوه، وه ئەوهش که
 مروّف توانای به سهردا نه بیت ئەرک و
 ته کلیفی پی ناکه ویتە سهرو ئەم
 فەرموودەیهش پال پشتی ئەمه دهکات:
 پیغه مبهەر (ﷺ) فەرموویەتی "خوا
 چاوپۆشی ئەوهی کردوو به ئوممه ته که م
 که دەررونی پیی پاده گه یه نیت" ..

وه () فەرموویەتی: واته:

مه بهست به گومان لیردا بریتیه له
 تاوانبار کردنیك که هۆکاری نییه وهکو

موسلماندا نهکات و پشتی لی هه ل بکات
 زیاتر له سی پۆژ .

):

():

واته: ئەم فەرموودەیه فەرموودەیهکی
 زۆر گه وره یه و چه ندین سوود و ئاکار و
 ئادابی له خو گرتوو که موسلمانان
 پیویستیان پییان ههیه .

: () :

" (....) .

واته: مەبەست به "موسلمان برای
 موسلمانە" بریتیه له: برایه تی ئیسلام .
 له م ئایهت و فەرموودەیهوه بۆمان
 دەرده که ویت چه ندین سیفه تا و ره وشت و
 ئاکاری خراب هه یه کهوا پیویسته
 خوپاریزی لی بکریت و خو لی به دوور
 رابگریت له ناستی یه کتردا کهوا بریتین
 له:

گومانی خراب بردن به یه کتر

() (/) :

() (/) :

ئەوێ هێ که سێک پیاویک تاوانبار بکات به خراپه‌کاری به بی ئەوێ هێ شتیکی پیوه دیار بیټ که داخواری ئەو هێ بکات، بۆیه له بهر ئەمه به‌دوایدا فه‌رموویه‌تی: "چاودیڤیری یه‌کتر مه‌که‌ن" چونکه مرؤفـ خوتوره‌ی تاوانبارکردن که‌وته ده‌روونی یه‌وه ده‌یه‌ویټ به‌ دوایدا بگه‌رپټ بۆ جی‌به‌جیکردن و به‌ دیهینانی بۆیه چاودیڤیری ده‌کات و لی ده‌کۆلټه‌وه و ده‌گه‌رپټ و ده‌بیسټ له بهر ئەمه ئەوێ لی‌قه‌ده‌غه کراوه .

وه ئەم فه‌رمووده‌یه گونجاوه له گه‌ل ئەم ئایه‌ته‌دا که خوای گه‌وره تی‌دا فه‌رموویه‌تی: ﴿خۆتان به‌ دوور بگرن له زۆربه‌ی گومانه‌کان چونکه هه‌ندیک له گومانه‌کان تاوانه‌، و چاودیڤیری یه‌کتر مه‌که‌ن، و غه‌یبه‌ت و زه‌می یه‌کتر مه‌که‌ن﴾ جا دیڤه‌ندی ئایه‌ته‌که به‌لگه‌یه له سه‌ر فه‌رمان کردن به‌ پاراستنی سومعه‌تی موسلمان به‌و په‌ری پاریزگاری له بهر پێشکه‌وتنی ریگرتن و قه‌ده‌غه‌کردنی رۆچوون له شکاندنی سومعه‌تی موسلمان به‌ گومانی خراپ بردن، جا ئەگه‌ر گومانکار بلټ: من

ده‌گه‌رپټ بۆ ئەوێ دانیام، ئەوا پی‌ی ده‌وترټ: چاودیڤیری یه‌کتر مه‌که‌ن، جا ئەگه‌ر ووتی: من دانیام بووم به‌ بی چاودیڤیری کردن، ئەوا پی‌ی ده‌وترټ: غه‌یبه‌ت و زه‌می یه‌کتر مه‌که‌ن . . . (١)

٢ - چاودیڤیری کردنی یه‌کتر ﴿وَلَا تَجَسَّوْا﴾ و گه‌ران به‌ دوای که‌م و کوپی یه‌کتردا ((وَلَا تَجَسَّوْا)):

/ چاودیڤیری کردنی یه‌کتر

﴿وَلَا تَجَسَّوْا﴾:

() (فه‌رموویه‌تی: له

به‌ر ئەوه فه‌رموویه‌تی: "چاودیڤیری یه‌کتر مه‌که‌ن" چونکه مرؤفـ خوتوره‌ی تاوانبارکردن که‌وته ده‌روونی یه‌وه ده‌یه‌ویټ به‌ دوایدا بگه‌رپټ بۆ جی‌به‌جیکردن و به‌ دیهینانی بۆیه چاودیڤیری ده‌کات و لی ده‌کۆلټه‌وه و ده‌گه‌رپټ و ده‌بیسټ له بهر ئەمه ئەوێ لی‌قه‌ده‌غه کراوه) .

/ گه‌ران به‌ دوای که‌م و کوپی

یه‌کتردا ((وَلَا تَجَسَّوْا)):

() : (/) .

قسه و باسی نیوان خه لک، و ئه مهش
() گپراوی یه ته وه له

(هوه که یه کیکه له شوینکه وته
بچوکه کانی صه حابه ()، وه

ووتراوه: به خاله وه (تَجَسُّوا) بریتی یه
له گه پان به دواى ناوه پوکى شته کاندای

زیاتریش بو خراپه ده ووتریت، وه به بی
خال (تَجَسُّوا) بریتی یه له گه پان به

دواى ئه و شتانه دا که به چاو و گوئی
ههستیان پی ده کریت و ده دوزینه وه و

() ئه م ووته یه ی هه لباردوو و به
په وای زانیوه، وه ووتراوه: به خاله وه

(تَجَسُّوا) بریتی یه له گه پان و
ووردبونه وه ی که سیك به دواى شتی کدا

له پیناو که سیکی تردا، وه به بی خال
(تَجَسُّوا) بریتی یه له گه پان و

ووردبونه وه ی که سیك به دواى شتی کدا
بو خوی و ئه م ووته یه ش هه لبارتیردراوی

() ه .
وه حاله تیک هیه ده رده هینریت و جیا

ده کریته وه له قه ده غه کراویتی چاودیبری
کردنی یه کتر ئه ویش بریتی یه له و

حاله ته ی که ئه گه ر چاودیبری کردن ته نها
پینگایه ک بوو بو پزگار کردنی که سیك له

() :

"

...

:

:

واته: مه گه پین به دواى که م و کوپى
خه لکدا و شوینی مه که ون .

هه روه ها فه رموویه تی: (بنه وای ئه م

ووشه یه (تَجَسُّوا) به بی خال له
() وه وه رگپراوه که یه کیکه له

پینج ئه ندامه هه ستیاره که، وه (تَجَسُّوا)
به خاله وه له () هوه وه رگپراوه به

واتای تا قیکردنه وه ی شت به ده ست که
ئه ویش یه کیکه له ئه ندامه هه ستیاره کان،

که واته ئه وه ی که به بی خاله
(تَجَسُّوا) گشت گیرتر و به رفراوان تره،

وه () فه رموویه تی:
هه ردووکیان یه ک واتایان هه یه، وه ()

() فه رموویه تی: به خاله وه
(تَجَسُّوا) بریتی یه له گه پان به دواى

که م و کوپى یه کتردا و به بی خال
(تَجَسُّوا) بریتی یه له گوئی گرتن بو

تیاچوون، بو نموننه وهك ئەوهی كه سیکی باوه رپی کراو هه وال بدات كه وا فلانه كه س كه سیکی تری بردووه بو چۆله وانیه كه بو ئەوهی بیکوژیت به زولم و سته مکاری، یان ئافره تیکی بردووه بو ئەوهی زینا و داوین پیسی له گه لدا ئەنجام بدات، ئا له م حالهت و شیوازه دا دروسته چاودیتری بکریت و بگه پیت به دواي ئەوه دا له ترسی له دهست ده چوونی کاتی فریاکه وتنی . . . () .

غەیبهت و زهم کردنی یه کتر:

() فهرموویه تی: (جیاوازی هیه له نیوان زانایاندا سه بارهت به پیناسهی (غەیبهت) و حوکمه که ی، جا سه بارهت به پیناسهی (غەیبهت):

() فهرموویه تی: غەیبهت بریتییه له وهی که مرؤف باسی که م و کوپی که سیکی تر جگه له خوئی بکات به بی ئەوهی پیویست به وه بکات ئەو باسه بکریت، وه ()

فهرموویه تی: پیناسهی (غەیبهت) ئەوهیه که باسی براکهت بکهیت به وهی که پیی ناخۆش بیته گه ر پیی بگات، وه () فهرموویه تی: (غەیبهت) ئەوهیه که باسی مرؤف بکهیت به خراپه ئەگه ر چی ئەوهشی تیدا بیته له کاتی که نادیاره و ئاماده نییه، وه () فهرموویه تی: غەیبهت بریتییه له باس کردنی که سیکی به وهی که پیی ناخۆشه، جا ئەو باس کردنه په یوه ندی به لاشه ی که سه که وه بیته یان ئایین و دینی یان دونیای یان دهروونی یان رووخسار و دیمه نی یان په وشته و ئاکاری یان مال و سامانی یان باوکی یان مندالی یان خیزانی یان خزمهت کاره که ی یان جل و بهرگ و پۆشاکه که ی یان جموجول و هاتوچۆ کردنی یان رووخۆشی و کراوه یه تی پوومه تی یان پوو گرژی که سه که یان جگه له مانه له وهی که په یوه ندی به که سه که وه هیه هه موو ئەمانه یه کسانن و به غەیبهت ده ژمی درین، وه ئەو باس کردنه به ووته بیته یان به ئماژه بیته یان به نیشانه

ووشه‌ی () وه، وه زانایانی
 زمانه‌وانیش ئه‌م بۆچوونه‌یان یه‌ک لا
 کردووته‌وه وه‌لایان بژاردووه، ()
 فه‌رموو‌یه‌تی: غه‌یبه‌ت بریتی‌یه له‌ باس
 کردنی که‌سیک به‌وه‌ی که‌ پی‌ی ناخۆشه
 له‌ کاتی‌کدا که‌ نادیاره و ئاماده‌ نی‌یه،
 هه‌روه‌ها ()

() و جگه‌ له‌مانیش
 له‌ زانایان به‌ندیان کردووه به‌ حاله‌تی
 نادیاره‌ی که‌سه‌که‌وه و دواترینیان
 () یه‌ که‌ فه‌رموو‌یه‌تی: غه‌یبه‌ت
 بریتی‌یه له‌وه‌ی که‌ له‌ پشته‌مله‌وه قسه
 ده‌باره‌ی مرۆفیک بکه‌یت به‌وه‌ی که‌ پی‌ی
 ناخۆشه ئه‌گه‌ر بیبسی‌ت ئه‌گه‌ر چی
 پاستیش بی‌ت، هه‌روه‌ها فه‌رموو‌یه‌تی: وه
 حوکمی درکه‌ و ئاماژه‌ش به‌ مه‌به‌سته‌وه
 به‌ هه‌مان شی‌وه‌یه، وه ووته‌ی ئه‌و
 زانایانه‌ی که‌ به‌ شی‌وازیکی په‌ها و بی
 به‌ند فه‌رموو‌یانه: درکه‌ و ئاماژه‌ش هه‌ر به
 غه‌یبه‌ت ده‌ژمێردری‌ت به‌وه‌ لی‌ک
 ده‌دری‌ته‌وه و به‌ند ده‌کریت که‌ به
 مه‌به‌سته‌وه بی‌ت ... به‌لێ باس کردنی
 که‌سیک پووبه‌پوو به‌وه‌ی که‌ پی‌ی ناخۆشه

بی‌ت یه‌کسانه و هه‌ر به‌ غه‌یبه‌ت
 ده‌ژمێردری‌ت ...

وه ئه‌وانه‌ی که‌ ده‌لین: مه‌رج نی‌یه
 که‌سه‌که‌ خۆی نادیار بی‌ت ئه‌م فه‌رمووده
 به‌ناوبانگه‌ ده‌که‌نه به‌لگه‌ که‌ پی‌غه‌مبه‌ری
 خوا(ﷺ) تییدا به‌ هاوه‌لانی فه‌رموو: "ئایا
 ده‌زانن غه‌یبه‌ت چی‌یه ؟ ووتیان: خوا و
 پی‌غه‌مبه‌ره‌که‌ی زانا ترن، فه‌رموو:
 (غه‌یبه‌ت) ئه‌وه‌یه که‌ باسی براکه‌ت
 بکه‌یت به‌وه‌ی که‌ پی‌ی ناخۆش بی‌ت،
 ووتی: ئه‌ی ئه‌گه‌ر ئه‌وه‌ی که‌ ده‌یلیم له
 براکه‌مدا هه‌بی‌ت؟ فه‌رموو: ئه‌گه‌ر ئه‌وه‌ی
 که‌ ده‌یلیم له‌ براکه‌مدا هه‌بی‌ت ئه‌وا
 غه‌یبه‌تیت کردووه، وه ئه‌گه‌ر تییدا نه‌بوو
 ئه‌وا بوختیان‌ت بۆ کردووه" ... چونکه
 له‌م فه‌رمووده‌یه‌دا باس کردنه‌که‌ی به‌ند
 نه‌کردووه به‌ نادیاره‌ی که‌سه‌که‌وه بۆیه
 ئه‌مه‌ش به‌لگه‌یه له‌ سه‌ر ئه‌وه‌ی که
 جیاوازی نی‌یه له‌ نیوان ئه‌وه‌دا که‌ ئه‌و
 باس کردنه به‌ نادیاره‌ی که‌سه‌که‌وه بی‌ت
 یان به‌ ئاماده‌ بوونی، به‌لام ووته‌ی پاست
 ئه‌وه‌یه که‌ غه‌یبه‌ت تاییه‌ته به‌ حاله‌تی
 نادیاره‌ی و ئاماده‌نه‌بوونی که‌سه‌که‌وه
 له‌به‌ر په‌چاوکردنی دارشتنی بنه‌وا‌ی

له تاوانه گه وره كانه () ، جا ئه گهر
 يه كدهنگي و كوڤاي زانايان ()
 سه لميئراو نه بيت ئه وا له پوون كردنه وه و
 شيكردنه وه كه مترمان له دهست نايهت:
 جا هر كه سيك غه يبه تي دوستيك له
 دوسته كانى خوا يان غه يبه تي زانايهك
 بكات ئه وه وه كو غه يبهت كردنى
 كه سيكى نه ناسراو نى يه بؤ نمونه .
 وه زانايان فهرموويانه: ريڅخه رى
 غه يبهت بريتي يه له وهى كه باسى كه سيك
 بكرىت به وهى كه پى ناخوشه، وه
 ئه مهش ده گوږيټ به پى گوږيټى ئه وهى
 كه ده ووتريټ سه بارهت به و كه سه، وه
 هه نديك جار به تووندى ئالوزى دهكات و
 ئالوز كردن و ئازار دانى موسلمانينش
 حهرامه، وه له وه فهرموودانهى كه
 () باسى كردوه سه بارهت به
 حهراميتى غه يبهت كردن بريتي يه له
 فهرمووده كهى () كه وا پيغه مبه رى
 خوا (ﷺ) تييدا فهرموويه تي: "كاتيك
 به رز كرامه وه بؤ ئاسمان دام به لاي
 كه سانيكدا نينوكيان هه بو له مس و
 پومته و سنگى خويانيان پى داده پنى،
 ووتم: ئه ي جبريل ئه وانه كين؟ فهرمووى:

حهرامه چونكه ده چيټه ژير بابته تي جوږين
 و قسه پى ووتنه وه .
 وه سه بارهت به حوكمه كهى ()
 له كتيبي () دا فهرموويه تي:
 غه يبهت و دووزوبانى هه ردووكيان حهرامن
 به يه كدهنگي و كوڤاي زانايان، له كاتيكا
 كه به لگه يه كى زور له م باره يه وه هاتوه،
 وه له كتيبي () شدا به دواى
 () ه وه فهرموويه تي: غه يبهت له
 تاوانه بچووكه كانه () ، به لام
 كوومه ليك له زانايان له مه دا ره خنه يان لى
 گرتوه، وه () له (ته فسير) ه كه يدا
 يه كدهنگي و كوڤاي زانايانى ()
 باس كردوه سه بارهت به وهى كه
 غه يبهت له تاوانه گه وره كانه ()
 چونكه پيناسه ي تاوانى گه وره ي به
 راستى به سه ردا ده سه پيټ، چونكه
 غه يبهت كردن هه ره شه ي تووندى له سه ر
 هاتوه، وه () فهرموويه تي: نه م
 بينيووه كه س له زانايان به راشكاوى
 بليټ غه يبهت له تاوانه بچووكه كانه
 () جگه له خاوه نى كتيبي ()
 و () نه بيت، وه هه نديك له
 زانايان به راشكاوى فهرموويانه: غه يبهت

ئەوانە ئەو كەسانەن كەوا گۆشتى خەلك
 دەخۆن و دەكەونە ناو باسى شكاندنى
 سومعەت و ناوبانگيانەو، "هەرودھا
 فەرموودەكەى () كەوا
 پيغەمبەرى خوا (ﷺ) تپیدا فەرموویەتى:
 "بە راستى لە گەرەترین بەشەكانى ريبا
 بریتىيە لە زوبان دريژى كردن بو
 شكاندنى سومعەت و ناوبانگى موسلمان
 بە بى حق" ... جا ئەم هەرپەشەيە لەم
 فەرموودانەدا بەلگەيە لە سەرئەوھى كەوا
 غەيبەت لە تاوانە گەرەكانە ()،
 بەلام بەند كردنى غەيبەت كردن لە
 هەندىك لە فەرموودەكاندا بەوھى كەوا
 ئەگەر بە ناحەق بپت ئەو غەيبەتانە
 دەردەكاتە دەرەوھە كەوا بە حق دەكرين
 چونكە ئەوھە يەكلاكرایەوھە كەوا غەيبەت
 بریتىيە لە باس كردنى كەسيك بەوھى
 كە تپیدا هەيە () .

خوويستى و بەرھەلستكارى

كردنى يەكتر ((ولا تنافسوا)):

():

() .
 واتە: خوويستى بریتىيە لە
 ئارەزووكردنى شتيك و تاك خوازى تپیدا،
 ووتراوھ: واتاى فەرموودەكە بریتىيە لە
 بەرھەلستكارى كردنى يەكتر لە
 ئارەزووكردنى دونيا و ھۆكار و پيگا و
 بەشەكانى .
 وھ () فەرموویەتى:
 (مەبەست بە "بەرھەلستكارى كردنى
 يەكتر مەكەن" ئەوھەيە: پيش بركىي
 يەكتر مەكەن لە شتە دونياىيەكاندا، وھ
 مەبەستش ئەوھەيە داخوازى كردنى
 خۆدەرخستەن لەوھى كە لە لای
 ھاوھلەكانىدايە و خۆبەزل زانين و
 فيزكردن بە سەرياندا و بەرھەلستكارى
 كردنيان لە پلەوپايەياندا و دەست دريژى
 كردنە سەريان و حەسودى پى بردنيان
 لەوھى كە خوا پىي بەخشيون، بەلام
 پيش بركىي و ئاواتە خوازبون و حەسودى
 بردن لە سەر خيّر و پيگاكانى چاكە ئەوا

ئمه له م بابه‌ته نیه به هیچ شیوه‌یه‌ک،
هروه‌ها ئه و که‌سه‌ی که پرسیار ده‌کات
سه‌باره‌ت به‌وه‌ی که نایزانی‌ت له زانست و
چاکه ئه‌وا ئه‌مه‌ش به چاودی‌ری کاری
یه‌کتر نازمی‌دری‌ت) () .

پیساکانی فیگردن له دوو توئی ی قورئان وسوئنه تدا

ناماده کردنی: م / ستار ئاریانی

واته: ئیمه خویمان قورئانمان ناردو ته
خواره وه و هه ر ئیمه خویمانیش
ده پیاریزین .

ئمه ئه و مانایه نابەخشیت که مرؤف
دهسته وستان له بهردهم قورئاندا
بوهستیت، به لکو ده بیئت هوکاره کانی
پاراستن بگریته بهر .

که به پیروز گرتنی و په پره وی کردن و
له بهر کردنی مانای پاراستنیت .

ههروه ها به هه ر مه ند بوون و تیگه یشتن
له مه رامه کانی و شوین که وتنی
فه رمانه کانی و خو پیاریزی کردن له
قه ده غه کراوه کانی دیسان مانای
پاراستنی ده گه یه نیت .

بویه خوی گه وره هانمان ده دات بو
ئه وه ی ئه م ریگای زانست پاریزییه
بگرینه بهر، که ئه ویش هه ولدانه بو
فیربوون و تیگه یشتن لیی (به پیی
پیساکانی شهرع) که ده فه رمیت:

❖ [:] ❖ .

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

:

زانسته شه رع ی به کان به ره می هه ولی
بی ووچان و شه ونخونی زانایان و
سوارچاکانی مهیدانی زانست خوازییه،
وه ئه م هه وله دانه مرکاوه و کوششه بی
وینه یه یشیان له پی پره وی خواوه ندی
گه وره وه سه رچاوه ی گرتوه .

که پوئه چینه ناو ئایه ته پیروزه کان و
فه رمایشته دروسته کان ده بینین زور به
گورپی له چه ندین ده قدا جه خت له سه ر
زانست خوازی ده کات و گرو ی ئاده میزاد
بو ده سه ته بهر کردنی هه لده نیت .

ههروه ها فه رمان ده کات به پاراستنی
به پیی جوانترین پی پره و و پیسا .

پیساکانی فیگردن له قورئاندا:

کاتیك خوی گه وره وه عده ی
پاراستنی قورئانی پیروز به موسلمانان
ده دات که ده فه رمیت: ❖

❖ [:] ❖ .

واته: ئەى پيڤه مبهه ر ئيمه بو ئه وه
تۆمان نار دووه تا شايهت و مزگيني ده ر و
ترسينه ر بيت، و خه لكى بو خوا په رستى
بانگ بكه يت به ئيزنى ئه و و چراهه كى
دروه شاوه بيت.

هه ر له ميانه ي وورد بوونه وه له سيره
و ژياننامه ي پيڤه مبهه رى خوا (ﷺ)
ده توانين چه ند ريسايه كى فير كردن
ده ست نيشان بكه ين كه له م ريز
به ندى يه ي خواره وه ده يخوينينه وه:

- : پله پله يي وپي
به پي يي له فير كردندا:

يه كيك له و خاله گرنگانه ي كه په پره و
كردنى ده بيته مايه ي سود وه رگرتن و
به چاكي فير بوونى زانسته كان، ئه و يش
په چاوى پي به پي ي كردنه له به دوا دا چونى
زانسته كان.

هه روه ك له سوننه تدا په چاوى ئه م
پي به پي ي ييه كراوه، چ له داماليني
عه قيده و خووه دزيوه كان، هه روه ها له
پرووى چه سپاندى عه قيده ي پاك و خوا
په رستى دروست و ئه حكامه كان و داب و
نه ريته جوانه كان .

واته: ئەم قورئانه مان ئاسان كرد، كه
بيري لى بكرتته وه، ئايا بيره وه ريك هه يه ؟
**چه ند ريسايه كى فير كردن له
سوننه تدا :**

به هه مان شيوه كاتيك به نيو گولزاري
فه رموده پيروژه كاندا گوزه ران ده كه ين
زور به پرونى هاندان و راهيتان له سه ر
ده ست گرتن به زانست و راگه ياندى به
نيو خه لكيدا و پله و پايه ي زانست
خوازان و باسى پاداشتى نه براوه ي
به هه شت بو ئه وانى زانا و راگه يه نه رانى
زانست ده رك پي ده كه ين، هه روه ها
له پرووى كردار يشه وه ده بينين پيڤه مبهه رى
خوا (ﷺ) هيج ريگايه ك له ريگاكانى
راگه ياندى جى نه هيشتووه ته نها
گرتوويه تى يه به ر له پيناو ناساندى
ئايينى پيروزي ئيسلام و پاراستنى
زانبارى يه كان.

بويه له قورئاندا به چاكرتري
بانگه شه كار ناوزه ر كراوه:

فیرکردن:

مه یانه کانی:

ئاشکرایه که له سه ره تای دهست پی کردنی بانگه وازی ئیسلام پیغه مبهری خوا (ﷺ) له مائی ئه رقه می کوپی ئه بی ئه رقه م دهستی پی کرد، پاشان دوا به دوا ی پیشوازی کردنی بانگه وازه که له لایه ن خه لکی به وه، شوینی فیرکردن و فهتوا و حوکم ده رکردن که وته نیو مزگه وت و پاشان پیغه مبهری خوا (ﷺ) گشت شوینی کی کرد به مهیدانی بانگه وازی و له هیچ کات و ساتیکیش سلئی نه کرده وه له بانگه واز کردن.

په روه رده کردن و فیرکردن به چاکی:

ئه م خاله یش زور گرنگه که بانگه وازکار په چاوی بکات تا بانگه وازه که ی سه رکه وتوو بیئ .

بویه ده بینین پیغه مبهری خوا (ﷺ) وینه ی فیرکاریکی کارامه و په روه رده کاریکی دل فراوان نیشان ده دات که زور به نه رم و نیانی له گه ل هاوه له به ریزه کانی هاتوته ئاخاوتن کاتیکی ویستویه تی شتیکیان پی پابگه یه نیئ

یا خود ئاموژگاری یان بکات، هه روه کو له م فه رمووده یه دا ده فه رمیئ:))

((() .

واته: من بو ئیوه وه ک باوکیک وام بو کوپه که ی فیرتان ده که م، گه ر چوون بو سه ر ئاو نه روو بکه ن له رووگه (قیبله) و نه پشتیشی تی بکه ن.

جوړا و جوړی و:

گورا نکاری له فیرکردندا:

یه کیکی تر له و خالانه ی که بانگه وازکار ده توانیئ سه رکه وتوو انه په یامی خو ی پابگه یه نیئ و بیئته مایه ی که لک وه رگرتن له لای قوتابیان، په چا وکردنی ئه وه یه که هه ر جاره و بابه تی ک بدریئ به گوئی قوتابی دا و ته نها له باسیکدا گیر نه خوات و جار جاریش پشویه ک بدات، چونکه گوئی گرتن و خویندنه وه به به رده وامی بیزاری و نارچه تی لی ده که ویئته وه.

بویه عه بدولای کوپی مه سعود (ﷺ) ته نها روژانی پینچ شه ممه وانه ی ئایینی به قوتابیانی ده وته وه، وه کاتیکیش

() : () .

نه ئه بوون و کاریشیان پی ده کرد ...
پاشان ده یانفهرموو:
() (()
واته: قورئان و زانست و کارکردن پی
پیکه وه فیبر بووین .

-
ره چاو کردنی ناسته جیا جیاگان:
پیغه مبهری خوا (ﷺ) به پی ناستی
ژیبری و رادهی تیگه یشتنی خه لکی
ئاخاوتنی له گه لدا ده کردن، چونکه ئه و
قسه یه ی که خه لکی تئی ناگه ن و
عه قلیان په ی پی نابات ئه و بویان ده بیته
فیتنه و تیگه یشتنیان ئاوه ژوو ده بیته .
بو نمونه: ئه عرابی دهشت نیشین به
شیوازیك و شار نیشین به شیوازیکی تر
ئاخاوتنی له گه لدا ده کردن، هه روه ها
خوینده وار و نه خوینده وار و ... هتد .
بویه کاتیک پیاویکی دهشت نیشین له
به نی فه زاره دیت بۆلای پیغه مبهری خوا
(ﷺ) و ده لیت: خیزانه که م مندالیکی
رهش پیستی بووه، منیش که وتوو مه ته
گومانه وه لی!

داوای لی ده که ن که رۆژانی تریش بو ئه م
مه به سته ته رخان بکات ئه ویش له
وه لامیاند ده فهرمیت:
() ((ﷺ)
() (()
واته: پیغه مبهری خوا (ﷺ) ناوبه ناو
ئامۆژگاری ده کردین چونکه
حه زینه ده کرد بی تاقهت و بیزار ببین .
-
به کردار:

پیغه مبهری خوا (ﷺ) هاوه لانی فیبر
ده کرد و قورئانی بۆ شی ده کردنه وه و له
چه مک و واتاکانی حالیی ده کردن، و
هاوه له به پیزه کانیش جی به جی یان
ده کرد و پاشان ئایه تی تریان له بهر
ده کرد، هه روه ک ()
ده فهرمیت: ئه وانه ی که قورئانیان بو
ده خویندینه وه وه ک ئیمامی عوسمان و
عه بدولای کوری مه سعود و جگه له وانیش
(ﷺ) که ده ئایهت فیبر ده بوون له
پیغه مبهری خواوه (ﷺ) به سه ری دا پرت

()
() :

() : ()
() :

هه ولدانی بوو بۆ گه یاندنی په یامی پیروزی
 ئیسلام به گرتنه بهری ئاسانترین پیگا و
 شیوازی ساکار و دور له گران خستنه وه
 و ئالوژی نواندن له کاره کانیدا، بویه
 دهیان فهرمووده له باره ی فهرمان کردن
 به ئاسانکاری و قه ده غه کردن له به گران
 خستنه وه و زیاده رهوی له جی به جی
 کردنی ئاییندا هاتووه، بۆ نموننه
 پیغمبهری خوا (ﷺ) فهرموویه تی:
)) ((^(۵).

واته: ئاسانی نیشان بدهن و کارگران
 مه کهن، موژده دهر بن و خه لکی له ئایین
 مه په ویننه وه .

ههروه ها فهرموویه تی:

)) ((^(۱).

واته: له ناو بچن ئه وانی که به نارپه واپړو
 ئه چنه ناو ئایینه وه و زیاده رهوی تیدا
 ده کهن، ئه مه ی سی جار دووباره
 کرده وه .

ههروه ها به لگه یه کی تر که زیاتر
 سه ره نجه مان پائه کی شیت بۆ ئه وه ی له

() : ()

() : () .

() : () .

پیغمبهری خوا (ﷺ) به م شیوه یه له
 گه لیدا دیته گفت و گو:
 + ئای ووشترت هه یه ؟
 - به لئ .
 + چۆن په نگیکن ؟
 - سوورن .
 + ئایا ووشتری تیایه په ننگ په شی تییر
 بیت ؟
 - به لئ .
 + ئه مه له کوئی وه هاتووه ؟
 - له وانه یه له وه چه که یه وه هاتبیت .
 + ده ی که واته ئه ویش له وه چه که یه وه
 هاتووه ^(۴) .

به م جوړه برپای به و پیاوه هیئا و
 پرسپاری له شتی کدا لئ کرد که ئه و سه ری
 لئ دهر ده کات و به ئاسانی تی ی ده گات .

- : ئاسانی

نواندن و به گران نه خستنه وه:

رېسایه کی تر له رېساکانی فترکردن که
 ده توانین له به شوینکه وتنی سپره و
 ژیاننامه ی پیغمبهری خوا (ﷺ) بۆ کاری
 بانگه وازیمان به رجه سته ی بکه یین که

() : ()

() : () .

ئەوھى پابورد لە باسى پيساكانى
 فيركردن بير و ههستمان بو پاستىيهكى
 حاشا هه لئه گر راده كيشيت ئه وئيش:
 پيوست نه بوونه به هيچ بهرنامه و
 پيسايه كى تر جگه له و پيسايانهى كه له
 دوو سهرچاوه گرنگه كهى ئيسلام كه
 قورئان و سوننه ته وهرگيراون و له م
 نوسراوه دا ته نها كه ميكيان باسكراوه
 به هيواي بوونيان به هه وئيني بانگه وازى
 ريگاي پاستى ئيسلام .

واته: هه موو زانستىك جگه له قورئان
 خوڤهريك كردنه، جگه له فهرمووده و
 تيگه يشتن له دين و ئاين نه بيت .
 زانست برىتى يه له وهى كه تئيدا
 بووتريت: پيغه مبه ر (ﷺ) فهرموويه تى،
 هه موو زانستىكى تر جگه له مه برىتىيه له
 وه سوه سهى شه يتان .

په وشتى بهرز و شيوازى دروستى
 بانگه وازه كهى پيغه مبه ر (ﷺ) لاسايى
 بكه ينه وه، كاتيك كه ئه وپه رى هيمنى و
 گياني پر له ميهره بانى به رامبه ر به و
 كه سه نيشان ده دات كه ده يه وئيت فيرى
 بكات يان هه لئه يه كى بو پاست بكاته وه .
 هه روهك له هاوه لى به ريز)
 وه (ﷺ) رپوايه ت كراوه كه
 سه رگوزشتهى ئه و عه ره به ده شت
 نيشينه مان بو ده گيرپته وه كاتيك كه له
 به رده مى پيغه مبه رى خوادا (ﷺ) و له ناو
 مزگه وت ميز ده كات، كه هاوه لان (ﷺ)
 ويستيان ريگرى لي بكه ن و ميزه كهى پى
 بپرن و له مزگه وته كه دوورى بخه نه وه،
 به لام پيغه مبه رى خوا (ﷺ) پيئاني
 فهرموو:))

واته: ئيوه هاتوون كار ئاسان كار بن
 نه وهك كارگران كار، سه تليك ئاو به سه ر
 ميزه كه دا بكه ن.
 جا خوئنه رى سه نكين:

() : ()
 . () :

ماف و نهرکه شهرعی یه گانی نافر هتان له تورن ان وسونه تدا

نوسینی: زانای پایه بهرز: خیرالدین وانلی
وهرگیپانی: دایکی آلاء

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ده کرد، وبریندار وکوژراوه کانمان
ده گه پانه وه بۆ مه دینه^(۱).

ده فهرمیت: (دروسته برین پیچی
بیگانه بکریت له کاتی پیویستی دا، بهو
ئه ندازه یه ی که پیویسته له وهی که
په یوه سته به تهماشا کردن وده ست
بهرکه وتن وجگه له مانه. وه این مفلح
ده فهرمیت: ئه گه ر ئافره ت نه خوش
که وت، جگه له پیاو که سی تر نه بوو
چاره سه ری بکات، ئه وا دروسته بوی
توماشای ئه و شوینانه ی بکات که
پیویستی به تهماشا کردن هه یه ته نانه ت
دامینیشی. هه روه ها پیاو له گه ل پیاو.

ده فهرمیت: دروسته بۆ چاره سه ر
کردنی پزیشك تهماشا کردن عه وره تی
ئافره تی نه خوش له کاتی پیویستی دا،
وه هه روه ها دروسته بۆ ئافره ت و پیاو

- دروستیتی چاره سه ر کردنی
ئافره ت:

سید سابق له () دا ده فهرمیت:
(دروسته بۆ پیاو برین پیچی ژنان بن،
وه ژنانیش برین پیچی پیاو بکه ن له
کاتی پیویستیدا. وه ئیمامی بوخاری
ده فهرمیت: ئایا دروسته پیاو برین پیچی
ژنان بکات، وه ژنیش برین پیچی پیاو
بکات؟ پاشان ده گپریته وه له

که فهرموویه تی: ئیمه
له گه ل پیغه مبه ر ﷺ ده جه نگانین،
ئاوی قه ومه که مان ده دا، وخزمه تیانمان

به دستیدا ده کردو ده هیئتیا به دم وچاویدا^(۴).

له ریوایه تیکی تری عائیشه وه (خوای لئ پازی بیئت) ده فهرمیئت: پیغهمبهر^(ص) ئه گهر بچوایه ته سهر جیگا که ی فوی به دستیدا ده کردو

ی پییدا ده خویندو ده مو چاوی پیئ مه سح ده کرد له گه ل مه سحی ههر شوینیکی تری دهستی پیئ بگه یشتایا. عائیشه (خوای لئ پازی بیئت) ده فهرمیئت: پیغهمبهر^(ص) ئه گهر ئازاری ببوایه فهرمانی پیئ ده کردم من بؤیم بگردایه .

۳۲- هه لواسینی نوشته: : له عبدالله ی کوری مسعوده وه^(ع) فهرمووی: له پیغهمبهرم^(ص) بیست ده فهرموو:

واته / دوعا به سهردا خویندن^(۵) ونوشته و خوشه ویست کردنی ژن لای پیاو، وه به

ته ماشای عوره تی پیاوان بکه ن له کاتی پیویستیدا^(۳).

له علی کوری عبیدالله وه له نه نک یه وه که ناوی سه لمه بوو (خوای لئ پازی بیئت) که خزمه تی پیغهمبهری^(ص) ده کرد فهرموویه تی: (هیچ برین و پوشانیک نه بوو له پیغهمبهردا^(ص) إلا فهرمانی پیئم ده کرد که خه نه ی بکه مه سه ر)^(۳).

۳۱- دوعا به سهردا خویندن: : له عائیشه وه (خوای لئ پازی بیئت) پیغهمبهر^(ص) له کاتی نه خوشی سهرمه رگیدا ده خویند و فوی به خویدا ده کرد، به لام کاتیک له سهری گران ده بوو من ده مخویند به سهریدا و فوم ده کرد و به دهستی خوئی مه سحم ده کرد له بهر پیروزی.

معمرفهرمووی: پرسیارم کرد له ابن شهاب چؤن فوی ده کرد؟ فهرمووی: فوی

- () : : () .

۵- (دوعا خویندن به سهر نه خوشدا دروسته، به لام ئه وه ی که پارانه وه ی له جگه له خوای گه وره ی تیدا بیئت، یا خود وشه ی جادوی تیدا به کار بهیئریت ئه وه بیان هاوه ل دانانه بؤ خوای گه وره .

- (/ :) .
- () :
: () .

پيچه وانه وه هاوئل دانانه بو خواي گه وره .

خيزاني عبدالله ووتى بو ئەم شتانه ده لييت؟ سويند به خواي گه وره من چاوم ئازارى هه بوو، وه ده چوم بولاي فلانه كه سى جوله كه بو ئەوهى به سه رمدا بخوينيت، وه كه به سه رمدا ده بخويند ئارام ده بووم، عبدالله يش فرمووى ئەمه ئيشى شه يتانه به ده ستي ده يجولاند ئەگه ر بيخويندايه وازى لى ده هينا، ته نها ئەوه نده ت به سه ئەوه بلييت كه پيغه مبه ر ﴿ﷺ﴾ ده يفه رموو: ﴿ﷺ﴾

وه قه له وي ره يه كى لابه ر زمان هه بوو، وه ئەگه ر عبدالله ﴿ﷺ﴾ به اتايه ته وه كۆكه كۆكى ده كرد، پوژيكيان هاته وه كه پيريزنه كه گوئى له ده نكي بوو خوئى لى شارده وه، ئەويش هات له ته نيشتم دانيشت ده ستي دا له ده ستم ده ستي به ر په تى له رزو تاكه كه وت، فه رموى ئەمه چى يه ؟ ووتم: دوعاى له رزو تايه ئەويش پايكيشاو بچراندى و فرپى داو فه رموى: بنه ماله ي عبدالله بى پيوستن له هاوئل دانان بو خواي گه وره . گويم له پيغه مبه ر ﴿ﷺ﴾ بووه فه رمويه تى: ﴿ﷺ﴾

﴿ﷺ﴾ (٦).

واته / ئەى خواي خه لكى ئەم ئازاره مه هيلآه، وه شيفاي بده هه ر تو شيفاده رى، هيج شيفايه ك نى يه ته نها شيفاي تو نه بييت، شيفايه ك كه نه خوئى يه كه به جى نه هيلآيت.

له زه ينه به وه (خواي لى پازى بييت) فه رموى: پيريزنيك هات بو لامان دوعاى سوربونه وه وله رزوتاي بوم كرد،

زه ينه ب (خواي لى پازى بييت) فه رموى: پوژيكيان ده رچوم له مال، فلانه كه س بينيمى، فرميسك به و چاوه مدا هاته خواره وه كه لاي ئەوه وه بوو، ئەگه ر دوعام به سه ردا بخويندايه فرميسكه كه ده وه ستايه وه، وه كه وازم لى به ينايا فرميسكى لى ده هاته خواره وه، عبدالله ﴿ﷺ﴾ فه رموى: ئەوه شه يتانه ئەگه ر به قسه ي بكه يت وازت لى دينيت، وه ئەگه ر به قسه ي نه كه يت په نچه ي ده كات به چاوتدا، به لام ئەگه ر وه كو

-) :
(:

﴿٨﴾ .
واته : پاداشتی ئارام گرتن له سه ره كه م
لئقه ومانه .

وه له
فه رمووی هـ تی : پیغه مبهـ ره ﴿صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ﴾
فه رمووی هـ تی :

﴿٩﴾ .

واته : چوار شت له ناو ئوممه تی مندایه له
په وشتی نه زانی و نه فامی یه و وازی شی لی
ناهیئن : شانازی کردن به باوک و باپیره وه ،
تانه و ته شهردان له ره چه له کی یه کتر ،
باوه ربوون به ئه ستیره گه ری که
کاریگه ری هه یه له باران باریندا ، وه
شیوه ن کردن له سه ره مردوو .

وه له عبدالله ی کورپی مه سعوده وه ﴿صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ﴾
فه رمووی هـ تی : پیغه مبهـ ره ﴿صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ﴾

-)
.
-) / :

پیغه مبهـ ره ﴿صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ﴾ بکه یت ئه وا باشترو
شایانتره بو چاک بوونت ، وه ئاو بکه به
چاوتدا و بلی :

﴿٧﴾ .

٣٣- گریانی ئافره تان له سه ره مردوو
و حه رامیتی شیوه ن کردن :

له (انس) هوه ﴿صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ﴾ فه رمووی : پیغه مبهـ ره
﴿صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ﴾ هاته سه ره ئافره تیک ده گریا
له سه ره مندالیک ی مردبوو پی ی
فه رموو :

واته / له خوا بترسی و ئارام بگره . ئه ویش
ووتی : تو چوزانیت من چیم به سه ردا
هاتوو ، کاتیک پویشت پی ی و ترا : ئه وه
پیغه مبهـ ری خوا بوو ﴿صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ﴾ ئه ویش زوری
پی ناخوش بوو ، پاشان چوو بو مالی
پیغه مبهـ ره ﴿صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ﴾ هه یچ ده رگاوان
ویاسه وانی نه بینی ، چوو ژوره وه بۆلایو
ووتی : ئه ی پیغه مبهـ ری خوا ﴿صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ﴾ نه تم
ناسی . ئه ویش فه رمووی :

-)
:
-) :

واته: خوای گه وره نه فره تی کردوو له و ئافره تانه ی که به زۆری سه ردانی گۆرستان ده که ن^(۱۳).

۳۶- نوێژ کردن له سه ر مردوو:

سید سابق ده لیت: دروسته بو ئافره تان نوێژ بکه ن له سه ر مردوو هه روه کو چۆن پیاوان ده یکه ن، دروسته به ته نها بیکه ن یان به کۆمه ل. عومه ر^(ص) چاوه رپی ام عبدالله ی کرد تا نوێژی له سه ر عتبه کرد.

وه عائیشه (خوای لی رازی بیّت) فره مان ی کرد که سه عدی کوپی ابی وقاص^(ص) بهینن تا نوێژی له سه ر بکات.

۳۷- دروست کردنی خواردن بو که س وکاری مردوو:

له عبدالله ی کوپی جه عفه ره وه^(ص) فره مویه تی: پیغه مبه ر^(ص) فره مووی:

-) :

(:

-) ده فره میت: نه فره ت کردنه که ئه و ئافره تانه ده گریته وه که به زۆری سه ردانی گۆرستان ده که ن، که ئه مه پیش ده بیته هۆی فه وتاندنی مافی میرده کانیان، وده رخستنی له شیان، وشیه ون وده نگه ده نگ ، وه وتراوه ئه گه ر ئه مین بوو له هه موو ئه مانه ئه و کاته دروسته سه ردانی بکات، چونکه بیرکردنه وه ی مردن ئافره ت وپیاو پیویستیان پییه تی). (/) .

فرمووی: ﴿

﴿^(۱۰).

واته: له ئیمه نی یه که سیك که: له پرومه تی خوای بدات، وه یه خه ی دادریّت، وه هاوار وبانگه واز بکات وه کو بانگه وازی سه رده می نه زانی ونه فامی.

۳۴- قه ده غه کردنی ئافره تان له شوین که وتنی مردوو هه لگرتنی:

:

له وه (خوای لی رازی بیّت) فره مویه تی:

﴿^(۱۱).

لیمان قه ده غه کراوه که دوا ی مردوو بکه وین وه زۆریشمان لی نه کراوه که نه چین.

۳۵- نه فره ت کردن له و ئافره تانه ی که به زۆری سه ردانی گۆرستان ده که ن:

:

له ابی هریره وه^(ص) فره مووی: پیغه مبه ر^(ص) فره مویه تی:

﴿^(۱۲).

-) / :

-) :

: (/) :

۳۹- سەردانى ئافره تان بۆلای نه خۆشى

پیاو، وه به پیچه وانه وه:

:

له عائیشه وه (خوی لى پازى بیّت)

فه رموی: کاتیک پیغه مبه ﷺ هاته

مه دینه وه، أبو بکر وبلال (خویان لى پازى

بیّت) نه خۆش كه وتبوون وتایان لى

هاتبوو، منیش سەردانیانم کردو ووتم:

ئىستا چۆن؟... وه ووتى ئەگر

أبو بکر ﷺ تاي لى بهاتايه ده يفه رموو:

وه كه تايه كه بیلالی بهر بدایا ده يفه رموو:

عائیشه (خوی لى پازى بیّت) فه رموی:

هاتم بۆلای پیغه مبه ﷺ و پیم

راگه یاند، ئەویش فه رموی: ﷺ

ﷺ ۱۶.

-() :

ﷺ ۱۴.

واته: خواردن بۆ بنه ماللهى جه عفه ر

دروست بکه ن چونکه ئەو کاره ی

به سه ریان هاتوو ه سه رقالى کردوون.

۳۸- دابه زینه ناو گوڤرى ئافره ته وه

له لایه ن بیگانه وه:

له ئەنه سه وه ﷺ فه رموی: کچی

پیغه مبه رمان ﷺ بینى كه

شاردرایه وه و کرایه گوڤره وه، وه پیغه مبه ر

ﷺ دانیشتبوو له سه ر گوڤره كه، بینیم

چاوه کانی فرمیسیکیان پيدا هاته

خواره وه، فه رموی: ﷺ

ﷺ. ئایا كه ستان هه یه

كه جیماعى نه کرد بیّت ئەم شه و؟

ﷺ فه رموی: من ئەهى

پیغه مبه ر ﷺ، پیغه مبه ر ﷺ پىى

ﷺ ۱۵.

واته / دابه زه بۆناو گوڤره كه ی، ئەویش

دابه زى وشاردى یه وه.

-() :

.(:

-() :

.(

واته: خوايه مه دینه مان له لا خۆشه ویست
بکه وه کو خۆشه ویستیمان بۆ مه ککه یان
زیاتر، وه خوايه پارێزراو وسه لامه تی بکه،
وه به ره که ت بخه ره کیشانه وپیوانه یه وه،
وه نه خۆشی وتایه که ی بگوازه ره وه بۆ
سه ر .

له () ه وه (خوا ی ل ی پار ی بی ت)
فه رمووی: من نه خۆش بووم
پیغه مبه ر ﴿ﷺ﴾ سه ردانی ک رد م
وه فه رمووی: ﴿ﷺ﴾

﴿(۱۷)﴾

واته / مژده ت ده ده می ئە ی که
نه خۆشی موسلمان تاوانی لاده بات
هه ره کو چۆن ناگر پیسی له سه ر زیڕ و
زیو لا ده بات.

۴۰- پاداشتی که سیك که سی مندالی
مرد بی ت:

له أبی () وه ﴿ﷺ﴾ پیغه مبه ر ﴿ﷺ﴾
به چه ند ثافره تیکی ئە نصاری فه رموو:

﴿ﷺ﴾

واته: هیچ که سیك له ئیوه نی یه سی
مندالی بمریت وچاوه پروانی پاداشتی بی ت
له خوا ی گه وه ئیلا ده چی ته
به هه شته وه . ثافره تیکیان ووتی: دوو
مندالی ش ئە ی پیغه مبه ری خوا ﴿ﷺ﴾؟
فه رمووی: ﴿ﷺ﴾ (۱۸).

واته: به لئ ئە گه ر دوو مندالی شی بمریت.
هه ر له () ه وه ﴿ﷺ﴾

فه رمووی ته: ثافره تیك مندالیکی مرد بوو
هیئای بۆ لای پیغه مبه ری خوا ﴿ﷺ﴾ و
ووتی: ئە ی پیغه مبه ری خوا ﴿ﷺ﴾ دو عام
بۆ بکه ئە مه سی یه م منداله ده مریت،
پیغه مبه ر ﴿ﷺ﴾ فه رمووی:

﴿ﷺ﴾

واته: ئایا سی مندالت مردوو؟ ئە ویش
ووتی: به لئ، پیغه مبه ر ﴿ﷺ﴾ فه رمووی:

﴿(۱۹)﴾

واته: به راستی خۆ قه ده غه کردنیکی زۆر
خۆت قه ده غه کردوو له ناگر.

**وصلی الله وسلم علی نبینا محمد
وعلی آله وصحبه أجمعین.**

- () / : () .

- () .

- () : () .

وہ لامي شہرعی بو پرسىارى خوینہ ران

م / خلیل احمد

بىرى دەكە ویتە وە كە نویتى ئیوارە

(مەغریب) ى نەكردوہ چى بكات؟

وہ لام / ئەگەر چوویتە مزگەوت و قامەت كرا بوو بو نویتى خەوتنان پاشان بىرت كەوتە وە كە نویتى ئیوارەت نەكردوہ لەم كاتەدا دەچیتە ناو پىزى جەماعەتە وە بە نىەتى نویتى ئیوارە (المغرب) هەتا ئەو كاتەى كە ئىمام هەستایە وە بو پركاتى چوارەم ئەو كاتە تۆ دادەنىشیت و چاوەروانى دەكەیت تا سەلام دەداتە وە و توش لە گەل ئەو سەلام دەدەیتە وە، وە بو تیش هەيە سەلام بدەیتە وە بەبى ئىمام، پاشان نویتى خەوتنان لە گەل ئىمامدا دادەبەستىت، جىاوازی نىەتى تۆ و ئىمام هىچ زىانىكى بو نویتەكەت نى يە لە راى پەسەند كراوى زانایاندا، يان ئەگەر خۆت بە تەنھا نویتى ئیوارەت كرددو پاشان لە

ئەم گۆشەيەى گۆقارەكەمان فەتواى زانایان و وە لامي پرسىار و كیشەى خوینە رانى بە پىز دەربارەى فىقە و حەدىس و ئەو شتانەى كە پەيوەندىان بە شەرىعەتە وە هەيە لە ئامىز دەگرىت، بە وىستى خواى گەورە لە هەموو ژمارەيەكى ئەم گۆقارە بەنرخەدا ژمارەيەك فەتوا و وە لامي بە سوودى زانایانى متمانە پىكراو و سەرچاوەى متمانە پىكراو دەخەينە بەر دەستى خوینە ران ئەمەش وە لامي چەند پرسارىكە:

پ ۱ / كەسەك دەچیتە مزگەوتە وە بو نویتى خەوتنان () پاشان

پ ۳ / ھۆکاره کانی سوجدهی
سه هوو چین؟

وه لام / به کورتی سوجدهی سه هوو سی
ھۆکاری هه یه:

- ۱ - زیاده کردن .
- ۲ - که مکردن .
- ۳ - دوو دلّی و گومان .

۱ - **زیاده کردن**: نمونهی که سیئ
شتیئ که مانه زیاد کات (کورپنوش و
سوجده و وهستان - دانیشتن) .

۲ - **که مکردن**: نمونهی که سیئ که مانه
که مکاتوه (روکنیئ که روکنه کانی نویژ
یان واجبیئ که له واجبه کانی نویژ) .

۳ - **دوودلّی و گومان**: نمونهی که سیئ
دوو دلّ بیئ چه ند پکاتی کردوه سی یان
چار، زیاده کردن له نویژدا گهر هاتوو
نویژکه ر کورپنوشیئ یان سوجده یه ک یان
وهستانیئ یان دانیشتنیئ که به ئه نقهست له
نویژدا زیاده بکات نویژه که ی به تال
ده بیته وه چونکه به و زیاد کردنه ی
نویژه که ی کردوه به پیچه وانه ی ئه وه ی

گهل ئه واندا نویژی خه وتنان هه رچه ند
فریا که وتی ئه وا دروسته () .

پ ۲ / ئه گهر ریپواریک (مسافر)
گه یشته دوو پکاتی کۆتای له نویژی
چاریدا له گهل ئیمامی نیشته جی
ئایا له گهل ئه ودا سه لام بداته وه
به نیه تی کورت کردنه وه؟

وه لام / دروست نی یه بو ریپوار ئه گهر
له پشت ئیمامی نیشته جی وه نویژی کرد
نویژ کورت بکاته وه به به لگه ی گشتی
وته ی پیغه مبه ری خوا (ﷺ): ((
)) () .

که وابوو ئه گهر ریپوار فریای دوو پکاتی
کۆتای که وت پیویسته دوو پکاتی تر
بکات دوا ی سه لام دانه وه ی ئیمام،
دروستیئ نی یه ته نها به دوو پکات
سه لام بداته وه () .

()
: (-) .
() :
() :
() :
() :
() :

": (ﷺ)
:
": (ﷺ) :

: () :
": () :

ووتیان: تو پینج ركاتت بو كردين،
ئه‌ویش هه‌ردوو پینی جوت كردو و پوی
كرده پروگه و دوو سوچه‌ی برد" (۱).

به‌لام (كه‌م كردن) ئه‌گه‌ر نوێژكه‌ر
پوكنیک له‌ پوكه‌كانی نوێژی كه‌م كرد ئه‌وا
له‌م حاله‌تانه به‌ده‌ر نی‌یه: یان پیش
ئه‌وه‌ی بگاته‌وه هه‌مان شوین له‌ ركاتی
دوای ئه‌وه له‌م كاته‌دا پێویسته
بگه‌رێته‌وه و ئه‌و پوكه‌ بگاته‌وه و له‌وه‌وه
ده‌ست پێ ده‌كات .

یان بیری ناكه‌وێت تا ده‌گاته‌وه هه‌مان
جیگا له‌ ركاتی دوای ئه‌وه له‌م كاته‌دا ئه‌م
ركاته جیگای ئه‌وی تر كه‌ پوكه‌كه‌ی
نوقسان بوو حساب ده‌كریت .

له‌م دوو حاله‌ته‌دا دوای سه‌لام دانه‌وه
سوچه ئه‌بریت، نمونه‌ی پیاویك دوای
سوچه‌ی یه‌كه‌م له‌ ركاتی یه‌كه‌م هه‌ستی
بۆ ركاتی دوهم و سوچه‌ی دوهمی له
بیرچیت كاتیک ده‌ستی كرد به‌ خویندنی
قورئان بیری كه‌وته‌وه كه‌ سوچه‌ی
نه‌بردوو و له‌ نیوان هه‌ردوو سوچه‌كه‌
دانه‌نیشته‌وه له‌م كاته‌دا ئه‌بیت ده‌ست

كه‌ خوا و پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رمانیان
پێ كردوو .

پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ده‌فه‌رمویت: ((

(((۱).

به‌لام ئه‌گه‌ر هاتوو به‌ له‌بیر چونه‌وه
زیادی كرد ئه‌وا نوێژه‌كه‌ی به‌تال نابیت
به‌لام ده‌بیت سوچه‌ی سه‌هو ببات دوای
سه‌لام دانه‌وه به‌لگه‌ش فه‌رمووده‌ی)

(یه (ﷺ) كه‌ ده‌فه‌رمویت: "كاتیک
پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) له‌ یه‌كێك له‌ نوێژه‌كانی
نیوه‌رۆ یان عه‌سردا له‌ دوای دوو ركات
سه‌لامی دایه‌وه، ئه‌جا بیریان خسته‌وه و
پێیان ووت ئه‌ویش ئه‌وه‌ی مابووكردی
پاشان سه‌لامی دایه‌وه، پاشان دوای
سه‌لام دانه‌وه دوو سوچه‌ی برد" (۱).

هه‌روه‌ها فه‌رمووده‌ی)

(ﷺ) كه‌ ده‌فه‌رمویت:

"پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) نوێژی نیوه‌رۆی به‌ پینج
ركات بۆ كردين، دوای لی‌بونه‌وه‌ی پێیان
ووت: ئایا نوێژ زیاد كراوه؟ ئه‌ویش
فه‌رمووی: ئه‌و پرسبارة بۆ ده‌كه‌ن؟

() : () .

() : () .

() :

() : () .

() :

به رده وام كرد و نه گه رايه وه بو دوا و پيش
 سه لامدانه وه سوجه دهی سه هوی برد " () .
 نه مجا دوو دلی، دوو دلی بریتی یه له
 گومان له نیوان زیادکردن و نوقسانی،
 وه کو که سیك گومانی هه بیته سی پکاتی
 کردبی یان چوار له م کاته دا له دوو حالته
 به در نی یه :

یا زیاد کردن یا که م کردنی بو ساغ
 ده بیته وه له سه ره نه وهی که ساغ
 ده بیته وه بنیات ده نیته و له دوا
 سه لامدانه وه سوجه ده بات، به لام نه گه
 هاتو بو ساغ نه بو وه نه کاته له سه ره
 که مترین ریژه بنیات ده نیته که دلنیا یه
 لی ی پاشان نه وهی ماوه ته واوی ده کات
 و پيش سه لام سوجه ده بات .

بو نمونه : که سیك نو یژی نیوه رۆ
 ده کات دوو دل ده بیته ئایا له پکاتی
 سییه م دایه یان چواره م؟ بو ساغ
 ده بیته وه سییه م پکاته له م پکاته دا
 چواره م ده کات پاشان سه لام ده داته وه
 و سوجه دهی سه هوه ده بات .

() :

() :

به جی بگه ریته وه و دانیشیته له نیوان
 هه ردوو سوجه که دا پاشان نه بیته
 سوجه دهی دووه م ببات و دوا یی هه ستیته
 بو پکاته کانی تر دوا ی سه لام دانه وه
 سوجه دهی سه هوه ببات .

نمونه ی نه وه که سه ی که بیری
 نه که ویته وه تا ده گاته هه مان شوین وه کو
 که سیك سوجه دهی دووه می له بیر بچیت و
 بیری نه که ویته وه تا هه مان شوین له
 پکاتی دوا ی نه وه له م کاته دا پکاتی
 دووه م به یه که م حساب ده کریته وه
 پکاتیکی تر ده کات پاشان سه لام
 ده داته وه و پاش سه لام سوجه دهی سه هوه
 ده بات .

به لام نوقسانی واجب : نه گه ر واجبکی
 نه کرد و چووه سه ره کرداریکی تر وه ک
 که سیك وتنی () ی له بیر
 بچیت و بیری نه که ویته وه تا کاتیك
 هه ستایه وه له سوجه نه م که سه
 واجبکی نه کردوو، نو یژه که ی به رده وام
 ده کات به لام پيش سه لام دانه وه سوجه
 ده بات، چونکه پیغه مبه ره (ﷺ) کاتیك
 ته حیاتی یه که می له بیر چوو نو یژه که ی

به‌لام ئیمام کورنوش ده‌بات ئایا ئەم
کورنوش ببات یان خویندنه‌که‌ی
ته‌واو بکات؟

وه‌لام / ئە‌گەر نوێژ‌کەر چۆیه‌ ناو
نوێژه‌وه‌ ئیمام ده‌یویست کورنوش ببات
وه‌ ئە‌م ناتوانی‌ت فاتیحه‌که‌ بخوینیت،
ئە‌گەر ته‌نها ئایه‌تی‌ک یان زیاتر مابیت به
مه‌رجی‌ک ته‌واوی بکات و فریای ئیمام
بکه‌ویته‌وه‌ له‌ کورنوشدا ئە‌وا زۆر چاکه
ئە‌گەر زۆری مابوو کاتی‌ک که‌ بخوینیت
فریای ئیمام نه‌که‌ویت له‌ کورنوشدا له‌م
حاله‌ته‌دا له‌ گه‌ل ئیمامدا کورنوش ده‌بات
با فاتیحه‌ش ته‌واو نه‌بووبیت^(۹).

په‌ / ئە‌گەر چوینته‌ مزگه‌وت و
نه‌توانی () بکه‌یت له‌به‌ر
که‌می کات واته‌ ته‌نها کاتی دوورکات
سوننه‌تی پیش نوێژ مابوو یان
قامه‌ت کرا بۆ نوێژی فه‌رن، ئایا
ده‌توانیت ته‌که‌یبه‌ری ئیحرام بکه‌یت
به‌نیه‌تی هه‌ردوو نوێژه‌که‌ ()
له‌گه‌ل ئە‌وی تر (نوێژی مزگه‌وت له
گه‌ل سوننه‌ت یان نوێژی مزگه‌وت له
گه‌ل فه‌رزه‌که‌)؟

نمونه‌ی ئە‌و حاله‌ته‌ی ساغ نه‌بیته‌وه‌:
که‌سی‌ک نوێژی نیوه‌رۆ ده‌کات دوو دل
ده‌بی‌ت له‌سییه‌مدایه‌ یان له‌ چواره‌م
بۆیشی ساغ نابیته‌وه‌ له‌م کاته‌دا له‌سه‌ر
دلنیا‌یی بنیات ده‌نیت که‌ که‌مترینه‌ که‌
سی‌یه‌و پرکاتی چواره‌م ده‌کات، پاشان
سوجه‌ی سه‌هو ده‌بات پیش سه‌لام
دانه‌وه‌ .

لێره‌وه‌ بۆمان ده‌رکه‌وت سوجه‌ی
سه‌هو پیش سه‌لامدانه‌وه‌ ده‌بریت له‌م
کاتانه‌دا:

کاتی‌ک واجبی‌ک له‌ بیربجیت، یان گومان
له‌ ژماره‌ی پرکاته‌کاندا هه‌بوو بۆی ساغ
کرایه‌وه‌ .

وه‌ پاش سه‌لامدانه‌وه‌ له‌ کاتی
زیادکردن له‌ نوێژدا یان گومان بی‌ت و بۆی
ساغ و یه‌کلا نه‌بیته‌وه‌^(۸) .

په‌ / که‌سی‌ک له‌پشتی ئیمامه‌وه‌
نوێژ ده‌کات کاتی‌ک ده‌چیته‌ ناو
نوێژی ئیمامه‌وه‌ ئیمام خویندنی
فاتیحه‌ی ته‌واو کردوه‌ ئە‌میش
ده‌ست پیده‌کات فاتحه‌ ده‌خوینیت

()

: (-) .

()

: () .

وه لآم / ئيمامى نه وه وى ده فهرمووى:
 (هاوه لآنى ئيمه پيگهاتون و به پراشكاوى
 ووتويانه خيىرى فهرز و نويىزى مزگه وت
) () ي دهست ده كه ويىت وه
 ووتويانه هيچ جياوازي يه كه نى يه له
 به دهست هيىنانى ههردوو نويىزه كه .
 نه وه وى ده فهرمووى: من هيچ
 جياوازي يه كه نازانم دواى ليكولينه وهى
 زور به دريىزايى چه ندين سال) (١٠).
) () له
 ((دا له شهرح و ليكدانه وهى
 فهرمووده ي:)) (.. دا
 ده فهرموويىت:
)

() .
 پ ٦ / پرسىيار كراوه له شيىخى
 ئيسلام () () ره حمه تى خواى لى
 بيىت، ئايا سه فهر سوننه تى هه يه؟
 له كاتىكدا نويىزى چوار پركاتى كراوه
 به دوو وه كو ره حمه تىك له خواى
 كه وروه وه بو به نده كانى، كه وايه
 به لگه ي ئه وانه چى يه كه ئه لىن
 سوننه تى هه يه، له كاتىكدا ئيمامى
 عومهر خواى لى پازى بيىت ئينكارى
 كرده سهر ئه و كه سه ي له دواى فهرز
 سوننه تى كرد، ئايا له هه ندى مه زه بدا
 به سوننه ت داده نريىت وه كو مه زه بى
 ئه بو چه نيفه، وه ئايا ئه م پايه له
 ئيمامى ئه بو چه نيفه وه نه قل كراوه؟
 وه لآم / نه وه ي كه له پيغه مبه رى
 خواوه (ﷺ) سه لمينراوه نه وه يه كه:
 پيغه مبه ر (ﷺ) له سه فهدا دوو پركات
 پيش نويىزى به يانى كردوو ته نانه ت
 كاتىك خوى و هاوه لآنى له دواى جه نكى
 خه بيه ر خه ويان ليكه وت به قه زا له گه ل

() (/) : . () (/) : .

)

)

وات

سوننه ت و

مشتی

پشکویه که

له لای من

لیدانی بو

به شمشیر

()

(/)

من أقوال السلف

نویژی به یانی کردیانه وه، ههروه ها شه ونویژ و نویژی (وتر) له سه حیجدا سه لمینراوه که:))

اتباع السنّة أفضل من الجهاد

()

()

واته : شوینکه وتهی سوننه ت وه کو که سیك وایه که مشتت گرتبیت به پشکویه که وه، وه نه وه نه مرؤ له لای من چاک تره له لیدانی بی باوه ران و گومرایان به شمشیر له پیناوی خوادا .

()

(/)

(() .

به لام نویژکردن پیش نیوه رۆ یان پاش ئه و له پیغه مبه ره وه (صلی اللہ علیہ وسلم) پیوایه ت نه کراوه که کردبیتی له سه فه ردا، وه له گه ل ئه و نویژده دا هیچ نویژیکی نه کردوه وه زانراوه له () دوورکات دوورکات نویژی کردوه وهیچی تری له گه لدا نه کردوه .

(ابن عمر) یش که شاره زاترین که سه به سوننه تی پیغه مبه ره (صلی اللہ علیہ وسلم) و شوینکه وته یه کی راسته قینه ی سوننه ته سوننه تی پیش و پاش فه رزه کانی نه کردوه له سه فردا .

به لام زانایان جیاوازیان هیه له سوننه تیتی ئه م مه سه له () .

() : () .

() : (/) .

وریا کر خندهوهی موسلمانان له چند پهر توکنکی زیان بهنش

بهشی دووهم

ناماده کردنی: م / سامی مصطفی

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

هوی ئەمەش دەگه پیتەوه بو
 دوورکه وتنه وهی میلله تانی ئیسلام له
 زانستی شه رعیه وه، هر له بهر ئەمەش
 ئەم بابەتهی بهرده ستت نووسراوه، واته
 تاوه کو موسلمانان وریا بکرینه وه له
 جیاتی ئەوهی پوو له خه ونامهی ()
 (بکهن، با پوو له (قورئان) و
 فه رموودهی پیغه مبهه (ﷺ) بکهن
 ئەمەش به چند خالیك پوونی
 ده کهینه وه:

خالی یه کهم: موحه مه دی کوپی
 سیرین زانایه کی ناوداری ئەم ئومه ته یه،
 تابعی یه له سالی (۱۱۰ک) کوچی دواپی
 کردوه.

ئیمامی () به: ()
 () وه سفی ده کات .
 وه () سه باره ت به ()
 () ده فه رمییت: ()
 () .

خالی دووهم: ئەم زانا پایه به رزه
 دهستیکی بالای هه بووه له لیكدانه وهی

:

کتیپی دووهم: خه ونامهی ()

() () ()

() رۆژانه ده بیستریت، که
 خه لکانیکی زۆر وه زۆر به په رۆشه وه
 باسی خه ویک ده کهن، ئەمەش شتیکی
 ئاسایی یه، به لام ئەوهی جیگای دلگرانی
 بیته لیره دا ئەوه یه: که کاریگه ری خه ویک
 له سه ره له سوکه وتی خه لکانیکی زۆر
 زیاتره له کاریگه ری (قورئان) و
 (سوونه ت)...! بۆیه خه ونامهی ()
 () له زۆر مالاندا ده بینی، به لام به
 ده گمه ن په رتوکی () یان
 () له مالیکدا ده بینی،
 به لکو زۆر مالی پر له خوینده وار هه یه
 ته نانه ت (قورئان) یش له مالیاندا نی یه وه
 ئەگه ره شه بیته ئەوا بو چند مه به ستیک
 جگه له مه به ستی خویندنه وه و
 تیگه یشتنی له سه ره په فیکی بلند دانراوه
 کهس نای کاته وه !!

() (/) .

() (/) .

خه ودا، ئيمامى () له هه مان
سه رچاوه دا) ده فهرميټ:
()

ده فهرميټ: ()
...

واته: ئه و زانايانه ي كه هه زيان
نه ده كرد زانست بنووسريټ ... هه زلي
نه بوونيان بو نووسيني زانست له بهر ئه وه
بووه تاوه كو نووسه ر پشت به
نووسينه كه ي نه به ستيټ كه ده بيټه هوي
كه م بووني تواناي له بهر كردني.

()

واته: شتي سه ير له ابن سيرين
ده گيڙنه وه له ليكدانه وه ي خه ودا ... وه
له م بواره دا يارمه تي دانتيكي خودايي
هه بووه).

ب - تاوه كو زانست له زاناکان
وه ربيگريټ به گفتوگو نه ك به نووسراو
(كتاب).

ئيمامى () ده فهرميټ:
()

به لام تو بليټ ئه و شته سه يرانه
ئه وانه بن كه له ناو (خه ونامه) كه دا هه ن و
به ناوي (ابن سيرين) ه وه له بازاردا
ده فروشريټين؟!
وه لامى ئه م پرسياره به شيكي
بابه ته كه مانه:

()

واته: ئه م زانسته زور پيروژ بوو كاتيڪ
كه له ده مي زانايان وه رده گيرا و باس
ده كرا، به لام كاتيڪ كه چوو ناو
په رتو كه كانه وه ئيتر رووناكي په كه ي نه ما،
وه كه وته ده ست كه سانتيكه وه كه شاياني
نه بوون .

وه لامه كه يش: نه خير چونكه (ابن
سيرين) هيچ په رتو كيكي نزيه و به
تايټه ت به ناوي خه ونامه يشه وه: ()
()

به لگه ي ئه مه ش له خالي سي يه م دايه:
خالي سي يه م: به م چوار خالي ي
خواره وه بو مان روون ده بيټه وه كه (ابن
سيرين) هيچ په رتو كيكي نه بووه:

١ - (ابن سيرين) له سه رده ميكدان ژياوه
كه زوريه ي زاناياني ئيسلام له و
سه رده مه دا خو يان له نووسين ده پاراست
ئه مه يش له بهر چه ند هويك له وانه:

أ - تاوه كو تواناي له بهر كردن ()
كز نه بيټ، ئيمامى پايه به رز ()
() له په رتو كه به نرخه كه يدا

() : (/) .
() " " :
() " " : ()

ج - تاوهکو (سه نه د) ^(۱) پاریزراو بیّت.

() (سه نه د) واته زنجیره ی ئه وکه سانه ی که فهرموده ده گیزنه وه، ئه گهر فهرموده ی پیغه مبه ر بیّت (ﷺ) پیی ده لئین (مرفوع)، وه ئه گهر هی صحابی بیّت ئه وئا پیی ده لئین (موقوف)، وه ئه گهر هی تابعی بیّت ئه وئا پیی ده لئین (مقگوع).

وه گیزانه وه ی فهرموده وه هه واله کان به سه نه د ته نها تایبه تمه ندیتی ئه م ئومه ته یه وه ئاشنابوون له گه لی زانستیکی سه ره خۆیه که زانایان زۆر بایه خیان پیداهه . زانای پایه به رز () ده فهرمیّت: (خوای گه وره پیزی له م ئومه ته گرتوه وه پایه به رزی کردوه وه فه زلی داوه به سه ر ئومه تانی تر دا به هۆی (سه نه د) وه ، وه هیچ له ئومه تانی تر به کوون و تازه وه سه نه دیکه گه یه نراو و نه بچراویان نی یه ، به لکو ته نها په راوه کانیان بووه به ده ستیانه وه وه هه واله کاتیان تیکه ل به په راوه کان کردوه ، بۆیه هیچ جیاکاری یه کیان نی یه له نیوان ته ورات و ئینجیل و ئه وه هه والانه ی که خۆیان کردویانه ته ناو په رتوکه کانیان وه له لای خه لی متمانه پی نه کراو دایان ناوه ...) () :

به لام به داخه وه ئه مپۆ له لای ده یان له مامۆستایانی سه ر مینه ر وای لی هاتوه هه رچی بیانه ویت ده یلئین: پیغه مبه ر (ﷺ) وای فهرمووه ... و وای فهرمووه ... هتد، وه ئه گهر ته نها داوای سه رچاوه ی فهرموده که له مامۆستا بکه ی سور ده بیته وه نه ک له شه رما به لکو له تورهبونا ! - فإنا لله وإنا إليه راجعون - .

وه هیچ گومانم له وه دا نی یه که ئیمامی شافیعی (په حمه تی خوای لی بیّت) له په رتوکه به نرخه که یدا () : () : () باسی ئه م جووره مامۆستایه نه ده کات که ده فهرمیّت: ()

() .
واته: که سانیک باسی زانستی شه رعی یان کردوه که ئه گهر ئه مانه بی ده نگ بونا یه له م باسکردنه باشتر بوو بۆیان، وه له سه لامه تی نزیکتر ده بوون .

وه هه ر بۆ مه به سته ی پاراستنی (إسناد) وه ره گرتنی زانستی شه رعی له زانایان نه ک له نووسراو (ئیمام حاکمی نیسابووری) له چه ندین زانای پایه به رز ده گیزپه توه - وه کو: (إسحاق) و (ابن مبارک) و (محمد بن یحیی) - که نووسراوه کانی خۆیان ژیر گل خستوه تاوه کو په نا بۆ نووسراوه کانیان نه بریّت و زانست له ده میان وه ریگریّت] () :

() ()
وه هه ر له م باره یه وه (ابن سیرین) خۆی ده فهرمیّت: () () : () : (/) :

واته: زانستی شه رعی (دینه) و پیویسته مرؤف بزانیّت (دین) له کۆ وه وه رده گیزپه ت .
چه ند تییینی یه ک:

یه که م: له مه ی رابردوو پیویسته وا تی نه گه ین که ئه گهر زانست له لای زانا نه خویندرا ئه وئا هیچ کات وه رناگریّت، نه خیر ئه وه ی باسما ن کرد باشتره که یه ئه گهر نا زۆر زانای پایه به رزمان هه بووه که چه ندین زانستیان له خویندنه وه () وه ره گرتوه بۆ نمونه: ئیمامی الزه بی له نامه که یدا بۆ () مه دحی () ده کات و ده فهرمیّت: ()

() : (/) :

واته: () مرؤفئیکی شه رزه زا بووه وکه م که س شانی له شانی داوه له سه رده می خۆیدا و ئه م پیاوه زیره که زانستی له خویندنه وه وه ره گرتوه .
وه ئیمامی () له دوانزده مین پیشه کی (موافقات) دا دوو مه رج بۆ سوود وه ره گرتنی خوینره له خویندنه شه رعیه که یدا داده نیّت:

۱- بتوانیّت له ئامانجه کانی ئه و زانسته تی بگات که ده یخوینیّت ، بۆیه پیویسته له زاواوه ی زانای نووسه ری زانسته که تی بگات ...

وه ههروه ها له کاتی بینینی خهوی
 باش پیغه مبهری خوشه ویست ئاموژگاری
 موسلمانانی کردوو به چهند خالیك
 له وانه:
 ۱ - سوپاس کردنی خوا له سهر خهوه
 باشه که .

پیغه مبهر (ﷺ) فهرموویه تی:))

((...)) () .

۲ - گیرانه وهی بو یه کیک که ئه م
 خالانه ی تیدا بیئ:
 أ / تو له لای خوشه ویست بیت .
 ب / شاره زا بی له دین .
 ج / عاقل و ژیر بی .
 د / خیر ویست (ناصح) بیئ بو
 خه لک .

پیغه مبهر (ﷺ) فهرموویه تی:))

((...)) () .

((...)) () .

وه پیغه مبهری خوشه ویست (ﷺ)
 ئاموژگاری ئه و که سه ی کردوو که خه و
 لیک ده داته وه با به پووی و چاکه لیک
 بداته وه .

پیغه مبهر (ﷺ) فهرموویه تی: ((...))

((...)) () .

وه پیغه مبهری خوشه ویست (ﷺ)
 باسی چوئیتی هه ل سوکه وت کردنی
 موسلمانانی کردوو له گه ل خهوی خراپدا
 به چهند خالیك له وانه:

۱ - سی جار فو له لای چه پی بکات .

۲ - په نا بگریئ به خوا له شهیتان واته
 بلئت: ((...)) .

۳ - بو که س خه وه که ی نه گیرپته وه .

۴ - له سهر چ ته نیشتیك نووستبیئ
 خو ی بخاته سهر ته نیشته که ی تری .

۵ - هه لسیئ نوئزیک بکات .

ئه گه ر موسلمان ئه م خالانه ی به جی
 هینا ئه و له شه پ و خراپه ی خه وه که
 دوور ده بیئ و پیویست ناکات په نا بو
 خه و نامه بیات .

پیغه مبهر (ﷺ) فهرموویه تی: ((...))

((...)) () .

: ((...))

((...))

: ((...))

((...)) () .

() : ()

: () .

() : () () ()

: () .

() : () () .

() : () () .

() : ()

: () .

() : () .

()
()
() (...)

واته: جگه له خهوی پیغه مبه ران
حوکمی شهرعی له خه وهرنا گیریت له
هیچ باریکدا... به لکو سوودی خه و ته نها
مزگیننی به خشین و ئاگادار کردنه وه یه
نهك حوکم (حلال و حرام) ی لی
وهر بگیرییت.

بویه کاتیک پرسیارله زانایهك بکرییت چ
په رتوکیك باش و به سووده بو
خویندنه وه که سیان باسی خه و نامه و ئه م
جوړه بابته تانه ناکهن (۲۳) ...

**وصلى الله وسلم على نبينا
محمد وعلى آله وصحبه
أجمعين.**

()
"
":
... () :
":
() : (/) :
"
": () :
"
(/) : ()
": () :
() :
": (/) :
": (/) :

((())
ئیتر ئه م ئاموژگاریانه ی پیغه مبه رى
خوشه ویست (ﷺ) له سه ر خه و به سه بو
مرؤقى موسلمان، وه سه له فی صالح
کاریان له به جیهینانی ئه م فه رمودانه
تینه په راندووه و که سیان له پاش
هه ستان له خه و ده ستیان بو خه و نامه یه ك
دریژ نه کردووه ... !

ئمه له لایهك و له لایهكى تره وه
پیویسته مرؤقى موسلمان په چاوی
خالیکى زور گرنګ بکات که کو تایی
باسه که مانه ئه ویش:

دیاری کردنى سنوره کانی خه و له
واقعدا، واته: هه رچه نده خه و ی
موسلمانان به شیکه له چل و شهش به شی
پیغه مبه رایه تی وه کو باسمان کرد، به لام
ئمه ئه وه ناگه یه نیت که راستی و
ناراستی کردووه به خه و بزانییت و
حوکمی شهرعی لی وهر بگیرییت، چونکه
خه و سه رچاوه یه ك نزیه له سه رچاوه کانی
شهرع .

ئیمامی () له په رتوکه
به نرخه که یدا () ده فه رمییت:

() : " " ()
(/) :
(/) :

ناونانی عه ره بی یاخود ئایینی؟! ناونانی مندالّ وچه ند سه رهنج وتیبینی یه ک

م/ صلاح الدین عبد الکریم

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

سوپرهینانه ئه وه یه که هه ندیک له خه لکی ده یانه ویت ئه م سه ره به ستی یه له و که سانه بی به ش بکه ن که ناوی مندالّه کانیا ن ده نی ن به ناوی ئایینی (ناوه جوانه کانی خوای گه وره، یاخود ناوی پیغه مبه ره به ریژه کان) (علیهم الصلاة والسلام)، یاخود ناوی هاوه له به ریژه کان، یاخود ناوی زانایان و پیاو چاکان) به بیانوی ئه وه ی که ئه م ناوانه کوردی نین و عه ره بین !!! به بی ئه وه ی جیاوازی بکه ن له نیوان ناوی ئایینی و ناوی عه ره بی ئیتر ئایا به نه زانی بییت یاخود به مه به سته وه بییت، وه هه رکامیکیان بییت ئه و (أحلاهما مُر) منیش چه ند تیبینی یه ک له سه ر ئه م جو ره که سانه دیاری ده که م و به پشتیوانی خوای گه وره ده لیم:

:
یه کیک له مافه کانی مندالّ له سه ر دایک و باوکی ئه وه یه که ناویکی خوشی بو هه لبرژیرن و ناوی بنی ن، به لام (خوش) شتیکی ریژه یی یه و له که سیکه وه بو که سیکی تر ده گو رییت، مرؤقی واه یه ناویکی زور له لاخوشه به لام به پیچه وانه وه له لای که سیکی تر هه مان ناو زور ناخوشه، هه ربویه جیاوازی ناوه کان له ناو خه لکیدا به ئاشکرا ده بینین و هه ر که سیک جو ره ناویکی تایبه تی خو ی هه یه و ئازاده له و ناوه ی که له مندالّه که ی ده نییت، به لام ئه وه ی جیگای سه ره نج و سه ر

بکرو عمر.....) ناوی أبوجهل وأبولهب
وعُتْبَة وَعُتَيْبَة وَأُمِيَة.....) هه بوایه
خوئه مانیش هه ره ره ب بوونه، به لام
که سیك نابینین که ناوی منداله کانی نابیت
به م ناوانه، وه که ئه م ناوانه وهاوشیوهی
ئه م ناوانه نی یه به لگه یه له سه ره ئه وهی
که خه لکی ناوی منداله کانیا ن ده نی ن
به (ناوه جوانه کانی خوی گه وره)
له خو شه ویستی عه ره ب نی یه به لکو
له خو شه ویستی خوی گه وره و
ئاینه که یه تی .

۳_ ئایا ئه و کوردانه ی که موسلمان نین
وجگه له ئیسلام دینیکی تریان هه یه
وه کو گاورو جوله که و یه زیدی)
کاتیك ناوی منداله کانیا ن به گویره ی دینی
خویان ده نی ن وناوه کانیا ن کوردی نی یه
ئایا هه مان ره خنه و گله یی یان لی
ده کریت که له موسلمانانه کورده که
ده کریت؟؟؟

به دلنیا یی یه وه نه خیر به لکو ده وتریت
ئازادی یه وه ره که س ئازاده به گویره ی
ئاین و بیروبا وه پی خو ی ناوی منداله کانی
بنیت، به لام (بانیکه و دوو هه وا).

۱- ره خنه گرتن وگوشار خستنه سه ره ئه و
که سانه ی که ناوی منداله کانیا ن ده نی ن
به ناوی ئاینی پیشیل کردنی مافی مروؤ
ودا گیر کردنی سه ره به ستی وئازادی ئه و
که سانه یه و جوړیکه له جو ره کانی
توندوتیژی و تیرۆر^(۱) .

۲- پیویسته جیاوازی بکریت له نیوان
ناوی ئاینی وناوی عه ره بی چونکه ئه و
که سانه ی که ره خنه یان لی ده گیریت
به وه ی که ناوی منداله کانیا ن
عه ره بی یه !!! له خو شه ویستی عه ره بدا
ناوی منداله کانیا ن نه ناوه به (ناوه
جوانه کانی خوی گه وره
وناوی پیغه مبه ران (علیهم الصلاة
والسلام) وناوی هاوه له ئازیزه کان)
به لکو له خو شه ویستی خوی گه وره و
پیغه مبه ران وهاوه لاندایه، ئه گه ر وانی یه
ده بوایه ئیستا بو نمونه له به رامبه ر
ناوی (عبدالله و عبدالرحمن و محمد و ابو

(۱) - له گه ل ئه وه ی که ه یچ پیگری یه ک نی یه
له شه ردا له وه ی که مروؤ ناوی منداله که ی بنیت به ناوی
کوردی، وه سه ره به سته له م شته دا، به لام مه به ست
ئه وه یه که خه لکانی تریش سه ره به ست بن له ناوانانی
منداله کانیا ن به ناوی ئاینی .

ناوی بنایا (عبدالله، یاخود عبدالرحمن،
یاخود....) ئه‌وا یه‌کسه‌ر ده‌وترا ئه‌م ناوه
کوردی نی‌یه!!!

به‌لام په‌حمه‌ت له‌پیشینان که‌ووتویانه:
(به‌شیر ده‌می سوتاوه‌ فو له‌دۆ ده‌کات).

٤- نه‌زان‌ی‌بو‌ی ئاگایی ئه‌وجۆره‌ که‌سانه‌ی
که‌ئه‌م په‌رخانه‌ ده‌گرن له‌وه‌دا

ده‌رده‌که‌و‌یت که‌ئه‌گر که‌سیک ناوی
منداله‌که‌ی بنی‌ت به‌ناوی یه‌کیک
له‌په‌یغه‌مبه‌رانه‌وه‌ ئه‌وا دیسانه‌وه‌ پی‌ی
ده‌وت‌ری‌ت ئه‌م ناوه‌ عه‌ره‌بی یه‌!!! له‌گه‌ل
ئه‌وه‌ی که‌ناوی زۆربه‌ی هه‌ره‌ زۆری
په‌یغه‌مبه‌ران (علیهم‌الصلاة
والسلام) عه‌ره‌بی نی‌یه‌و (اعجمی‌یه‌) وه‌کو
(نوح، ابراهیم، اسماعیل، اسحاق، یعقوب،
یوسف، هارون، موسی، عیسی.....)

فان كنت تدري قتلك مصيبة
وان كنت لاتدري فالمصيبة اعظم
٥- زۆربه‌ی هه‌ره‌ زۆری سه‌رکردایه‌تی
کوردی له‌کۆن وتازه‌دا ناوه‌کانیان کوردی
نی‌یه‌ و ئاینی‌یه‌، ئایانه‌مه‌ بۆته‌ پ‌یگرو
به‌ریه‌ست له‌به‌رده‌میاندا تا نه‌توانن
خزمه‌ت به‌گه‌ل ونیشتیمان‌ه‌که‌یان بکه‌ن،
وه‌ به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی که‌ خزمه‌تی

نه‌که‌ هه‌ر ئه‌وه‌نده‌ به‌لکو ئه‌و که‌سانه‌ی
که‌موسلمان‌نیشن و ناوی منداله‌کانیان
ده‌نی‌ن به‌ناوی ئایینه‌کانی تری جگه‌
له‌ئیسلام پ‌ووبه‌پ‌ووی ئه‌م په‌خنه‌و گله‌یی
یانه‌ نابنه‌وه!!!

بۆ نمونه: ئی‌مه‌خۆمان له‌ خۆیندنگه‌
قوتابیمان هه‌بووه‌ ناوی (جیقارا) بووه‌،
وه‌هه‌بووه‌ باوکی ناوی (هیتله‌ر) بووه‌، وه‌
هه‌بووه‌ باوکی ناوی (ارسطو) بووه‌،
وه‌مامۆستا هه‌بووه‌ ناوی (جاکلین) بووه‌،
هیچ که‌سیک پ‌ۆژیک له‌پ‌ۆژان په‌خنه‌و
گله‌یی له‌ناوه‌کانیان نه‌گرتووه‌ هه‌رچه‌نده‌
موسلمان‌نیش بوونه‌. هه‌روه‌ها کورده‌هه‌بووه‌
ناوی منداله‌که‌ی ناوه‌
(ساقیولا)!!! له‌مه‌یش زیاتر ئافره‌تیکی
کورد مندالی ده‌بی‌ت وله‌پیش چاوی
زۆربه‌ی میدیاکانی کوردی وجیهانی ناوی
ده‌نی‌ت (جۆرج بۆش)!!! وه‌ده‌لی‌ت:
ئه‌گر دووانه‌ بوايه‌ ئه‌وا ناوی ئه‌وه‌ی ترم
ده‌نا (تۆنی بلی‌ر)!!! پاشان زۆربه‌ی
پ‌ۆژنامه‌ و که‌ناله‌کانی پ‌اگه‌یانندی کوردی
به‌شانازی یه‌وه‌ ئه‌م هه‌واله‌یان
بلاوکرده‌وه‌ به‌بی‌ ئه‌وه‌ی که‌سیک بلی‌ت
ئه‌م ناوه‌ کوردی نی‌یه‌!!!، به‌لام ئه‌گر

كوردى وخورپه وشتى كوردى ئهوا
به دواكه وتوو ده ژميردرين، وهواى لى
هاتووه له بهر كرنى پو شاكى كوردى بۆته
نیشانه ي نه خوینده وارى، به شيوه يه ك
كه به رزترين پله ي خوینده وارىت هه بييت
به لام پو شاكى كوردىت له بهر دابىت
ئه واکه س پييت نازانىت، به لام
نه خوینده وارىت وچا كه ت وپاننتول
و(رباط)ت له بهر دابىت ئهوا له لاي
خه لکيكي زور خاوه ن بپروانامه ي
به رزيت^(۱) !!!

كه ئه مه يش به كه م زانين وبى ريز كرنى
جل وبه رگى كوردى يه ووادهرده خات
كه كورد هه ميشه بى زاناو داناو بپروانامه
بوونه !

وه به شيك له و كوردانه ي كه چونه ته
هه نده ران هه موو پوخسار وشيووازيكى
كورديان له ده ست داوه، بۆنمونه پياوان

(۲) - به لكو له هه نديك شارى كوردستاندا ئه گه ر
به رزترين بپروانامه ت هه بييت ته نها جل وبه رگه كه ت
كوردى بييت ئهوا پييت ده لئين (وه ستا) !! چونكه
پو شاكى كوردى بۆته هيمما بۆنه خوینده وارى. به لام
ئه گه ر هيج خوینده وارىت نه بييت وئله ف وبى ليك جيا
نه كه يته وه ته نها پاننتول وچا كه تيكت له بهر دابىت ئهوا
پييت: ده لئين (ماموستا) !!! .

گه ل ونيشتيمانيان نه كردووه وناپاكيان
كردووه ؟ ئه گه ر بلين به لى ئهوا په خنه و
توانجتان له هه موو ميژووى كوردو
سه ركرده كانيشى گرتووه !!! وه ئه گه ر
بلين نه خير كه واته چ تاوان وخرابي يه كى
تيدياه ئه گه ر مروفت دلسوزوخزمه ت كارى
گه له كه ي بييت وته نه اناوه كه ي كوردى
نه بييت وئايى بييت ؟! به لام كي شيه ي ئه م
جوړه كه سانه ئه وه يه كه ده پرواننه ناو نه ك
ناوه پوك، وه له لاي ئه م جوړه كه سانه
(ئه وه ي سميلى سور بييت هه مزه
ئاغايه) !!!

۶- ئه گه ر ئه و كه سانه ي كه ئه م جوړه
په خنانه ده گرن له خه مخورى كورديانه
وئوه نده دلسوزى كوردن بۆچى داکو كى
ناكهن له سه ر داب ونه ريتى كوردى
وپوخساروسيمامى كوردى وخورپه وشتى
كوردى وجل وبه رگى كوردى و....

له گه ل ئه وه ي كه خه لكانىكى يه كجار زور
هه ن كه له داب ونه ريتى كوردى وپوخسار
وسيمامى كوردى وخورپه وشتى كوردى
وجل وبه رگى كوردى لايان
داوه وله ده ستيان داوه، به لكو ئه گه ر
كه سانىك په يوه ست بن به داب ونه ريتى

كەناويان كوردى بوو، تەنانەت خەلگى لەسەربەستى ناوانانى مندا لەكانىشىيان بى بەش كردبوو، لەلايەكى تریشەو ە بۆ ناشیرین كردن ولە بەرچاوخستنى ئىسلام لەلای خەلگى ھەموودام و دەزگاداپلۆسىنەر وسەركوت كەرەكانى وشوینە سەربازى و فرۆكە و موشەك و جەنگەكانى ناودەنا بەناوى ئايىنى يەو، وە لەپراستیدا لەم سىياسەتەیدا توانى سەركەوتن بە دەست بەھىنىت لەلای ھەندىك لە خەلگى بى ئاگا، وە كارىگەرى ھەبوولە سەريان، وە توانى وایان لى بكات كەرقیان لە ھەموو ناویكى ئايىنى بىت، چونكە بەم ناوانەو ە كورد ستەمى لى كراو ە و چەوسىنراو ە تەو ە و مافەكانى پىشىل كراو ە، بەلام مرقى كورد دەبىت زۆر لەو ە ھۆشمەند تر بىت كەئىشەكانى لەكاردانەو ە یا بىت و پزىمىكى فاشى بتوانىت كارى گەرى ھەبىت بەسەرى يەو ە، و سىياسەت و مەبەست و مەرامە گلاو ەكانى بۆ بچىتەسەر.

۸- لەكۆتايى دا دەمەوىت جەخت بكەمەو ە لەسەر ئەو ە كە دەبىت مرقى گرنكى بەناو ە پۆك بدات نەك ناو، من چى

دەبىنىت پىش و سىملىيان تاشیو ەو، قزىكى درىژيان داناو ە و قەنافزىيان درىژ كرددو ە، بەشىكىشىيان گوارەيان لەگوئى كرددو ە، ھەندىكىشىيان ھۆگرى سەگ بوونەو بەبى سەگ ناتوانن ژيان بەسەر بەرن^(۳)، سەرەپاى ھەلسوكەوت كردنیا كەھىچى پەيوەندى بەداب ونەرىتى كوردەوارى يەو ە نەماو ە، وەبەم شىوازەيش دەگەرىنەو ە بۆناو كۆمەلگای كوردى، بەبى ئەو ە كەسك بەرھەلستى بكات و پەرخنەيان لى بگرىت، بەلكو ئەگەر قسە بكەیت لەوانە يە تۆ پیاوخراپ دەرچىت و نامۆبىت بەكۆمەلگای كوردى و دواكەوتوو نەزان بىت و شتەكەت بەسەردا بشكىتەو ە و قەرزار بارىش بىت (تاخاو ەن مال دزى گرت دزخاو ەن مالى گرت).

۷- بەبۆچونى من بەشىك لەو كەسانەى كە پەرخنە دەگرن لەناوى ئايىنى لەكاردانەو ە پزىمى گۆر بەگۆرپدايە، چونكە سەردەمىك بوو كە پزىم ناوانانى كوردى قەدەغە كردبوو، و ە پەرخنە و توانجى لەوكەسانە دەگرت

(۳) - تەنانەت ناوى كوردى بەرەوا نازانن بۆ سەگەكانىشىيان و ناوى بىانى لە سەگەكانىيان دەنن! ! .

من أقوال السلف

قال الامام الأوزاعي (رحمه الله): [تدور مع السنة حيث دارت] (١) .
 واته/لطةتل سوننةتدا دقرؤين بؤ هقر كوى يئقك بروات .
 قال الامام عبدالله بن الديلمى (رحمه الله): «ان اول ذهاب الدين ترك السنة، يذهب الدين سنة سنة كما يذهب الجبل قوة قوة» (٢) .
 واتسسه / ايه كسسه هم نسسه عمان ورؤيشتهسى دامين برائسى ايسه نسسه واز هيئنان ايه نسسه ونسسه يت، سوننه يت ايه دواى سوننه يت واز لى ددهيئريست تا ديسن بهتسه واولى ناميئريست ولسه ناو دده چسسيست، هه روه كو چسسون حسسه بلي وردد وردد بسه هيئري ايه كسسه ي ناميئريست تسسا بهتسه واولى ايه ناودد چسسيست وناميئريست .

(1) - () : (/) .
 (2) - () : (/) () (/) : () () .
 () : () .

بكه م له كه سيك كه ناوه كهى كوردى بيت ودهستى هه بووييت له مل شكاندن وكوشتن وچه وساندنه وه ودهر به ده ركردن وئاواره كردنى سه ده ها كوردا، له پووخاندنى سه ده ها ئاوايى كوردا، له بى سه روشووين كردنى سه ده ها كوردا؟؟؟؟!! .

به لام كه سيك كه له خو شه ويستى خواى گه ورده دا ناوى منداله كهى ناوه به ناوى ئايينى هه ره له ترسى ئه و خوايه رؤژيك له رؤژان ناتوانيت ناپاكي بكات له گه ل ونيشتيمانه كهى، وه ئه رك وفه رمانه كانى سه رشانى به جوانترين شيوه جى به جى ده كات به بى كه مته رخه مى، ئيتر ئايا زيان به كى ده گه به نيئت ئه گه ر ناوه كهى ئايينى بيت؟ .

❁ (٤) ❁

وصلى الله وسلم وبارك على نبينا محمد وعلى آله وصحبه وسلم .

(٤) - (الحشر/٢) .

() - - () :

وصلى الله وسلم على نبينا محمد
وعلى آله وصحبه والتابعين لهم
بإحسان
إلى يوم الدين.

):

(

: